

Quisoso ca'tano'sanënpita napopiso'

Quisoso nanpiantarahuaton, imapisopita ya'notërinso'

¹ Iya Tiohuero. Ca Nocasëco ninshitaan-taranquën. ¿Noya quëmanta' ya'huaran? Noya canta' ya'huarahuë. A'na quiricaquë nani ninshitëranquën. Ya'ipi Quisoso naporinso' sha'huitëranquën. A'chininsonta' anitotëranquën.

² Ya'ipi inápaquë panantaquë huarë' naporinso' ninshitëranquën no'tëquën nitotamaso marë'. Iporaso' naquëranchin ninshitantaranquën. Co'huara Quisoso inápaquë pantayátëraponhuë', ca'tano'sanënpita huayoninso' sha'huitërin paatona' a'chinacaiso marë'. Ispirito Santo nohuanton, sha'huitërin. Inapita napopisonta' nitochin, ta'to, ninshitantaranquën. ³ Quisososo' tēhuēnchachin chiminpirinhuë', nanpiantarin. Ina piquëran catapini shonca tahuëri isoro'paquë ya'huëantarin. Ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin nanpiantarinso' natëcaiso marë'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintaantarin.

⁴ A'na tahuëri inapitarë' ni'so', sha'huitërin:

—Ama a'naroáchin Quirosarin quëran pipicoso-huë'. Isëquë ninaco' Ispirito Santo o'main. “Ispirito Santo a'patimaranquëma',” tēnin Tata Yosë. I'hua chachin sha'huitëranquëmaso'. ⁵ Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Iporaso nipirinhuë' Ispirito Santo aya'coancantaranquëma'

catahuainquëmaso marë'. Co hua'qui quëranhuë' ya'coancantarinquëma', itërin ca'tano'sanënpita.

Quisoso inápaquë pantarinso'

⁶ Ina quëran niyontoantarahuatona', Quisoso natanpi:

—Iráca Sinioro israiro'sa' pancana hua'anëntopirinahuë'. ¿Ipora chachin chiníquën nanantaton, ina pochin acoantaran ti? itopi.

⁷ —Tata Yosëichin chini chiníquën nanantërin. Inaora nohuanton, ma'sha acorin. Ma tahuëriso' acoamara. Onporosona napoarinsó', co Yosë nohuantërinhuë' canpita nitotacamaso'.

⁸ Iporaso nipirinhüë' Ispirito Santo na'con catahuarinquëma'. Ya'coancantohuachinquëma', nóya pënëntarama'. Ina nohuanton, nani ma'sha nanitaparama'. Ya'ipi naporahuëso' ni'nama', nani nitotërama'. A'napitanta' sha'huitoco'. Quirosarinquë chachin sha'huitoco'. Ina quëran ya'ipi Cotia parti paatoma', sha'huitonco'. Samaria partinta' sha'huitonco'. Ya'ipi parti paatoma', sha'huitëra'piaco', itërin Quisosori.

⁹ Ina topachina, Yosëri inápaquë quëpantarin. Ca'tano'sanënpitari nicasoi', inápaquë pantarin. Në'përápirinahuë', chitorori imotërin. Co huachi quënanpihuë'. ¹⁰ Inápaquë pantaquëya', në'përápirinahuë', a'nanaya catoya'piri ya'notiimarin, huirítón a'mopiso'.

¹¹ —¿Ma'marëta' caririaro'sanquëma' inápaquë në'pëtërama'? Quisoso nani pantarin. Yosëri inápaquë quëpantapirinhuë', ina chachin o'mantararin. Inápaquë pa'ninso pochachin a'na tahuëri o'mantararin, itërin.

Cotasë ya'huërënamën Matiasë acopiso'

¹² Ina natanahuatona', Oriposë panën quëran nohuaramarahuatona', Quirosarinquë paantapi. Co aquëyahuë'. A'na quiromitro pochin aquërinso'.

¹³ Canconahuatona', a'na pëiquë pa'pi. Inapa pë'satë' pëi' ni'ton, nanpëpi. Inaquë naporo' yacapatapi. Pitro, Coansha, Santiago, Antërisë, Pinipi, Tomasë, Partoromi, Matio, inapita ya'huërapì. A'nanta' Santiago. Arpio hui'nin inaso'. A'na Simonta' ya'huërin. Inaso' copirno no'huina'piro'sa' imapirinhüë', inanta' Quisoso imarin. A'na Cotasënta' ya'huërin. Santiago hui'nin inaso'. ¹⁴ Inapitaso' nani tahuëri niyontonatona', Yosë nontápi. Quisoso iinpitanta' huë'pi Yosë nontacaiso marë'. Sanapi'santa' inaquë huë'pi. A'naso' Maria. Quisoso a'shin inaso'. Napopianachin yonquiatona', inaquë na'con Yosë nontápi.

¹⁵ Ina quëran na'a Quisoso imapisopita niyontonpi. Pasa cato shonca piyapi'sa pochin ya'huëpi. Pitrori huancánachin huanirahuaton, itërin:

¹⁶⁻¹⁷ “Shonca catoya'picoi iyaro'sa' Quisoso nani acorincoi a'napita a'chinta'huaiso marë'. Cotasënta' acorin ni'ton, quiyapitarë' Quisoso ca'tanpirinhüë', inimiconënpitari yamapachina, sha'huirapirin. A'notonpachina, mapì. Iráca Ispirito Santo nohuanton, Cotasë napocaso' ninorin. Tapiri ninoton, Yosë quiricanënquë ninshitërin. Iráca ninorinso chachin naporin.

¹⁸ Sha'huirapirinso marë' coriqui quëtopi. Ina coriquinënquë no'pa' pa'anpi. Cotasëso' nitëparahuaton, no'paquë anotaton, ya'poin. Chi'chirinamën pipirin. ¹⁹ Ya'ipi Quirosarinquë

ya'huëpisopita natantopi. Natantahuatona',
ina no'pa' apoyatopi. Inahuara nananquë
Aquirama itopi. *Aquiramaso'*, 'Huënai' No'pa',
tapon naporin. ²⁰ Yosë quiricanënquë ninoton,
ninshitërin:

'Ama insonta' pëinënquë ya'huë'insohuë'.

No'panëonta', tanahuantërarin quëran pantachin,'
tënin.

Ina quëran tantarin:

'Ina ya'huërënamën a'na acoantaquë',' tënin anta'
Sarmo quiricaquë.

²¹⁻²² Napoaton iyaro'sa' a'na quëmapi
acoanta'ahua' Cotasë ya'huërëtacaso marë'.
Iráca Coansha aporintaso', *Siniro Quisoso*
caniaririn a'chinacaso'. Naporo' na'a miachincoi
Quisoso imarai. Nani tahuëri ca'tanai. Inápaquë
panantaquë huarë' ca'tanai. A'nara' *Quisoso*
ca'taninso chachin acoanta'ahua'. 'Quisoso
nanpiantarin. Canta' ni'nahuë,' ta'caso marë'
acoa'ahua'," tënin.

²³ Ina marë' catoya'pi huayonpi. A'naso' Ma-
tiasë. A'nanta' Cosi Parsapa. Costo itopi anta'.

²⁴ Ina quëran Yosë nontopi. "Quëmasáchin *Siniro*,
ya'ipi cancanëhuëi quëran yonquiraiso' nitotëran.
¿Insota' nohuantëran acoa'huaiso', ²⁵ inanta' paa-
ton, a'napita a'chintacaso marë'? Cotasë co huachi
nanitërinhuë'. Nani a'porinquën ni'ton, parisi-
topiquë pa'nin," itopi.

²⁶ Ina quëran cato' ya'pi nininënpita cato'
na'pitëa'huayaquë ninshitopi. Yontëra'huayaquë
po'morahuatona', pa'tan pa'tantohuachinara,
Matiasë nininën pipirin. Shonca a'nara'

ca'tano'sanēnpita ya'huēpirinahuē', iporaso huachi shonca cato' ca'tano'sanēnpita ya'huantapi.

2

Ispirito Santo o'marinso'

¹ Ina quēran Pinticosti tahuēri nanihuachina, Quisoso imapisopita inaquērāchin niyontonpi.

² A'nanaya chiníquēn irininso' natanpi. Panca ihuan pochin tēnētērimarin. Inápa quēran o'marin. Ya'ipi pēianaquē tēnēanahuanin.

³ Ina quēran pēn nēnērinsō pochin nininsopita ya'noimarin. Ya'ipiya a'naya a'naya motoanshirainēnaquē chiniimarin.

⁴ Napohuachina, Ispirito Santori ya'ipiya ya'coancantērin. Ina quēran inari catahuarin nisha nisha nananquē nonacaiso maré'.

Co nitotaponaraihuē', a'naroáchin nonpi huachi.

⁵ Ina ninanoquē chachin na'a cotioro'sa' ya'huēapi. Nisha nisha parti quēran huē'pi Yosē chinotacaiso maré'. Napoaton nisha nisha nananquē nonpi.

⁶ Quisoso imapisopita nisha nisha nananquē nonsapiso' natanpi. Natanahuatona', notohuaro' piyapi niyontonpi.

A'naya a'naya inahuara nananquē nonpiso' natanahuatona', pa'yanpi.

⁷ Chiníquēn pa'yanatona', ninontopi.

—Ma'pitata' natanēhuaso'. Isopitaso Cariria parti ya'huēpisopitaráchin niponaraihuē',

⁸ ¿onporahuatonata' canpoa' nisha nisha nananquē nonēhuaso pochachin inahuanta' a'naroáchin nonpi? topi.

⁹ Nisha nisha parti ya'huēpisopita nani huē'pi. Partiaro'sa', miriaro'sa', irano'sa',

Misapotamiaquë ya'huëpisopita, Cotia parti ya'huëpisopita, capatosiario'sa', pontoro'sa', asiario'sa', inapita natanapi. ¹⁰ Piriuario'sa', panpiriario'sa', iquipitoro'sa', nipiario'sa', Sirini pirayan ya'huëpisopita, inapitanta' nani huë'pi. Ni'toro'sa' Noma quëran huë'pisopitanta' natanapi. ¹¹ A'naquën cotioro'sa', a'naquën nisha piyapi'sa' niponarihuë', Yosë chinotopi. Critaro'sa', arapiario'sa', inapitanta' huëcatona', natanapi. “Nisha nishanpoa' nicarihuarahuë', canpoa' nanamënpoaquë chachin nontarinënpoa'. Yosë pa'yápiro nininso' sha'huitarinënpoa', natanëhua'. ¹² Ma'pitata' napopi,” ta'tona', pa'yanpi.

—¿Onporahuatonata' naponontërinënpoa'? topi.

¹³ A'naquënso nipirihuë' tëhuarahuatona':

—No'pitona', napoapi, toconpi.

Pitro pënëntërinso'

¹⁴ Shonca cato' ca'tano'saso nipirihuë', co të'huatonarahuë' huanipi. Pitroso' a'ninquëchin huanirahuaton, chiniquën nontërin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'. “Noya natanco iyaro'sa'. Ya'ipima Quirosarinquë ya'huëramasopitanta' natanco onporaisona no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁵ ‘Isopita no'pipi,’ topiramahuë', co no'piraihuë'. Co yono pi'iyátërarinhuë'. Co tashiramiachin no'pirëhuë'. Ispirito Santo ya'coancantërincoi ni'ton, naporai.

¹⁶ Iráca pënëntona'pi Coiro itopiso', ninoton ninshitërin ipora ni'saramaso'. Yosë noninso chachin ninshitaton, tapon:

¹⁷ ‘A'na tahuëri ispiritonëhuë' a'pamarahuë' nisha nisha piyapi'sa' ya'coancantacaso marë'.

Ya'coancantohuachin, hui'namapita nanamëhuë sha'huirapi.

Hui'napi'santa' co huë'ëponaraihuë', hua'narëso pochin quënanapi.

Mashoro'santa' hua'narapi.

¹⁸ Naporo' ya'ipi natërinacosopita ispiritonëhuëri ya'coancantarín.

Ina nohuanton, nanamëhuë sha'huirapi.

¹⁹ Inápaquë nani ma'sha acoarahuë. Piyapi'sa' quënanpachina', pa'yanapi.

Isoro'paquënta', ma'sha acoarahuë piyapi'sa' yonquicaiso marë'. Huënai', pën, conai' tomon-tarinso', inapita ni'sapi, tënín Yosë.

²⁰ Sinioro o'macaso' tahuëri na'con yonquicaso' ya'huërin.

Co'huara naniyatërasohuë', nani ma'sha onporapi. Pi'i tashiarín.

Yoqui quëhuashin huënai pochin nisarín. Yosë yonquicaiso marë' inapoarin.

²¹ “Nicha'ëco Sinioro,” topachina', nicha'ësarín.

Anoyacancantahuaton, nicha'ësarín huachi,' tënín Coiro iráca ninshitaton.

²² Natanco iyaro'sa'. Canpitanta' israiro'sanquëma' ni'ton, Yosë nanamën anitotarinquëma'. Quisoso naporinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Inaso' Nasaritoquë ya'huërin. Nani ma'sha nanitaparín. Piyapi a'naroáchin anoyatërin. Co ina pochin ni'chinëhuahuë'. Yosëri catahuarin ni'ton, naporín. Napoaton: ‘Tëhuënychachin Yosë quëran o'marin,’ topi. Canpitanta' nicatora', nitotërama'.

²³ Napoaponahuë', canpitari atëpatërama'. Masahuatoma', nisha piyapi'sa' quëtonama'

corosëquë tēpacaiso marë'. Co Yosë natēpihuë' ni'ton, tēpapi. Iráca chachin Yosëri yonquirin hui'nin chiminacaso'. Ina nohuanton, oshanēnpoa marë' chiminin. Co nohuantërinhuë' naporini, co macacamaso' nanichitomahuë'. Canpitari atēpatopiramahuë', ²⁴ Yosëri ananpitaantarin. Chimirin quëran nicha'ërin. Co chimirini minsërinhuë'. ²⁵ Ina yonquiaton, Tapi iráca tapon: 'Nani tahuëri Siniro ca'tanarincó. Inchinanëhuë quëran ya'huërarin achinicancaincoso marë'. Catahuarincó ni'ton, co pa'yanahuë'.

²⁶ Napoaton noya cancantërahuë. Ma noyacha Tata Yosëso paya, tēnahuë. Co naniantarincóhuë', ta'to, co chimina'huaso' tē'huatërahuë'. ²⁷ Yosë yonquiato, nontarahüë. Hua'yanëhuë, Siniro, co chimipiro'sa ya'huërinquë tē'yataranhuë'.

Quëmasáchin natëranquën ni'ton, co nohuantaranhuë' nonëhuë chanatacaso'.

²⁸ Quëma iranën a'notëranco. A'chintëranco quëma nohuitatënquën nóya nanpica'huaso'.

Nani tahuëri ca'tananco ni'ton, nóya cancantarahuë', tēnin Tapi, iráca ninshitaton.

²⁹ Ni'cochi iyaro'sa'. Tata masho Tapi nani chiminin. Iráca nani pa'pitopi. Pa'pitopiso' ipora huanta' ya'huërarin. ³⁰ Co'huara chimiyantërasóhuë', Yosëri itërin: 'A'na tahuëri quëma shiparinquën acoarahüë hua'anëntacaso marë'. Quëma ya'huërenamën hua'anëntarin. Caso' Yosëco ni'to, co nonpintaranquënhüë', itërin. Napoaton shia'huain ninoton, ninshitërin.

³¹ Cristo nanpiantacaso' ninorin. 'Co chimipiro'sa ya'huërinquë patarancohuë'. Co nonëhuë chanatarinhuë', ténin iráca ninoton. ³² Iporaso' Quisoso chachin Yosëri ananpitaantarín. Quiyari ni'nai. ³³ Ina quëran Yosëri inápaquë quëpantarín. Chiníquën nanantërin ni'ton, inchinanën quëran ahuënsërin. Inapotahuaton, sha'huitërin: 'Espirito Santo a'pamaquë' piyapi'sa' ya'coancanchin. I'hua sha'huitëranquënso', itërin. Ina quëran Quisosori Espirito Santo a'paimarin, ya'coancantërincoi, ni'nama'. Napoaton nisha nisha nananquë nonai, natanama'. ³⁴ Tapi co nanpiantaton, inápaquë pantarinhuë', nitotërehua'. Napoaponahuë', ninshitaton, tapon: 'Yosëri Sinioronëhuë sha'huitërin: "Inchinanëhuë quëran huënsëquë'

³⁵ inimiconënpita cari minsëchinquën," itërin Yosëri,' ténin.

³⁶ Yosë hui'nin chachin iyaro'sa', corosëquë apatanantërama'. Inapotopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. 'Inaso' Cristo, a'paimarahuëso'. Sinioro ni'ton, natëcaso' ya'huërin,' ténin. No'tëquën iyaro'sa' nani sha'huitëranquëma'," itërin.

³⁷ Piyapi'sa' natanahuatona', na'con sëtopi.

—Co noyahuë' ninai. ¿Ma'ta' iyaro'sa', onpo'iiso'? itopi ca'tano'sa'.

³⁸ Napotohuachinara, Pitrori itaantarín:

—Ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. "Quisocriso imarahuë," ta'toma', apori-huanco'. Ina imapatama', Yosë oshanëma' inquitarinquëma'. Ina quëran Espirito Santo aya'coancantarinquëma' canpitanta'. ³⁹ Yosë

nohuanton, Ispirito Santo a'patimarinpoa'. Canpitanta' ya'coancantarinquëma'. Hui'namapitanta' ya'coancantarin. A'naquëonta' aquë ya'huëpirinahuë', Yosë nohuanton, imasapi. Imapachina', Ispirito Santori ya'coancantarin inahuanta', itërin.

⁴⁰ Itahuaton, na'con pënënin.

—Ipora ya'huëpisopita co manta' Yosë yanatëpihuë'. Ina marë no'tëquën ana'intarin. Canpitaso nipirihuë' ama inapita pochin cancantocosohuë'. Yosë nontoco' anoyacancanchinquëma'. Ina quëran cha'ësarama', itërin.

⁴¹ Napotohuachina, na'a natëtopi. Naporahuatona', i'quë aporihuanpi. Naporo' tahuëri cara huaranca pochin piyapi'sa' ya'conpi. Quisoso imasapi. ⁴² Ca'tano'sa a'chinpachinara, pa'yatopi natanacaiso'. Noya natanatona', natëpi. Noya nini'tona', ya'huërapì. Quisoso chimininsò' yonquiatona', coshatapatapi. Naporahuatona', apira apira Yosë nontapi.

Quisoso imatona', noya ya'huëpiso'

⁴³ Siniorori catahuahuachina, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a piyapi'sa' a'naroáchin anoyatopi. Ya'ipi piyapi'sari nicatona', pa'yanpi. “Tëhuënychachin Yosëri catahuarin,” topi. ⁴⁴ Ya'ipi Quisoso imapisopita noya nini'tona' ya'huërapì. A'na huëntoíchin pochin nipi. A'naya a'naya ma'sha pahuantohuachinara, nicatahuapi. Co niapiratopihuë'. ⁴⁵ A'naquënso' ma'shanënapita pa'anahuatona', coriqui ma'patopi. Ina quëran a'napita pahuantohuachinara, quëtopi. ⁴⁶ Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë niyontonpi.

Quisoso chimininso' yonquiatona', a'na pëiquë a'na pëiquë coshatapatapi. Co apiratonaraihuë', noya cancantapi. Nóya cancantatona', coshatapatapi. ⁴⁷ “Ma noyacha Yosëso paya,” tosapi. Ya'ipi piyapi'sari noya ni'pi. Nani tahuëriya a'napitanta' imasapi ni'ton, Yosëri anoyacancantërin. Ina nohuanton, inapitanta' ya'conpi.

3

Apia anoyatërinso'

¹ A'na tahuëri pi'i tëhuërënahuasos', Pitro pa'sarin Yosë chinotopiso pëiquë. Naporo' ora niyontonatona', Yosë nontopi. Coansharë' pa'sapirinhüë'. ² Inaquë a'na quëmapi quënanconpi. Nasitërin quëran huarë' co nanitërinhuë' iratacaso'. Nani tahuëri Yosë chinotopiso pëiquë quëpapi. A'na ya'coanaquë acopi, “Noyápiachin,” itopiquë. Inaquë acopi coriqui ma'patacaso marë'. Piyapi'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'compachinara, coriqui ma'patërin. ³ Pitro, Coansha, inapita ya'conasoi', apiari quënanin. Quënanahuaton, coriqui quëtacaiso' nohuantopirinhüë'. ⁴ Pitro, Coansha inapitari ni'sahuatona':

—Ni'coi iyasha, itërin Pitrori.

⁵ “Coriqui quëtarinco,” ta'ton, në'pëtarin.
⁶ Pitroriso nipirinhüë':

—Co coriqui ya'huëtopirincóhuë', nanitato, anoyataranquën. Quisocristo Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërinco ni'ton, anoyataranquën. Ina nohuanton, noyataran. Huanirahuaton, noya iratëquë', itërin.

7 Inchinan imira quëran masahuaton, ahuanirin. A'naroáchin ca'yopirain nantëre chachin chinirin. 8 Ina quëran pashitiquin-tarahuatón, huanirin. Iratarin. Pitro, Coansha, inapita Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpachinara, inapitarë chachin apianta' ya'conin. Noya irataton, niirárin. “Ma noyacha Yosëso paya,” tosárin. 9 Inapohuachina, ya'ipi piyapi'sari ni'pi. “Ma noyacha Tata Yosë catahuarinco paya,” ta'ton, iratárin. 10 Ni'sahuatona', piyapi'sari nohuitopi ni'ton, pa'yanpi. “Isoso' quëmapi, Yosë chinotopiso pëi' ya'coananënquë huënsërahuatón, coriqui ma'pachantërinso'. ¿Onporahuatoncha noya iratërin nicaya?” nitopi.

Yosë chinotopiso pëiquë Pitro pënëntërinso'

11 Apia anoyatërinso': “Ama patocosohuë',” ta'ton, Pitro, Coansha inapita co a'porinhuë'. Cara chachin “Saromon ishpananën,” itopiquë pa'pachinara, notohuaro' piyapi'sa' manorahuatona', inaquë niyontonpi. “Ma noyacha ni'ton, apia a'naroáchin anoyatërin paya,” ta'tona', pa'yanpi. 12 Inapita ni'sahuaton, Pitrori itapon: “¿Onpoatonta' iyaro'sa' iso quëmapi nicatora', pa'yanama'? ¿Onpoatonta' quiyanta' ni'saramacoi? Co quiyaora nanitaparaihuë' anoyata'huaiso'. Co quiyaso' noya noyacoihuë'. Yosë nohuantón noyataton, iratarin. 13 Iráca shimashonënpoapita Apraan, Isaco, Cacopo, inapita Yosë chinotopi. Ina Yosëri chachin Quisoso noya noya acorin. Nicha'ëinpoaso marë' a'paimapirinhüë', canpitari masahuatoma', hua'ano'saquë yo'conama'. Piratori

yaocoipirinhüè', co canpita nohuantëramahuè'.
 14 Quisososo' noyasáchin ninin. Co pi'pisha tëranta' oshahuanpirinhüè', co nohuantëramahuè'. '¿Inta' ocoichinquëma'?' itohuachinquëmara, tëpatona'pi huayonama'. 15 Quisoso mini ananpirinpoaso nipirinhüè', atëpatërama'. Tëpapirinhahuè', Yosëri ananpitaantarín. Quiyaso' ni'nai. 16 'Quisososo catahuarincoi,' ta'toi, iso apia nohuitëramaso' anoyatërai. Inanta': 'Inaso', catahuarinco mini,' ta'ton, noya pa'sarin ni'nama' canpitanta'.

17 Quisoso Yosë quëran o'mapirinhüè', co nitotëramahuè'. Napoaton, iyaro'sa', atëpatërama'. Hua'ano'sanëmantá' co nitotopihüè'. 18 Iráca pënëntona'piro'sa' ninotona', ninshitopi. 'A'na tahuëri Cristo parisitapon,' topi. Yosë nohuanton, ninopi. Ninopiso pochachin parisitërin. 19 Napoaton iyaro'sa' ya'ipi co noyahuè' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco' oshanëma' inquichinquëma'. 20 Quisocristo imapatama', anoyacancantarinquëma' ni'ton, sano cancantarama'. A'na tahuërinta' ina chachin a'patimantarinquëma'. Canpita marë' nani Yosëri acorin. 21 Iráca quëran huarë' Yosë nohuanton, noya pënëntona'piro'sa' ninopi. 'A'na tahuëri Yosëri ya'ipiya anoyatarin,' topi. Anoyataquë huarë' inápaquë Quisososo ya'huantarín. 22 Iráca Moisésëri ninoton, shimashonënpoapita sha'huitërin: 'A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inaso' Israiro quëmapi. Pënënpachinquëma', ya'ipi natëco'. 23 Insosona co natëhuachinhüè', ya'huërama quëran ocoimiatamaso ya'huërin,' tënin.

24 Ya'ipi pënëntona'piro'sa' iso tahuëri'sa' ninopi. Samoïro quëran huarë' napopi. 25 Yosë nohuanton, ninshitërinënguëma', nitotërama'. Yosë chachin naporinso' natanama'. Shimashonënpita nontohuachina, yonquiringuëma' canpitanta'. Iráca Apraan itërin: 'Caora nohuanto, catahuanquën. Quëma shiparinpita quëran ya'ipi piyapi'sa' noya cancantapi,' itërin Yosëri. 26 Canpita'ton yonquiatënguëma', hui'nin ananpitaantarahuaton, a'parin catahuainquëmaso marë'. Ina catahuahuachinguëma', co noyahuë' ninamasopita naniantarama'. Ina quëran nóya cancantarama'. Ina marë' Quisoso a'paimarin," itërin.

4

Pitro, Coansha, inapita mapiso'

1 Pitrori a'chintohuachina, na'a piyapi'sa' natanapi. Coansharinta' pënënin. Pënëntasoi', corto hua'ano'sa' canquipi. Ponisiaro'sa' hua'anën, satorioso'sa', inapitanta' canquipi. 2 Piyapi'sa' a'chintopiso marë' no'huipi. "Quisoso nanopiantarin ni'ton, nanopiantacaso' ya'huërin," topiso marë' no'huipi. 3 Napoaton cato chachin mapi. I'huaraya ni'ton, tashinan pëiquë po'mopi. "Tashiraya natahuan'," ta'tona', napotopi. Naporo' tashi' inaquë tahuërianpitori. 4 Na'a piyapi'saso nipirinhüë' nanamën natanahuatona', natëpi. Nani a'natërápo huaranca pochin quëmapi'sa' Quisoso imasapi. 5 Tahuëririnquë ya'ipi cotio hua'ano'sa' niyontonpi. Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', maistro'sa', inapita huë'pi. Quirosarinquë

chachin niyontonpi. ⁶ Nisha nisha corto hua'ano'sa' huë'pi. Anasë chini chiniquën nanantërinso', Caihuasë, Coansha, Aricantro, inapita huë'pi. Corto hua'ano'sa' quëmopinënpitaré chachin niyontonpi. ⁷ Pitro, Coansha, inapita maconahuatona', ahuancanapipi natanacaiso marë'.

—¿Onporahuatomata' chiniquën nanantatoma', apia anoyatërama'? ¿Inta' nanan quëtërinquëma' anoyatacamaso'? itopí.

⁸ Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, Pitrori itapon:

—Natanco hua'ano'sanquëma' ninamaso'. ⁹ Tëhuëenchachin co quiyaora nanitëraihuë' apia anoyata'huaiso'. “¿Onporahuatomata' anoyatërama'?” itëramacoi ni'ton, ¹⁰ no'tëquën sha'huitaranquëma', nitotoco'. Ya'ipi israiro'sa' nitochina'. Quisocriso Nasaritoquë ya'huërinso' nanan quëtërincoi anoyata'huaiso'. Ina catahuarincoi ni'ton, anoyatërai. Yosëri a'paimapirinhüë', canpitariso' corosëquë apatanantërama'. Tëpapuramahuë', Yosëri ananpitaantarín. Ina nohuanton iso quëmapi nani noyataton, isëquë huanirarin. ¹¹ Ni'cochi. Yosë quiricanënnquë naporin: “Pëi' nina'piro'sa' pëihuachina', a'na na'pira' quënanpirinahuë', co nohuantopihuë'. ‘Nagoonin,’ ta'tona', të'yatopirinhüë'. Hua'anëni maantarahuaton, ‘Iso na'pi na'con na'con nohuantërahuë pëica'huaso marë’, ta'ton, noya acoantarín,” ténin. Quisocrisoso' ina na'pi pochin. Canpita co nohuantopiramahuë', Yosëri noya noya ni'nin. ¹² Quisocrisoíchin anoyacancantërinpoa'. Co a'na

nanitërinhuë' nicha'ëinpoaso'. Inaíchin nanitërin nicha'ëinpoaso', itërin Pitrori.

¹³ Ina natanahuatona', cotio hua'ano'sa' niontopi. “Isopitaso' topinan piyapi'sa'. Co maistro'sahuë'. Co na'con quirica nitotaponaraihuë', co të'huatërinënpoahuë'. Ma'pitacha nitotopi paya. Quisoso ca'tanpi ni'ton, ina pochin cancantopi,” nitopi. ¹⁴ Quëmapi nani noyatërinso' inaquë huanirarin ni'ton, co nanitopihuë' “Nonpinápi,” ta'caiso'. ¹⁵ Pitro, Coansha, inapita aipiran a'parahuatona', inahua capini ninontapi.

¹⁶ —¿Ma'ta' isopita onpotahua'? Apia nani anoyatopi. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita nitotopi. Nani ni'pi. Co nanitërëhuahuë' “Nonpinápi,” ta'caso'. ¹⁷ Nipirinhüë', ama aquëtë' piyapi'sari natëcaiso marëhuë' pënëanhuan'. “Ama huachi Quisoso nanamën sha'huicosohuë’,” itahua', nitopi.

¹⁸ Ina quëran amatantarahuatona', pënëmpi. “Ama aquëtë' a'chintantacosohuë'. Ama Quisoso nanamën sha'huitantacosohuë’,” itopi. ¹⁹⁻²⁰ Napotopirinhüë', Pitro Coansharë chachin co yanatëtopihuë'.

—Yosë natëtoi, co nanitëraihuë' canpita natëca'huainquëmaso'. Co quiyaso' nanitëraihuë' ta'tahuaiso'. Ni'naiso' sha'huirápoi. Natanaisonta' sha'huirápoi. “Co Yosë natëcaso' ya'huërinhuë’,” ¿tënama' ti? itopi.

²¹⁻²² “Co natëhuatamacoihuë', ana'intarainquëma’,” itahuatona', a'papi. Apia anoyatërinso' nani catapini shonca na'con pi'ipitërin ni'ton, ya'ipi piyapi'sari pa'yatopi. “Yosëíchin nanitërin anoyatacaso'. Ma noyacha

Yosëso paya,” topi ya'ipi piyapi'sa'. Napoaton hua'ano'sari co nanitopihuë' ana'intacaiso'.

Yosë nontopiso'

²³ Nani Pitro, Coansha, inapita a'pahuachinara, imapisopitataquë paantarahuatona', sha'huiconpi. “Corto hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita chiníquën pënëninacoi ama a'china'huaiso marëhuë',” itopi. ²⁴ Napotohuachinara, napopianachin yonquiatona', Yosë nontopi: “Quëmasáchin Sinioro chini chiníquën nanantëran. Isoro'pa', inápaquë ya'huë'insopita, iiro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita acoran. ²⁵ Quëma nohuanton, iráca Tata masho Tapi ninshitërin. Inaso' noya natërinquënso'. Ispirito Santori ayonquirin ni'ton, no'tëquën ninshitaton, itapon: ‘Inpio naciono'saquë ya'huë'pisopita, co no'tëquën yonquipihuë'.

Sinioro co quë'yatonaraihuë' pinosapi:

“Huëco canpoari minsëahua',”

ta'tona', ma'sha onpotacaiso' yonquirapi.

²⁶ Copirnoros'sa', hua'ano'sa', inapita niyontonpi.

Sinioro ahuëcaiso marë' nisha'huitapi.

Copirno huayoninso chachin Cristoso nipirinhüë', co nohuantopihuë', tënin Tapi iráca ninshitaton.

²⁷ Iso ninanoquë chachin Sinioro, piyapi'sa' yonquipi hui'nan tëpacaiso marë'. Inaso' nóya nipirinhüë', tëpapi. Quëmari acoranso nipirinhüë', co quë'yapihuë'. Irotisë, Ponsio Pirato, nisha piyapiros'sa', israiro'sa', inapitari Quisoso no'huipi. ²⁸ Quëmaso nipirinhüë' chini chiníquën nanantëran. Co nohuantëranhuë' naporini,

co nanitapaitonahuë'. Iráca quëran huarë' yonquiran ina chiminacaso' ni'ton, aparisitopi. ²⁹ Iporaso' Sinioro, quiyanta' no'huirinacoiso', nitotëran. Quëmasáchin yanatërainquën ni'ton, catahuacoi chiníquën cancantatoi, quëma nanamën sha'huii. ³⁰ Cania'piro'santa' quëmari anoyatëquë'. 'Yosë hui'nin chachin nanan quëtërincoi,' topatoi, catahuacoi piyapi'sa' noyachina'. Ina ni'pachina', yonquiapi huachi," itopi Yosë nontatona'.

³¹ Nani Yosë nontohuachinara, ina nohuanton, pëi' nacon nacontarin. Ispirito Santori ya'ipiya noyá ya'coancantërin. Chiníquën cancantatona', Yosë nanamën sha'huirapi.

Imapisopita capini ninosoropiso'

³² Ya'ipi Quisoso natëpisopita noya nini'tona', ya'huëpi. Napopianachin yonquiipi. A'naya a'naya pahuantohuachinara, niquëtopi. Co manta' niapiratopihuë'. ³³ Ca'tano'sa' na'con sha'huirapi. "Sinioro Quisoso nanpiantarin. Nani ni'nai," topachinara, na'a piyapi'sa' noya natanpi. Yosëri ya'ipiya catahuarin.

³⁴ Napohuachina, co a'naya tëranta' ma'sha pahuantërinhuë'. A'naya a'naya no'panën, pëinën, ma'shanën, inapita ya'huëtohuachinara, pa'anpi.

³⁵ Pa'anahuatona', coriqui canapiso' ca'tano'sa' quëtopi piyapi'sa' quëtacáiso marë'. A'naya a'naya pahuantohuachinara, quëtopi. ³⁶ Naporo' a'na quëmapi ya'huërin. Cosi itopiso'. Ca'tano'sari nisha nininën acotopi. Pirnapi itopi. Pirnapiso': "Achincancantona'pi," tapon naporin. Inaso' Nihui huënton quëmapi, Chipriquë hua'huatërinso'.

37 Inanta' no'panën pa'anin. Pa'anahuaton, ya'ipi coriqui canarínso' ca'tano'sa' quëtërin pahuantërsopita quëtacaiso marë'.

5

Ananiasë sa'inë chachin nonpininso'

¹ A'na quëmapi Ananiasë itopisoso' nipirinhüë' yanonpinin. Sa'inso' Sahuira itopi. Inahuaso' no'panëna pa'anpirinahuë', co nohuantopihuë' ya'ipi canapiso' yocacaiso'. ² Napoaton ninontopi. “Coriqui yo'conpatë', onposona canarëso' ama sha'huitasohüë'. Ya'ipimiáchin quëtërëso pochin quëta noya ni'inënpo',” itërin sa'in. “Inta nipachin inapota,” topachina, patoma coriqui canarínso' po'orahuaton, taparin. Napopinchin ca'tano'sa' quëtontarin. ³ Co Pitroso' sha'huitopirinhüë', Yosë nohuanton, nitotërin. Nitotaton, Ananiasë itërin:

—¿Onpoatonta iyasha Sopai natëran? Ispirito Santo yanonpintaton patoma coriqui canaranso' quëmaora marë' taparan. ⁴ Co'huara pa'ayantëraponhuë', no'paso' quëmaquën. Quëmaora nohuanton pa'anan. Ina quëran nani pa'anpatana coriqui canaransonta', quëmaquën. Co nohuantohuathanhuë', co ya'ipi quëtacaso' ya'huë'itonhuë'. “Ya'ipimiáchin coriqui Yosë quëtarahuë,” tëcaton nonpinan. Co iyasha, napo'itonhuë'. Co piyapiáchin nonpintëranhuë'. Yosënta' yanonpintopiranhuë', co inaso' nanitëranhuë' nonpintamaso', itërin.

⁵ Ananiasë natanahuaton, a'naroáchin no'paquë anotaton, chiminin. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi. A'napitanta' natantahuatona', pa'pi

tè'huatopi. ⁶ Ina quèran hui'napi'sari nonënso' so'pinahuatona', quèpapi pa'pitacaiso marè'.

⁷ Cara ora quèran pochin, sa'ionta' huè'nin. So'in chiminso' co nitochátèrarinhuè'. ⁸ Huè'pachina, Pitrori itapon:

—Pi'pian imoya yanatananquèn. Achin so'yan isonapo' coriqui quètèrincoi. ¿Isonápo marè' no'panëma' pa'anama' ti? itèrin.

—Inanapo marè' mini pa'anai, ténin sanapi.

⁹ —¿Onpoatonta' imoya canpita capini ninontatoma', Ispirito Santo yanonpintopiramahuè'? “Co ina ana'intarinpohuè',” ta'toma', napopiramahuè'. Ni'què'. Quëmapi'sa' so'yan pa'pitopisopita nani huènantarapi. Quëma' ya'huèrè quèpantarinènquèn pa'pitinènquènso marè', itèrin Pitrori.

¹⁰ Itohuachina, a'naroáchin chiminatón, inaquè chachin anotèrin anta'. Hui'napi'sa' huèantarahuatona', chimipi quènanquinantapi. Inanta' quèpantarahuatona', so'in pirayan pa'pitopi.

¹¹ Ya'ipi Quisoso huèntonènquè ya'conpisopita tè'huatopi. A'napitanta' natantahuatona', “Ana'into huachinpoa' canpoanta',” ta'tona' pa'pi tè'huatopi.

Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatopiso'

¹² Naporo' tahuèri'sa' Yosè nohuanton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi. Na'a cania'piro'sa' sè'huarahuatona', a'naroáchin anoyatopi. Piyapi'sari ni'pachinara, “Tèhuèenchachin Yosèri catahuarin,” topi. Ya'ipi imapisopita “Saromon ishpananèn,” itopiquè niyontonapi.

¹³ Imapisopitaráchin inaquè niyontónpi.

A'napitaso': "Ana'intohuachinpoa'," ta'tona', co inaquë niyontonpihuë'. Napoaponahuë', "Inapitaso' nóya piyapi'sa'," topi ya'ipiya. ¹⁴ Naporahuaton, na'con na'con piyapi'sari Quisoso natëtona', imasapi anta'. Na'a quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin ya'conachinpi. ¹⁵ "Quisosori catahuarin ni'ton, ca'tano'sa' nani ma'sha nanitapapi," ta'tona', na'a cania'piro'sa' quëntarahuatona', cachiquë acoonpi anoyatacaiso marë'. A'naquën nantëtërë chachin acoonpi. A'naquëonta' sahuanasaquë tëranta' aquëhuënpi. "Pitro pa'pachin, hua'yanën tëranta' tashinantohuachin, noyatapon nimara," ta'tona', quëntapi. ¹⁶ Ya'cariya ninanoro'sa' quëraonta' huë'pi. Quirosarinquë huë'sahuatona', cania'piro'sa' quëpi. Sopairi ahua'yantërsopitanta' quësapi. Yosë nohuanton, ya'ipiya anoyatopi.

Cotio hua'ano'sari aparisitopiso'

¹⁷ Napohuachina, corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' no'huitërin huachi. "Na'con na'con piyapi'sa' Quisoso imasapi," ta'ton, apiratërin. Satosioro'santa' no'huitopi. ¹⁸ Napoaton ca'tano'sa' masahuatona', tashinan pëiquë po'mopirinahuë'. ¹⁹ Yono tashi' Siniro anquëninën huë'sahuaton, ya'coana i'soatiirin. Ca'tano'sa' aipiran quëparahuaton, sha'huitërin: ²⁰ "Yosë chinotopiso pëiquë paco'. Inaquë pa'sahuatoma', piyapi'sa' a'chintoco' nasha pochin nanpicaiso marë'," itërin anquëniri. ²¹ Ina natanahuatona', tashiramiachin Yosë chinotopiso pëiquë pa'pi. Piyapi'sa' huë'pachinara, a'chintapi.

Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsò', satoro'sa', inapitaso' co nitotatonahuë', niyontonahuatona', ya'ipi hua'ano'sa', Israiro ansiano'sa', inapita amatopi. Huë'pachinara, ponisia a'papi inapita maconacaiso marë'.²² Ponisiaro'saso' tashinan pëiquë pa'pirinahuë', co insonta' quënanpihuë'. Huëantarahuatona', sha'huitiipi.

²³ —Tashinan pëi' noya niahuitopinan quënanconai. Ya'coanaquë ponisiaro'sa' a'pairápirinahuë'. I'soapiraihuë', capa piyapi huachi, itiipi.

²⁴ Natanahuatona', ponisiaro'sa' hua'anën, corto hua'ano'sa' chini chiníquën nanantopisopita, inapita pa'yanpi. Pa'yanahuatona', ninontopi. “¿Intoacha pacaiya? ¿Ma'ta' onpoapona napoapi?” nitopi. ²⁵ Naporo' a'na quëmapiri huë'sahuaton, sha'huitiirin.

—Quëmapi'sa' tashinan pëiquë po'moramaso', Yosë chinotopiso pëiquë piyapi'sa' a'chintapi, itërin.

²⁶ Ina quëran ponisiaro'saso' hua'anënarë chachin pa'sahuatona', macoantapi. Piyapi'sa' të'huatona', co ahuëpihuë'. “Na'piquë të'yarahuachinënpoa',” ta'tona', oshaquëran mapi. ²⁷ Hua'ano'sa' niyontopiquë quëpapi. Inaquë quëpahuachinara, hua'an chini chiníquën nanantërinsori itapon:

²⁸ —Nani pënënatënquëma': “Ama huachi Quisoso nanamën a'chincosohuë’,” itopiranquëmahuë', aquë aquëtë' a'chinarama'. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita natanapi.

Inapoatoma', Quisoso chiminonso marë' na'intaramacoi, itërin.

²⁹ —Pënënpiramacoihuë', Yosë na'con na'con natëcaso' ya'huërin. Napoaton co nanitëraihuë' natëca'huainquëmaso'. ³⁰ Tëhuëenchachin corosëquë patanantatoma', Quisoso tëpapiroamahuë', shimashonënpoapita chinotërinso Yosëri chachin ananpitaantarin. ³¹ Inapotahuaton, inchinanën quëran acorin. Inaso' hua'anënpoa' ni'ton, natëcaso ya'huërin. Nóya nicon ya'ipi israiro'sanpoa' nicha'ëinpoaso marë' acorin. Co noyahuë' yonquirëhuasopita naniantohuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. ³² Ina nitotatoi sha'huirárai. Ispirito Santorinta' inachachin anitotarin. Yosë natëhuatëhua', Ispirito Santo aya'coancantarinpoa', itërin Pitrori.

³³ Cotio hua'ano'sari natanahuatona', chiníquën no'huiantarahuatona', yatëpaporinahuë'. ³⁴ A'na hua'an ya'huërin. Inaso' cotio maistro. Camariro itopi. Parisio quëmapi niponahuë': "Noya quëmapi inaso'," topi ya'ipi piyapi'sa'. Inaso' huanirahuaton, itërin:

—Isopita aipiran ocoico' pi'pian nonchinquëma'. Apira huënanta'ina', itërin. ³⁵ Nani ocoihuachinara, pënënin.

—Ni'cona iyaro'sa' tëhuëtama'. Co isopita tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahüë. ³⁶ Ni'cochi. Iráca Tiotasë ya'huërin. "Ca hua'an ya'coanahuë," topachina, catapini pasa pochin quëmapi'sari imapi. Imasaporinahuë', tëpahuachinara, ya'ipi imapisopita yanquëëpi huachi. ³⁷ Ina piquëran copirno sha'huitërinpoa' nininënpoa' niacotacaso'. Naporo' a'nanta' ya'huërin, Cotasë Caririahüë

ya'huërinso'. Na'con miáchin piyapi'sari imasapirinahuë', inanta' tēpahuachinara, imapisopita yanquëëpi. ³⁸ Napoaton ama isopita tēpacosohuë'. Tananpitoco', tēnahuë. Inahuara yonquinēna quēran a'chinahuachinaso', oshaquēran imapisopita pipimiatapi. ³⁹ Nipirinhue', Yosëri catahuahuachin, co canpitari acopitaramahuë'. Ni'cona Yosë chachin inimicototama', itërin.

Itohuachina, hua'ano'sari natëtona', co tēpapihuë'. ⁴⁰ Ca'tano'sa' naquēranchin amatantarahuatona', chiniquēn huihuiipi. “Ama huachi insonta' Quisoso nanamēn sha'huitocosohuë',” itahuatona', a'papi huachi. ⁴¹ A'pahuachinara, pipipi. “Yosë noya ni'nincoi ni'toi, Quisoso marë' parisitërai,” ta'tona', capa cancantopi. Co manta' sētopihuë'. ⁴² Nani tahuëriya Yosë chinotopiso pëiquë a'chinapi. Co ta'topihuë'. Pëiro'saquēnta' Quisoso nanamēn sha'huirapiapi. “Inaso' Cristo, Yosëri a'paimarinso',” tosápi.

6

Canchisë quëmapi'sa' catahuacaiso marë' acopiso'

¹ Naporo' tahuëri'sa' Quisoso imapisopita na'asapi. Notohuaro' ya'huëpi huachi. A'naquēn cotio nananquë nonpi. A'naquēnsō nipirinhue' cotioro'sa' niponaraihuë', Crico nananquë nonpi. Inapitaso' co noyahuë' cancantatona', taponá: “Nani tahuëriya quëyorono'sa' huë'pachinara, a'naya a'naya cosharo' ma'patopirinahuë', co napopianachin quëtopihuë', apiratërinacoi. Crico quëyorono'sa' pahuantopi,” topi. ² Ina

natanahuatona', ca'tano'sari ya'ipi Quisoso imapisopita ayontonpi. Niyontonpachinara, itopi:

—Natancoi iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Yosë nanamën a'china'huaiso marë' Quisocriso acorincoi. Inaso nipirihuë', nani tahuëri cosharo' yo'sápatoi, co nanitëraihuë' Yosë nanamën a'china'huaiso'. Co a'chinpatoihuë', co noyahuë' nisarai, tënai. ³ Napoaton iyaro'sa', canchisë ya'pi huayonco' catahua'inacoiso marë'. Ispirito Santori noyá ya'coancantërinso' huayonco', noya yonquipiso'. Noya quëmapisáchin acoa'ahua' cosharo' yocacaiso marë'. ⁴ Quiyaso nipirihuë' Yosë nonta'huaiso', nanamën a'china'huaiso', inasáchin yonquiarai, itopi ca'tano'sari.

⁵ Natanahuatona':

—Noyapa'. Pa'ahua acoa'ahua', topi ya'ipiya. Ina quëran Istipan huayonpi. Inaso' Yosë nóya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Pinipi, Porocoro, Nicanoro, Timon, Parminasë, Niconasë, inapitanta' huayonpi. Niconasëso' Antioquiaquë hua'huatërin. Co cotio quëmapihuë' niponahuë', cotioro'sa pochin Yosë chinotërin. Iporaso' Quisoso imasarin anta'. Inanapo huayonpi. ⁶ Inapita huayonahuatona', ca'tano'saquë quëpi. Yosë nontahuatona', së'huamotopi acocaiso marë'. Inapotatona', acopi huachi.

⁷ Ina quëran ca'tano'sa' nani tahuëri pënëntapi. Yosë nanamën a'chinapi. Aquë aquëtë' nahuinín. Quirosarinquë na'con na'con piyapi'sa' imasapi. Na'a corto hua'ano'santa' Quisoso nanamën natëpi.

Istipan mapiso'

⁸ “Istipanso' nóya pënëntërin,” topi ya'ipiya. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, sacai' nininso' nanitaparin. Cania'pi marè' Yosè nontohuachina, a'naroáchin noyatopi. Napoaton: “Tèhuënhachin Yosëri catahuarin,” topi. ⁹ A'naquën cotioro'saso nipirinhüè', nisha niyontonpiso pëi quëran huëcatona', Istipan no'huipi. “Patron quëran pipipisopita,” itopiso quëran huë'pi. Inapitaso' Sirini quëran, Aricantëria quëran, Sirisia parti quëran, Asia parti, inaquëranpita huëcatona', Quirosarinquë ya'huëpi. Inapitaso' Istipan no'huipi. Hua'qui' chiníquën ninontopi.

¹⁰ Istipanso nipirinhüè', Ispirito Santori catahuarin ni'ton, no'të no'tëquën nonin. Co nanitopihüè' a'panicaiso'. ¹¹ Napoaton po'oana quëran quëmapi'sa' pahuërëpi sha'huirapicaiso marè'. Inapotohuachinara, sha'huirapipi:

—Iso quëmapiso', co noyahuè'. Moisësë pinorin. Yosënta' pinorin natanai, tosápi.

¹² Ina pochin nonatona', na'a piyapi'sa' ano'huitopi. Cotio ansiano'sa', cotio maistro'sa', inapitanta' ano'huitopi. Co huachi Istipan noya ni'pihuè'. Napoaton maconpi. Maconahuatona', quëpapi cotio hua'ano'sari natanacaiso marè'.

¹³ Nani niyontonpachinara, naquëranchin sha'huirapiantapi. Nonpinatona', co no'tëquën sha'huirapipihüè'.

—Yosë chinotopiso pëi' noya nipirinhüè', nonapirarin. “Moisësë iráca pënëntërinson'ta' co natëcaso' ya'huërinhuè',” toconin. ¹⁴ Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imaton, naporinso' a'chinarin. “A'na tahuëri Quisosori Yosë

chinotopiso pëi' ata'huantarin. Moisésë pënëninpoasonta' ananiantatonpoa', nisha a'chintarinpoa'," toconin Istipan natanai, topi sha'huirapitona'.

¹⁵ Ina quëran hua'ano'sari Istipan ni'sapi. Ni'sapirinahuë', ya'pirin anquëni pochin huënaráchin ni'tërin.

7

Istipan sha'huirinso'

¹ Ina quëran Corto hua'an chini chiníquën nanantërinsoari natanin.

—¿Tëhuënychachin naporan nonapon? itërin.

² —Co onporonta' api Yosë pinorahuë'. Natanco, apiro'sa'. Iyaro'sa' canpitanta' natanco no'tëquën sha'huichinquëma'. Iráca quëran huarë' shimashonënpoapita Yosë imapi. Canta' ina imarahuë. Tata Yosëso' noya noya. Iráca Tata Apraan nisha no'paquë ya'huaso', ya'notimarin. Co Aranquë pa'shátëraponhuë', nontërin. Misopotamia parti ya'huëpirinhuë', inaquë Yosëri itapon: ³ “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpitanta' patomiatëquë'. A'na parti paaton, inaquë ya'huëquë'. Carinquën a'notaranquën, inaquë ya'huëmiatëquë',” itërin Yosëri. ⁴ Natanahuaton, Apraan pipirin. Cartia parti quëran pipirahuaton, Aranquë pa'nin. Inaquë ya'huëantapirinhuë'. Ina quëran pa'pin chiminpachina, Yosë nohuanton, Canaan parti huë'nin. Ya'huërëhuaquë chachin huë'nin. ⁵ Huë'pirinhuë', Yosë nohuanton, co no'pa' ya'huëtërinhuë'. Co pi'pisha tëranta' hua'anëntërinhuë'. “A'na tahuëri Canaan

parti ya'huëmiatarama'. Quëma shiparinpita na'asahuatona', ina no'pa' hua'anëntapi," itërin Yosëri. Co hui'nahuayantërasohuë', napotërin. ⁶ Ina quëran Yosëri itantarin: "A'na tahuëri quëma shiparinpita nisha parti yacapatapona'. Inaquë nisha piyapi'sari chiníquën asacatapi. Co pahuërëaponaraihuë', asacatapi. Catapini pasa pi'ipi aparisitapi. ⁷ Nipirinhüë', nisha piyapi'sa' shiparinpita aparisitopiso' ana'intarahüë. Ina quëran shiparinpita pipirapi. Isëquë chachin huënantahuachina', chinotarinaco," itërin Yosëri. ⁸ Ina quëran itantapon: "Caora nohuanto, catahuanquën. Hui'nanpita, ya'ipi shiparinpita, inapitanta' catahuarahuë. Napoaton marca niacotoco' imaramacoso' anitotacamaso marë'," itërin. Ina quëran Apraan hui'nin ya'huëtërin. Isaco itërin. Posa tahuëritohuachina, marca acotërin. Isaco mashotohuachina, hui'nin ya'huëtërin. Cacopo itopi. Ina quëran inanta' hui'ninpita ya'huëtantarin. Shonca cato' ya'huëtërin. Ya'ipiya marca niacotëra'piapi. Inapita quëran shonca cato' huënton cotioro'sa' ya'huërëhua'. Inapitaso' shimashonënpoa', tënëhua'.

⁹ A'nara' Cosi itopi. Iinpitari apiratatona', no'huipi. Iina chachin nipirinhüë', co quë'yapihuë'. Napoaton nisharo'sa' ya'nohuachinara, pa'anpi asacatacaiso marë'. Nisha piyapi'sari Iquipito'pa' quëpapi. Yosëriso nipirinhüë' catahuarin. ¹⁰ Parisitopirinhüë', nicha'ërin. Ina nohuanton, Iquipito copirnorinoya ni'nin. "Cosi noya quëmapi. Noya yonquirin," ta'ton, chiníquën nanan quëtërin.

Ya'ipi copirno ma'shanënpita a'pairin. Ya'ipi Iquipito piyapi'sa' camairin.

¹¹ Naporo' Iquipito parti cosharo' co noya papotërinhuë'. Hua'qui' co manta' papotërinhuë' ni'ton, tanarotopi. Canaan partinta' capa cosharo'. Shimashonënpoa' co manta' ya'huëtopihuë' capacaiso'. Parisitápi. ¹² "Iquipito parti trico ya'huërin," topiso marë' Cacoposo' hui'ninpita a'parin cosharo' pa'anacaiso marë'. Iina chachin ma'paponaraihuë', nani mashotërin ni'ton, co nohuitopihuë'. Ina pa'anatona', ya'huëpi'pa' cosharo' quëpaantapi capacaiso marë'. Ina capatona', nanpipi. ¹³ Ina quëran pë'yahuachinara, pa'pini a'paantarin. Naporo' Cosiri sha'huitërin. "Caso' co nishacohuë'. Cosico. Iyaya, itoco," itërin. Copirnonta' iinpita anohuitërin. ¹⁴ Ina quëran Cosiri pa'pin amatërin. Ya'ipi quëmopinënpitanta' amatërin. Ya'ipi quëran canchisë shonca a'natërápo piyapi ya'huërin. ¹⁵ "Huëquë', tata, isëquë ya'huëa'ahua'," itohuachina, Cacoponta' Iquipito'pa' pa'marin. Ya'ipiya pa'mapi. Inatohua' Cacopo chiminin. Ya'ipi shimashonënpoanta' inaquë ya'huërapì quëran chiminpi. ¹⁶ Cacopo chiminpachina, nonën isëquë chachin quënantapi pa'pitacaiso marë'. Siquimoquë pa'pitopi. Ina no'pa chachin iráca Apraani, amororo'sa' pa'antërin.

¹⁷ Yosëri chachin nani iráca Apraan sha'huitërin Canaan parti hua'anëntacaso'. Nipirinhuë', shinpita co a'naroáchin panantapihuë'. Hua'qui' Iquipitoquë ya'huëpi. Inaquë na'api. Panantacaiso' tahuëri ya'caritohuachina, notohuaro' israro'sa' ya'huëpi. ¹⁸ Napoin quëran Iquipito parti

nisha copirno ya'conin. Cosiso' iráca chiminin ni'ton, co nohuitërinhuë'. ¹⁹ Cosi naporinso' co nitotërinhuë' ni'ton, nonpintaton, israiro'sa' aparisitërin. Ahuihuitahuaton, chiníquën asacatërin. Naporahuaton: “Quëmapia'hua nasitohuachin, aipiran të'yatoco' chimiin,” itërin. ²⁰ Naporos', iyaros'sa', Moisésë nasitërin. Yosëri noya ni'nin. Pa'pin a'shinë chachin nosoropi ni'ton, cara yoqui po'orahuatona', pëinënuquë acanopitopi. ²¹ Ina quëran aipiran acohuachina', Yosë nohuanton copirno hui'nini chachin manin aso'socaso marë'. Hua'huin pochin ni'nin. ²² Iquipito maistro'sari noya a'chintopi. Ya'ipi nitotopiso' a'chintopi. Napoaton noya noya nonin. Nani ma'sha nicacaso' nitotërin.

²³ Catapini shonca pi'ipitohuachina, a'napita israiro'sa' yonquiaton, pa'nin ni'tapon. ²⁴ Inaquë a'na Israiro quëmapí quënanconin. Co manta' onpopirinhüë', Iquipito quëmapiri ahuëaton, yatëpararin quënanconin. Quëmopinën nosoroaton, “cari i'huërëchi,” tënin. Ina quëran Iquipito quëmapí ahuëaton, tëparin. ²⁵ “Israiro'saso' iyahuëpita. Yosë catahuaarinco inapita nicha'ëca'huaso',” tënin Moisésë yonquinënuquë. Inapitaso nipirinhüë' inari nicha'ëcaso' co yonquipihuë'. ²⁶ Tahuëringuë cato' israiro'sa capini niahuërapí, Moisésëri quënanconin. “¿Onpoatomata' canpita capini niahuëarama? Nanan anoyatoco',” itërin. ²⁷ Ahuëtona'piso nipirinhüë' co nohuantërinhuë' natëcaso'. “¿Inta' hua'an acoringuën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë'. ²⁸ I'huara Iquipito quëmapí tëparan. ¿Inapochachin canta' yatëparanco

ti?” itërin. ²⁹ Ina natanahuaton, të'huatërin. “Copirno natantohuachin, no'huiarincó,” ta'ton, pipimiatërin huachi. Matian parti yacapatërin. Inaquë sa'aton, cato' hui'nin ya'huëtërin.

³⁰ Catapini shonca pi'ipi Moisësë inaquë ya'huërin. Ina quëran a'na tahuëri inotëro' parti pa'nin. Sinai motopi ya'cariya ni'so', sarsa nara orotarinsó' quënanin. Inaquë chachin anquëniri ya'notimarin. ³¹ Ina ni'sahuaton, pa'yanin.

“¿Ma'ta' inaso' nimara?” ta'ton, ya'cariconin. Naporo' Yosëri itapon: ³² “Caso' Yosëco. Quëma shimashonënpita chinotërinaco. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita chinotërinaco,” itërin. Moisësë të'huataton, ropa ropátarin. Monshorahuaton, co yani'ninhuë'.

³³ Ina quëran Yosëri itantarin: “Sapatën ocoiquë'. Isëquë nontaranquën ni'ton, isëquë chachin chinotancoso' ya'huërin, tënahuë.

³⁴ Piyapinëhuëpita Iquipitoquë ya'huëpirinahuë', parisitápi ni'nahuë. Chiníquën aparisitopi ni'ton, tarëtápi, natanahuë. Napoaton nicha'ësarahuë huachi. Huëquë' inatohua' a'pa'inquën nicha'ëcamaso marë',” itantarin.

³⁵ Napoaton Moisësë inatohua chachin paantarin. Iráca israiro'sa' yacatahuapirinhuë', co yanatëpihuë'. “¿Inta' hua'an acorinquën? Co coisë pochin sha'huitancoiso' ya'huërinhuë',” itopi. Yosëso nipirinhuë' Moisësë chachin hua'an acorin. Nara'huaya quëran anquëniri ya'notaso', Yosëri sha'huitërin inapita nicha'ëcaso marë'.

³⁶ Ina quëran Iquipitoquë paantarahuaton, nani ma'sha Yosë pochin ninin, sacai' nininsopita. Inapoaton, Iquipito quëran ocoirahuaton, nicha'ërin. Inapochachin Quëhuai marëquë, inotëro parti

inaquëpita Yosë pochin ninin. Catapini shonca pi'ipi inaporin. ³⁷ Moisésëri chachin inapita itërin: “A'na tahuëri Yosë nohuanton, a'na pënëntona'pi ya'huapon, ca pochin nininso'. Inanta' Israiro quëmapi nisarin,” tënin. ³⁸ Iráca inotëro parti shimashonënpoa' niyontonpachinara, Moisésëri Yosë nanamën anitotërin. Sinai motopiquë pa'pachina, anquëniri nontërin. Yosë nanamën sha'huitërin noya nanpicaíso marë'. Canpoa marënta' sha'huitërin.

³⁹ Shimashonënpoaso nipirinhüë' co nohuan-topihüë' Moisésë natëcaíso'. Yaa'popi. Iquipito parti na'huanatona', inatohua' yapa'mantapi.

⁴⁰ Napoaton Moisésë motopiquë ya'huaso', iin, Aaron itopiso', nontopi. “Mamanshiro'sa' nitocoi, ina imahua'. Moisésë Iquipito quëran ocoipirinpoahuë', ¿intohuaso' pa'mara?” ta'tona', mamanshi nipi. ⁴¹ Ohuaca'huaya pochin nininso nipi. Ma'sha tëparahuatona', mamanshi moshapi.

Inahuara nipiso' niponahuë', pa'yatatona' pita nipi. ⁴² Napoaton Yosëri tananpitërin. Tananpitohuachina, ma'sha inápaquë ya'huërinso' moshapi. Pi'i, yoqui, tayora, inapita moshapi. Pënëntona'pi iráca Yosë quiricanënquë ninshitaton, tapon:

“Israiro'sa' nontaton, Yosëri itërin:
‘Catapini shonca pi'ipi inotëro parti paasëma'

ma'sha tëpahuatamara,
co chinotatomaco naporamahuë'.

⁴³ Nisha piyapiro'sa' moshapiso' yonquirama'. Moroco artaronën quëparahuatoma', ina chinotërama'.

A'na tayoranta' mosharama', Nipan itopiso'.

Napoaton ana'intaranquëma'.

Ca nohuanton, inimicoro'sa' huë'sahuatona',
minsëarinënguëma'.

Papironia aquëtë' quëpararinënguëma', itërin
Yosëri," tënin.

⁴⁴ Shimashonënpoopita iráca inotëro parti
pacapona', Yosë chinotacaso në'mëtë' pëi
quëparápi. Yosëri chachin Moisésë sha'huitërin ina
pochin nicatona', chinotacaiso marë'. A'notërinso
pochachin nipi. Inaquë Yosë pënëntërinso
nanan ninshitërinso' ya'huërin. ⁴⁵ Ina quëran
hui'ninpitanta' inachachin pëi' ya'huëtöpi.
Nisha piyapi'sa' isëquë ya'huëpirinahuë', Yosë
nohuanton, a'papi. Cosoiri minsëhuachina,
a'papi isëquë ya'huëcaiso marë'. Ina pëi chachin
isëquë quëpi Yosë chinotacaiso marë'. Tapi
hua'an ya'conaquë huarë' ina pëiquë Yosë
chinotöpi. ⁴⁶ Yosëri noya catahuarin ni'ton,
Tapi noya hua'anëntërin. Inari pancana
yapëitopirinhüë', co Yosë nohuantërinhuë'. ⁴⁷ Ina
quëran hui'nin Saromon itopiso', panca pëi'
na'pi quëran ninin inaquë chinotacaiso marë'.
⁴⁸ Nipirinhüë', Yosëso' chini chiniquën nanantërin.
Co nípiso' pëiquërächin ya'huërinhuë'. Pënëntona'pi
inachachin sha'huitërinpoa':

⁴⁹ "Yosëri itapon: Inápaquë huënsërahuë
hua'anënta'huaso marë'.

Isoro'panta' nantëhuë aya'nanahuëquë pochin
nitërahuë.

¿Onpopinta' yapëirapiramacohüë'?

¿Insëquë chachinta' acotapomaco ya'huëca'huaso
marë'? Co pëiquërächin ya'huarahuë'.

⁵⁰ Cari ya'ipi ma'sha ninahuë, itërin Yosëri," tënin.

⁵¹ Canpitaso nipirinhüë' co pi'pisha tēranta' yanatëtëramahuë'. Co natantochináchinhüë' cancantërama'. Co onporonta' Ispirito Santo yanatëramahuë'. Iráca shimashonëmapita co noyahuë' cancantopi. Inapita quëpatoma', inapochachin cancantërama'. ⁵² Iráca quëran huarë' na'a pënëntona'piro'sa' pënëntopirinhüë', ¿insota' shimashonëmapitari noya ni'pi? Ya'ipiya aparisitopi. "A'na tahuëri noya noya nininso' o'mararin," topachinara, no'tëquën ninopirinhüë', tëpapi. Ina quëran Cristo chachin o'mahuachina, sha'huirapitoma', atëpatërama'. ⁵³ Yosë iráca pënëntërinso' anquëniri chachin sha'huitopirinquëmahuë', canpitaso' co natëramahuë', itërin Istipani.

Istipan tëpapiso'

⁵⁴ Natanahuatona', chiníquën no'huitona', yatëpapi. ⁵⁵ Istipanso nipirinhüë' Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, inápaquë në'pëtërin. Yosë ya'huërinso chachin ni'nin. Huënaráchin huënaráchin ya'norin. Quisoso Yosë inchinanën quëran huaniárin, ni'nin.

⁵⁶ —Ni'cochi iyaro'sa'. Pi'iro'të nii'soatërin ni'nahuë. Quisoso chachin Yosë inchinanën quëran huaniarin, quënanahuë, itërin Istipani.

⁵⁷ Ina natantahuatona', nicipihuëratëtopi. Chiníquën no'huitona', a'naroáchin maconpi. ⁵⁸ Ninano quëran quëparahuatona', na'piquë të'yararapi. Sha'huirapípisopitaso', aipi a'mopiso' ocoirahuatona', a'na hui'napi Saono itopiso' quëtopi a'paicaso marë'. ⁵⁹ Të'yaraso', Istipanso' chiníquën parisitaponahuë', Quisoso nontërin:

“Hua'yanëhuë Sinioro matahuatonco, quëpaquë',” itërin. ⁶⁰ Ina quëran isonahuaton, chiníquën itantarin: “Tëparinacoso marë', ama Sinioro isopita ana'intëquësohuë',” itërin. Ina tosahuaton, chiminin.

8

¹ Istipan tëpasoi', Saononta': “Tëpaco',” tënin.

Saonori aparisitërinso'

Naporo quëran huarë' cotio hua'ano'sa' no'huitatona', Quisoso imapisopita chiníquën aparisitopi. Quirosarinquë napopi. Aparisitata'na', ayanquëëpi. Ya'ipi Cotia parti, Samaria parti, inaquëpita yanquëëpi. Ca'tano'saráchin co pa'pihuë'. ² Nani Istipan tëpahuachinara, Yosë chinotopisopitari pa'pitopi. Sëtatona', na'nërápi. ³ Saonoso nipirinhue' Quisoso imapisopita aparisitatón, pëinënaquë huarë' ya'cona'piarín. Quëmapi'sa' masahuaton, ohuararahuaton, tashinan pëiquë po'morin. Sanapi'santa' inaquë po'morin.

Samaria parti noya nanan sha'huirinso'

⁴ A'naquënso nipirinhue' yanquëërahuatona', pa'sapi. Yosë nanamën sha'huirapi. ⁵ Pinipiso' Samariaquë pa'nin. Inaquë Quisocristo naporinso' sha'huirarin: “Yosëri a'paimarinso' imaco' canpitanta',” itarin. ⁶ Na'a piyapi'sa' niyontónahuatona', natanapi. Nóya natanpi. A'chintóhuachina, cania'piro'santa' quëpi. Yosë nohuanton, Pinipiri anoyatërin. Ni'sahuatona', aquë aquëtë' yaimapi. “Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin,” topi.

7 A'naquënso' sopairi ya'coancantërin ni'ton hua'yantopirinuë', Pinipiri sha'huitohuachina, sopairo'sa' chiniquën nonsahuatona', pipira'piapi. A'naquëonta' caniopi quëran co huachi nanitopihuë' iratacaiso', quëhuënápi. A'napitaso' apia ni'tona', sonpapi. Inapitanta' huë'pachinara, anoyatërin. 8 Napoaton inaquë ya'huëpisopitaso', capa cancantopi.

9 Inaquë a'na quëmapi Simon itopiso' ya'huërin. Co'huara Pinipi huë'shatërasohuë', na'con pënotërin. Nani hua'qui' piyapi'sa' nonpintërin. “Caso' chiniquën nanantërahuë,” tëninso marë' pa'yatopi. 10 Ya'ipi Samariaquë ya'huëpisopitari natëpi. Ya'ipi piyapi'sa', hua'ano'sa quëran huarë' natëpi. “Iso quëmapi Yosë pochin ninin. Nani ma'sha nanitaparin,” topi.

11 Hua'qui' pënotaton, piyapi'sa' nonpintërin. Napoaton natëpi. 12 Nipirinuë', Pinipiri noya nanan sha'huitohuachina, noya natanpi. “Yosë yahua'anëntërinpoa'. Quisocristo inápa quëran a'paimarin nicha'ëinpoaso marë'. Ina imaco' canpitanta',” itohuachina, natëpi. Ina quëran quëmapi'sa' sanapi'sarë chachin aporihuanpi. 13 Simonta' natëpirinuë'. Aporihuanahuaton, Pinipi ca'tanin. Pinipiri cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nani ma'sha nanitaparin. “Tëhuëenchachin Yosëri catahuarin,” topi. Ina ni'sahuaton, Simon pa'yanin. “Ma'pitacha nanitaparin paya,” tënin, yonquiaton.

14 Naporo' ca'tano'sa' Quirosarinquë ya'huëpi. “Samariaquë ya'huëpisopitanta' Yosë nanamën natëpi huachi,” topi. Natantahuatona', Pitro,

Coansha cato chachin a'papi nicapona'. ¹⁵⁻¹⁶ Na'a ya'huëhuano'sa' nani aporihuanpi. “Sinioro Quisoso imarai,” ta'tona', aporihuanaponarai-huë', Ispirito Santori co ya'coancanchátërarinhuë'. Napoaton Pitro, Coansha inapita o'marahuatona', Yosë nontopi Ispirito Santori ya'coancantacaso marë'. ¹⁷ Ina quëran së'huamotohuachinara, Ispirito Santori ya'coancantërin. ¹⁸⁻¹⁹ Simonta' nicaton: “Ca'tano'sari së'huamotorahuatona', Ispirito Santo aya'coancantopi,” ta'ton: —A'chintoco canta' canpita pochin nii. Ina marë' pahuërë'inquëma'. Ispirito Santo aya'coancanchi canta', topirahuë', itërin. ²⁰ Pitroriso' itapon:

—Ma'pitacha yonquiran paya. Coriqui marë' Ispirito Santo ¿yama'paranco ti? Co ina marë' Yosë quëtërinpoahuë'. Co inaso' pa'anëhuë'. Ina pochin yonquihuatan, parisitopiquë pa'saran. ¡Coriquirë'quën chachin inaquë pa'saran! ²¹ Co ya'ipi cancanën quëran imaranhuë' ni'ton, co Yosë noya ni'ninquënhuë'. ²²⁻²³ Pa'pi co noyahuë' yonquiran. Catinaquë tonporëso pochin ninan ni'ton, co pi'pian tëranta' Yosë yanatëranhuë'. Napoaton co noyahuë' yonquiransopita naniantaton, Yosë nontëquë' tapona oshanën yainquitápirinquënhuë', itërin.

²⁴ —Canpitari Yosë nontoco' ama ina pochin ana'inchincosohuë', itërin. Chiníquën pa'yanaton, naporin.

²⁵ Ina quëran Pitro Coansharë chachin piyapi'sa' a'chintantapi. Quisocristo naporinso' anitotapi. Ya'ipi Yosë nanamën sha'huitantapi. Nani sha'huitohuachinara, ya'huëpi'pa' yapaantapi. Samaria parti paatona', a'naya a'naya

ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piapi.
Inaporatona', Quirosarinquë cancoantapi.

Itiopia quëmapi natërinso'

²⁶ Ina quëran Sinioro anquëninëni
ya'notimarahuaton, Pinipi sha'huitërin:
“Huanirahuaton, Quirosarin quëran Casa'pa'
ira pa'ninso pa'tëquë',” itërin. Inatohua'

inotërachin ya'huërin. ²⁷ Sha'huitohuachina,
pa'nin. Pa'sapirinhue', a'na quëmapi quënanconin,
Itiopiaquë ya'huërinso'. Inaso' hua'an. Itiopia
copirno paya Cantasi itopisoari nani acorin
ya'ipi coriquinën a'paicaso marë'. Hua'anso' i'hua
Quirosarinquë pantarin Yosë chinotacaso marë'.

²⁸ Nani o'mantaton, ya'huërin'pa' paantararin.
Torona'hua cahuariori quëparinquë huënsëaton,
pa'sarin. Papon pochin, Yosë quiricanën iráca
Isaiasë ninshitërinso' nontërarin.

²⁹ Naporo' Ispirito Santori Pinipi sha'huitërin:
“Manóton ya'yoranconahuaton, imaraaquë',”
itërin.

³⁰ Pinipiso' ta'arahuatón, ya'yoranconin. Isaiasë
ninshitërinso' nontaquëya', natanin:

—Nontëranso' iyasha, ¿nitotëran ti? itërin.

³¹ —¡Co'chi iyasha, nitotërahuë paya! Co insonta'
a'chintërincohuë' ni'ton, co nanitërahuë'. Huëquë'
huënsëiquë'. Sha'huitoco nitochi, itërin. Napo-
tohuachina, inaquë huënsërin. Papona pochin
ninontërapí.

³² —Iso' iyasha nontápirahuë', ma'ta' tápon na-
porinso' co nitotërahuë', itahuaton, Yosë quiri-
canëinquë nontërinso' a'notërin nontacaso marë'.

“Tëhuëenchachin ohuica tëpacaiso marë'
quëpahuachinara, co manta' tëninhuë'.

Carniroa'huanta ya'ihuachinara, co na'nërinhuë'. Inapochachin ina quëmapi yatëpahuachina', co manta'taponhuë'.

³³ Nonpinapipi ni'ton, coisë co no'tëquën sha'huirinhüë'.

Tëpapi ni'ton, co a'na hui'nin tëranta' ya'huërërinhuë',” tënin quiricanënquë.

³⁴ —¿Ma quëmapita' yatëpapiso'? Isaiasë nica. A'na quëmapi nica. Co caso' nitotërahuë'. Sha'huitoco canta' nitochi, itërin hua'ani.

³⁵ “Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin,” itahuaton, ina quirica chachin nontaton, ya'ipi Quisoso nanamën a'chintërin. ³⁶ Nani a'chintohuachina, ira pa'tapona pochin ii' quënanconpi.

—Ni'quë' iyasha. Ii' ya'huërin. Canta' aporintoco, topirahuë', itërin hua'ani.

[³⁷ —Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëhuatan, aporintaranquën, itërin.

—Quisocristoso' Yosë hui'nin chachin, tënahuë, tënin hua'an.]

³⁸ “Noyahua',” itohuachina, torona'hua asanorin. Nohuararahuatona', cato chachin i'quë pa'mapi. Inaquë aporintërin. ³⁹ Nonshipirinhüë', a'nanaya Pinipi ayarin. Ispirito Santori quëparin ni'ton, hua'ani co huachi quënaninhüë'. Co quënanaponahuë', noya cancantaton, pa'nin.

⁴⁰ Pinipiso nipirinhüë', Asotoquë'pa ya'nochanin. Ina quëran pa'sahuaton, ninanoro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarin. Sisariaquë huarë' sha'huira'piarin.

9

Saono imarinso'

1 Saonoso nipirinhü' no'huitárin. Quisoso imapisopita no'huiton, yatëparin. Napoaton corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' nontonin. 2 “Quirica ninshitoco piyapi maca'huaso marë'. Tamascoquë quëparahuato, niyontonpiso pëi' hua'ano'sa' quëtarahuë. Inaquë nasha nanan imapisopita quënanpato, masarahüë. Quëmapi'sa' tonporahuato, isëquë chachin quësarahüë. Sanapi'saquë huarë' masarahüë,” tënin Saono. Napohuachina, quirica ninshitahuaton, quëtërin. 3 Ina quëran Tamascoquë pa'nin. Ya'caritërahüaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërin. 4 No'paquë anotahuaton, inápa quëran nontërinso' natanin.

“Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?” itërin.

5 “¿Inquënta' quëmaso', Siniro?” itërin Saonori. “Ca Quisosoco, aparisitarancoso'. 6 Iporaso' huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë sha'huitarinënquën ma'sona nicamaso',” itërin.

7 Ca'taninsopitaso' pa'yanatona', co manta' top-ihuë'. Nontërinso' natanaponaraihuë', co insonta' quënanpihuë'. 8 Saono huaniintarahuaton, ni'topirinhüë', co huachi quënantërinhuë'. Napoaton a'napitari së'quërahuatona', Tamascoquë quëpapi. 9 Cara tahuëri co quënantërinhuë'. Co manta' ca'ninhüë'. Co manta' o'orinhüë'.

10 Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Quisoso imarinso'. Ananiasë itopi. Yosë nohuanton, co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin ni'nin. Nontërinsonata' natanin. “Ananiasë, ¿ya'huaran?” itërin Quisosori. “Ya'huarahüë Siniro,” itërin inarinta'.

11 “Huanirahuaton, no'tëquën cachi itopiquë paquë'. Inatohua' Cotasë pëinën ya'huërin. Inaquë a'na quëmapi Tarsoquë ya'huërinso' yacapatarin. Inaso' Saono itopi. Apira inaso' nontarinco.

12 Inanta' hua'narëso pochin nani quënaninquën. Quëmari së'huarayaconpatan, quënantaantapon,” itërin Quisosori.

13 Ananiasëso nipirinhüë' co yapa'ninhüë'. “Ina quëmapiso' Siniro, pa'pi co noyahuë', topi natantërahuë. Quirosarinquë quëma imarinënuënsopita chiníquën aparisitërin.

14 Corto hua'ano'sa' chiníquën nanantopisopitari nanan quëtërin isëquënta' piyapi'sa' macacaso marë'. Nontërinquënsopita tonporahuaton, tashinan pëiquë yapo'morin,” itërin Ananiasëri.

15 “Thua mini co noyahuë' yonquipirinhüë', nani huayonahuë ca nanamëhuë a'chinacaso marë'. Nisha nisha piyapi'sa' a'chintarin imainacoso marë'. Hua'ano'sanënpitanta' sha'huitarin. Israiro'santa' a'chintarin imainacoso marë'. 16 Nanamëhuë a'chininso marë' na'con parisitapon. Inanta' cari anitotarahüë,” itërin Quisosori.

17 Ina natanahuaton, Ananiasë pa'nin. Cotasë pëinënuë ya'conconahuaton, Saono së'huaconin:

—Iya Saono. Siniro Quisoso iraquë ya'notërinquënsó sha'huitërinco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, apira noya ni'taantaran. Naporahuaton, Ispirito Santo noyá ya'coancantarinquën, itërin.

18 Naporó chachin sami sha'huëtë pochin nininso', ya'pirin quëran anotërin. A'naroáchin noya ni'taantarin. Ina quëran huaniintarahuatón,

aporihuanin. ¹⁹ Nani coshatahuaton, chiníquën cancantaantarín. Hua'quimiachin inaquë Quisoso imapisopitatuquë yacapatërin.

Saono ya'nan pënëntërinso'

²⁰ Shiarahuaton, cotio niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, pënëntarin. “Quisososo' Yosë hui'nin,” itahuaton, na'con a'chinarin. ²¹ Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona', ina nohuitatona', pa'yanpi.

—¿Co'na isohuë' Quirosarinquë ya'huapon Quisoso imapisopita chiníquën aparisitërin? Isëquënta' huë'nin imapisopita macacaso marë'. Tonporahuaton, corto hua'ano'saquë quëpararin, topiraihuë'. Ni'quëchi. Nani a'chinarin inanta', topi.

²² Saonoso' chiníquën cancantaton, nóya a'chinarin. “Tëhuënhachin Yosëri Cristo a'paimarin. Inaso' Quisoso chachin. Yosë quiricanën quëran no'tëquën anitotërinpoa',” ta'ton, na'con a'chintërin. Cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiatona', co nanitopihuë' a'panitacaiso'.

Saono cha'ërinso'

²³ Napoaton hua'qui quëran cotioro'sari tëpacaiso' yonquipi. ²⁴ Yatëpapiso' natanaton, Saono co huachi a'ninquëchin paacaso' nohuantërinhuë'. Nani tahuëri ninano' ya'coanaquë cotioro'sari ninarapi tëpacaiso marë'. Tashirë chachin ninarápi. ²⁵ A'na tashiso nipirihuë', imapisopitari huëcatona' Saono quëpapi. Ninano pairapipi quëran

anohuaramapi. Nantipi pochin ninquë anohuaramahuachinara, pa'nin huachi.

Saono Quirosarinquë paantarinso'

²⁶ Quirosarinquë canconahuaton, Quisoso imapisopita ya'huëpiquë pa'pirinhuë'. “Co tëhuëenchachin Quisoso imamarahuë', sha'huirapihuachinpoa',” ta'tona', të'huatopi.

²⁷ Pirnapiso nipirinhuë' natërin. Natëton, Saono quëparin ca'tano'sa' nontacaso marë'. “Saono ira pa'taso', Quisoso quënanin. Nontërinsona' natanin. Tamascoquë chiniquën cancantaton, Quisoso nanamën sha'huirin,” itërin. ²⁸ Ina quëran ca'tano'sataquë Saono yacapatarin. Imapisopitarë' nipayatona', pa'sapi. Inaquë co të'huatonhuë', Siniro nanamën sha'huirárin. ²⁹ A'naquën cotioro'saso' Crico nananquë nonpi. Saonori chiniquën pënënpachina, no'huitona', yatëpapi. ³⁰ Yatëpapihinahuë', imapisopita natanahuatona', Sisariaquë quëpapi. Inaquë quëparahuatona', Tarsuquë a'papi.

³¹ Ina quëran Quisoso imapisopita noya ya'huapi. Co huachi insoari tëranta' aparisitërinhuë'. Cotia parti, Cariria parti, Samaria parti, inaquëpita sano ya'huatona', noya noya imasapi. “Siniro chiniquën nanantërin,” ta'tona', nóya natëpi. Ispirito Santori catahuarin ni'ton, a'napitanta imasapi.

Yosë nohuanton Pitrori Iniasë anoyatërinso'

³² Pitroso nipirinhuë' nisha nisha parti pa'sarin imapisopita nicacaso marë'. Nitaquë canconpachina, imapisopita ni'conin. ³³ Inaquë a'na quëmapi quënanconin, Iniasë itopiso'. Posa

pi'ipi canioton, quëhuénárin. Apia ni'ton, co nanitërinhuë' huanicaso'.

³⁴ —Iya Iniasë, Quisocristo anoyatarinquën. Huanirahuaton, pë'sara'huaya tapaquë huachi, itërin Pitrori.

Napotohuachina, a'naroáchin huanirin.
³⁵ Inaquë ya'huëpisopitari ni'pi. Saronaquë ya'huëpisopitarinta' ni'pi. Napoaton na'a piyapi'sa' iráca yonquipisopita naniantatona', Quisocristo imapi.

Yosë nohuanton Tapita ananpitaantarinsó'

³⁶ Copëquë a'na sanapi Tapita itopiso' ya'huërin. Crico nananquë Torëcasa itopi. Inanta' Quisoso imarin. Noya sanapi ni'ton, sa'ahuaros'a' nosoroaton, nani tahuëri catahuarin. Pahuantohuachinara, ma'sha topinan nicanarin.

³⁷ Naporo' ina sanapi caniorahuaton, chiminin. Nonën pa'morahuatona', inapa pa'cotë' nininguë acopi. ³⁸ Pitroso' Nitaquë ya'huarin, natantopi. Co aquëyahuë' ni'ton, cato' quëmapi a'papi. Canconahuatona', “Manóton huëquë',” itopi.

³⁹ Napoaton Pitro inapitarë' pa'nin. Canconpachinara, inapa pa'cotëquë quëpantapi. Inaquë na'a quëyoronosari tahirapitahuatona', na'nëtopi. Amopisopita Tapitaco' i'hua pipitërinso' sa'ahuaros'a' quëtacaso marë' a'notopi.

⁴⁰ “Ya'ipinquëma' pipico' Yosë nontëri'i,” itohuachina, pa'pi. Nani pa'pachinara, isonahuaton, Yosë nontërin. Ina quëran nonën tahuërëtahuaton, itapon:

—Imoya Tapita, huënsëquë', itërin.

A'naroáchin ni'tiintarin. Pitro quënanahuaton, huënsërin. ⁴¹ Pitrori maimirarahuaton, ahuanirin. Ina quëran imapisopita, quëyorono'sa' inapita përarin. Huë'sahuatona', nanpirin quënanquiipi. ⁴² Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Na'a piyapi'sa' Quisoso natëpi. ⁴³ Inaquë hua'qui' Pitro yacapatërin. Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Simonso', sha'huëtë' tapanapi.

10

Cornirio nicacaso marë' Pitro pa'ninso'

¹ Sisariaquë a'na quëmapi ya'huërin. Cornirio itopiso'. Inaso' capitan. "Itariaro'sa'" itopiso sontaro huënton camairin. ² Inaso nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopitanta' Yosë chinotopi. Cotioro'sa' ma'sha pahuantohuachinara, nosoroaton, topinan quëtërin. Nani tahuëri Yosë nontërin. ³ Pi'i tëhuërënahuasos', co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin a'ninquëchin quënanin. Yosë anquëninëni huëcapaimarahuaton: "¡Cornirio!" itërin.

⁴ Anquëni ni'sahuaton, pa'pi të'huatërin.

—¿Ma'ta' sinioro nohuanteran? itërin.

—Quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha topinan quëtëran. Ina marë' noya yonquirinquën. ⁵ Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. ⁶ Inaso', sha'huëtë' tapanapi Simon itopiso' pëinënquë yacapatërin. Marë yonsanquë ya'huërin, itërin.

⁷ Anquëni pa'pachina, cato' piyapinën amatërin. A'na sontaronta' amatërin, nani tahuëri

camairinso'. Inanta' Yosë chinotërin. ⁸ Anquëniri nontërinso' sha'huitahuaton, Copëquë a'parin.

⁹ Tahuëririnquë yacamotëriahuaso', ninanoquë ya'caritopi huachi. Naporo' Pitro inapa pa'cotëquë pa'nin Yosë nontacaso marë'. ¹⁰ Tanaton, yacoshatopirinhüë'.

A'na piyapiri cosharo' nitaso', Pitro hua'narëso pochin quënanin.

¹¹ Pi'iro'të' ni'soatarin, ni'nin. Panca ta'na pochin nininso' o'marin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin.

¹² Inaquë nani ma'sha ya'huërin. Tananquë ya'huërinso'pita, pëhuara pochin nininsopita, anpantëhuano'sa', inapita ya'huërin ni'nin.

¹³ Ina quëran noninso' natanin. "Huanirahuaton Pitro, tëpaton ca'quë'," itërin.

¹⁴ —Inca Siniro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisësë pënënincoi ama ina pochin capaca'huaiso marëhuë', itërin Pitrori.

¹⁵ —Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari "sopai" itëquësohuë'. Co huachi tananpita-caso' ya'huërinhuë', itërin.

¹⁶ Cararo' inachachin sha'huitantarin. Ina quëran ta'na pochin nininso' inápaquë quëpantarin.

¹⁷ Pitroso' yonquirárin. "Yosë nohuanton hua'narëso pochin quënanahuë. ¿Ma'ta' tapon ina pochin a'notërinco nica?" tënin yonquiaton.

Naporo' Corniriori a'parinsopita canquirapi. Natantiirahuatona', Simon pëinën ya'coananëinquë canquipi.

¹⁸ Canquirahuatona', natanpi: "¿Simon Pitro isëquë ya'huarin ti?" topi.

¹⁹ Pitroso nipirinhüë' co nataninhüë'. Hua'narëso pochin ni'ninso' yonquirárin.

Yonquiaso', Ispirito Santori itërin: "Apira cara

quëmapi yonisarinquën. ²⁰ Nohuaramarahuatón, paquë'. Ama nisha nisha yonquiatónhuë', imaquë'. Ca nohuanton, huë'pi ni'tón, noya imaquë'," itërin.

²¹ Pitro nohuaramarahuatón, comisiono'sa nontërin.

—Ca Simon Pitroco. ¿Onpoapomata' huë'namaso'? itërin.

²² —Capitan Cornirio a'parincoi. Inaso' nóya quëmapi. Nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Ya'ipi cotioro'sari noya ni'pi. I'huara ya'huaso', a'nanaya anquëniri ya'notimarahuatón, sha'huitimarin. “Piyapi'sa' a'paquë' Pitro maconta'ina'. Ina a'chintarinquën, noya natanquë'," itërin ni'tón, a'parincoi huë'nai, itërin. ²³ Napotohuachina, “Ya'cointaco' iyaro'sa',” itërin Pitrori. Napotohuachina, ya'coontapi. A'cahuachinara, huë'ëpatopi. Tahuëririnquë paantahuachinara, Pitronta' pa'nin. A'napitanta' Quisoso imapisopita Pitro imapi.

²⁴ Ina tashiraya Sisariaquë canconpi. Inaquë Corniriori ninararin quënanconpi. Quëmopinënpita, nipayarinsopita, inapita amatohuachina, nani niyontónpi natanacaiso marë'. ²⁵ Pitro canconpachina, Corniriori ison-apairahuatón, moshapirinhüë'. ²⁶ A'naroáchin Pitrori ahuaniantarin.

—Huaniquë' iyasha. Co caso' moshancoso ya'huërinhuë'. Piyapico canta', itërin.

²⁷ Ninontahuatóna', pëiquë ya'conpi. Inaquë na'a piyapi'sa' niyontónpi quënanconpi. ²⁸ Nani ninontohuachinara, Pitrori itërin:

—Cotioro'sacoi inachintëraiso', nani iyaro'sa' nitotërama'. Co onporonta' nisha piyapiro'sataquë ni'tapoi pa'naihuë'. Co inapitaro'coi niyontonaïhuë'. “Co Yosë nohuantërinhuë’,” topiraihuë'. Iporaso nipirinhüë' Yosë nani anitotërinco. Insosona Yosëri noya ni'pachina, canta' noya ni'i. Ya'ipi piyapi napopianachin noya nica'huaso' ya'huërin, tënahuë. ²⁹ Napoaton amatohuatancora, noya huë'nahuë. ¿Ma'marëta' amatëranco? itërin.

³⁰ Napotihuachina, Corniriori itërin:

—Nani catapini tahuëritarin, ipora pochin Yosë nontasoco, a'nanaya a'na quëmapi ya'notërinco. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ni'nahuë. ³¹ Ya'notirahuatonco, itërinco: “Cornirio, quëmaso' na'con Yosë nontëran, nataninquën. Sa'ahuario'sa' nosoroaton, ma'sha quëtëran. Ina marë' Yosë noya yonquirinquën. ³² Napoaton Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simon Pitro maconta'ina'. Inaso', Simon itopiso' sha'huëtë' tapana'pi pëinënuquë yacapatarin. Marë yonsanquë ya'huërin,” itërinco. ³³ Ina natanahuato, a'naroáchin amatëranquën. Ma noyanquën ni'ton, huë'nan. Iporaso' ya'ipicoi niyontonaï. Yosënta' ni'sarincoi. ¿Ma'ta' ina sha'huitërinquën natëca'huaiso marë'? Yanatanai, itërin.

Cornirio a'chintërinso'

³⁴ Itohuachina, Pitrori itërin:

—Tëhuënhachin Yosëri ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Co quiyasáchin nosororincoihuë'. Cancanënpoaquë yonquirëhuasopita nitotaton, no'tëquën yonquirinpoa', tënahuë. ³⁵ Nisha piyapi'sanquëma' nipomarahüë', cancanëma

quëran huarë' ina chinotohuatama', nohuantarinquëma'. Noya cancantohuatama', noya ni'sarinquëma'. ³⁶ Iráca israiro'sacoi noya nanan sha'huitërincoi. Piyapinënpita pochin niconcoi, Yosë anitotërincoi. Oshahuanëhua' ni'ton, Yosë inimicotopirëhuahuë', Quisocristo a'paimarin nanan anoyatinpoaso marë'. Inaso' ya'ipi piyapinpoa' yahua'anëntërinpoa'. ³⁷ Caririquë nanan nahuinin. Ina quëran ya'ipi Cotia parti nahuinin ni'ton, canpitanta' natantërama'. Yosë nohuanton, Coansha pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Piyapi'sari natëhuachinara, aporintërin. ³⁸ Ina piquëran Yosëri chachin Quisocristo acorin, Nasaritoquë ya'huërinso'. Yosë nohuanton, Ispirito Santori noyá ya'coancantërin. Napoaton nani ma'sha nanitaparin nicacaso'. Nisha nisha parti paaton, nóya ninin. Na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. A'naquën sopairi ya'coancantërin ni'ton, chiníquën parisitopirinahuë', inari anoyatërin. Yosëri catahuarin ni'ton, a'naroáchin anoyatërin. ³⁹ Quirosarinquë naporin. Ya'ipi cotioro'sa' ya'huëpiquënta' inaporin. Ina quëran corosëquë patanantahuatona', tëpapi. Ya'ipiya quiyari ni'nai. ⁴⁰ Chiminpirinhuë', cara tahuëri quëran Yosëri ananpitaantarin. Nanpiantahuachina, Yosë nohuanton, ya'notërincoi. ⁴¹ Co ya'ipi piyapi'sari ni'pihuë'. Yosë nohuanton, quiyariso' ni'nai a'napita sha'huita'huaiso marë'. Nani nanpiantahuachina, quiyarë' coshatërin, o'orin. Quisocristo tëhuënhachin nanpiantarin, tënai. ⁴² Naporo' sha'huitërincoi

paatoi pënënta'huaiso marë'. “Paatoma', ca nanamëhuë sha'huico' imatonaco noya cancanchina'. Yosë chachin acorinco ni'ton, a'na tahuëri coisë pochin nisarahuë. Nanpispipita, chiminispipitanta', ya'ipiya co noyahuë' nipachina', ana'intarahuë. Inanta' sha'huitoco' nitochina',” itërincoi ni'ton, sha'huirárai.
⁴³ Iráca quëran huarë' pënëntona'piro'sa' Quisoso ninotona', sha'huitërinënpoa' ina natëcaso marë'. Cancanënpoa quëran huarë' ina natëcaso' ya'huërin. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, imapatëhua', ya'ipi oshanënpoa' inquitarinpoa'. “Ca oshanëhuë marë' mini Quisocristo chiminin,” topatëhua', inquitarinpoa', itërin Pitrori.

Ispirito Santori ya'coancantërinso'

⁴⁴ Noninso' natanahuatona', ya'ipiya natëpi. Nontaso chachin, Ispirito Santori ya'coancantërin.
⁴⁵⁻⁴⁶ Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonsapi. Co nitotaponaraihuë', Ispirito Santo nohuanton, napoapi. “Ma noyacha Yosëso paya,” tosapi. Natanahuatona', cotioro'sa' Pitro ca'tanpisopita pa'yanpi: “Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë nohuanton, Ispirito Santori ya'coancantërin,” topi.

⁴⁷ —Isopitanta' canpoa pochin Ispirito Santori ya'coancantërin ni'quëhuarë' aporihuaina', tënahüë. ⁴⁸ “Quisocristo imarai huachi,” topachinara, aporintëquë', itërin Pitrori. Napotihuachina, aporintopi.

—Isëquë iyaya yacapatoncoi, hua'quimiáchin a'chintocoi, itopi. Napotihuachinara, inaquë hua'quimiáchin yacapatërin.

11

Pitro Quirosarinquë natanpiso'

¹ Nisha piyapi'santa' Yosë nanamën natëpi ni'ton, Cotia parti a'naroáchin nahuinin. Ca'tano'santa' natantopi. Ya'ipi imapisopita inaquë ya'huëpiso' nitotopi. ² Napoaton Pitro Quirosarinquë huënantahuachina, a'naquën cotioro'sa' iráca nanan natëpisoari no'huipi. Quisoso imaponaraihuë', iráca nanaonta' nohuantopi.

³ —Nisha piyapi'sa' pëinënuë yacapataton, inapitarë'quën coshatëran. Co inapitaso' marca nia-cotopihuë'. ¿Onpoatonta' naporan? itërin.

⁴ Pitroso nipirinhüë' ya'ipiya sha'huitërin.

⁵ —Natanco iyaro'sa', no'tëquën sha'huichinquëma'. Copëquë ya'huëasoco, a'na tahuëri Yosë nontárahüë. Naporo' co huë'ëporahuë', hua'narëso pochin quënanahuë. Panca ta'na pochin nininso' inápa quëran o'mararin. Catapini cachinën quëran huëntënimararin. Ca ya'cariya o'marin.

⁶ Inaanaquë ni'pirahuë', nani ma'sha quënanahuë. Tananquë ya'huërinsopita, tanan ni'ni pochin nininso', pëhuara pochin nininso', nisha nisha anpiantëhuano'sa', inapita quënanahuë.

⁷ Nontërinco'sonta' natanahuë. “Huanirahuaton isopita tëpaton ca'quë',” itërinco. ⁸ “Inca Sinioro. Sopai inapitaso'. Co onporonta' ina pochin ca'chinahuë'. Iráca Moisésë pënënincoi ama ina pochin capa'huaiso marëhuë',” itohuatëra, ⁹ inápa quëran itantarinco: “Noya capacaso', itëranquën ni'ton, ama quëmari 'sopai' itëquësuhuë'. Co

huachi tananpitacaso ya'huërinhuë'," itërinco.
¹⁰ Cararo' inachachin sha'huitantarinco. Ina quëran inápaquë quëpanantarin. ¹¹ Naporó' cara quëmapí'sa' Simón pëinënquë canquipi. Sisaria quëran huë'pi. Capitan Corniriori a'parinso'.
¹² Ispirito Santo sha'huitërinco: "Inapita imaquë'. Ama nisha nisha yonquiatonhuë', noya paquë'," itërinco. Napoaton pa'nahuë. Isopita iyaro'sa' ca'taninaco, saotaya'pi chachin ca'taninaco. Pëinënquë canconahuatoí, ya'conai.
¹³ Ya'conpatoira, Cornirio itërincoi: "Pëinëhuëquë Yosë nontasoco, anquëni ya'notirincó, ni'nahuë. 'Copëquë piyapi'sa' a'paquë' Simón Pitro maconta'ina'. ¹⁴ Inaso' nanan sha'huitarinquën cha'ëcamaso marë'. Ina natëhuatan, Yosë anoyacancantarinquën. Quëmopinënpitanta' anoyacancantarin,' tënín anquëni," itërinco.
¹⁵ Quisoso nanamën sha'huitasoco chachin, inapitanta' Ispirito Santori ya'coancantërin. Ya'nan canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ¹⁶ Naporó' Sinioro sha'huitërincoiso' yonquirahuë. "Coanshaso' i'quë aporintërinquëma'. Yosëso nipirinhüë' Ispirito Santo aya'coancantarinquëma' catahuainquëmaso marë'," itërincoi Quisoso. ¹⁷ Sinioro Quisocristo imapatëhua', Yosë nohuantón, Ispirito Santo ya'coancantërinpoa'. Inapitaso' nisha piyapi'sa' niponaraihuë', imapachinara, inapochachin Ispirito Santori ya'coancantërin. Yosëri noya ni'pachina, inapochachin canta' noya ni'i, tënahuë. ¡Co caso' nanitërahuë' nisha yonquia'huaso'! itërin Pitrori.

¹⁸ Natanahuatona', co huachi no'huipihuë'.

—Tëhuëñchachin Yosë nohuanton, nisha piyapi'santa' co noyahuë' yonquipisopita naniantatona', imasapi. Inari catahuarin ni'ton, nanpimiatapi. Ma noyacha Yosëso paya, itopi.

Antioquiaquë imapiso'

¹⁹ I'hua chachin Istipan tëpahuachinara, Quisoso imapisopita aparisitopi ni'ton, aquë yanquëëpi. A'naquën Pinisia parti pa'pi. A'naquëonta' Chipriquë pa'pi. A'napitanta' Antioquiaquë'pa' pa'pi. Nisha nisha parti paatona', Quisoso nanamën sha'huipi. Sha'huiponaraihuë', cotioro'saráchin sha'huitopi. ²⁰ A'naquënso nipirinhüë' Antioquiaquë canconahuatona', nisha piyapi'santa' sha'huitopi. Siniro Quisoso naporinso' a'chintopi. “Oshanëma' inquitatëñquëma', anoyacancantarinquëma',” itopi. Chipri quëran huë'pisopita, Sirini quëran huë'pisopita, inapita napopi. ²¹ Yosëri catahuarin ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona', imapi. Iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi.

²² Quirosarinquë nahuinin. Quisoso imapisopita natantahuatona', Pirnapi a'papi Antioquiaquë ya'huëpisopita nicacaso marë'. ²³⁻²⁴ Inaquë canconahuaton, “Tëhuëñchachin nisha piyapi'santa' imasapi. Yosëri na'con catahuarin,” ta'ton, noya cancantërin. Pirnapiso' noya quëmapi. Yosë noya natërin. Ispirito Santori noyá ya'coancantërin ni'ton, piyapi'sa' pënënin: “Ama Siniro a'pocosohuë'. Ya'ipi cancanëma quëran huarë' imamiatoco',” itërin. Pënënpachina, a'napitanta' Quisoso imapi.

²⁵ Ina quëran Pirnapi Tarsoquë pa'nin Saono yonípon. Inaquë yoniton, quënanin. ²⁶ “Huëquë' pa'a Antioquiaquë ya'huëpisopita a'chinta,” ito-huachina, “Inta nipachin pa'a,” ta'ton, imarin. A'na pi'isa' inaquë ya'huëpi. Imapisopita catahuacaiso marë' yacapatopi. Na'a piyapi'sa' a'chintopi. Inaquë chachin Quisoso imapisopita nisha nin-inën acoantapi. “Cristo imaro'sa',” itopi.

²⁷ Naporo' tahuëri'sa' pënëntona'piro'sa' Quirosarin quëran Antioquiaquë huë'pi. ²⁸ A'naso' Acapo itopi. Inaso' Ispirito Santo nohuanton, ninorin. “Co hua'qui quëranhuë' ya'ipi parti tanarotapi,” itërin ninoton. Ina quëran Craotio itopiso' Noma copirno ya'conaso', tëhuënhachin tanarotopi. ²⁹ Napohuachina, imapisopita yonquipi Cotia parti ya'huëpisopita catahuacaiso marë'. Imapisopita parisitapi ni'ton, coriqui yaa'papi. Coriquihuano'saso' na'con quëtopi. Co coriquihuano'sahuë' nipisopitaso', pi'pian quëtopi. ³⁰ Nani coriqui yontonpachinara, Pirnapi, Saono, inapita quëtopi quëpacaiso marë'. Quirosarinquë quëparahuatona', ansiano'sa' quëtonpi pahuantërinso' quëtacaiso marë'.

12

Irotisëri aparisitërinso'

¹ Naporo' tahuëri'sa' a'na hua'an ya'huërin, Irotisë itopiso'. Quisoso imapisopita no'huiton, sontaro'sa' a'parin aparisitacaiso marë'. ² Santiago maconpi. Inaso' Coansha iin. Mapachinara, sahuëniquë atëpatërin. ³ Tëpapi ni'ton, cotio hua'ano'sari pa'yatopi. Ina

natantahuaton, Pitronta' macacaiso marë' camaitërin. Naporo' cotioro'sa' niyontonapi pan co ahuëpocatopisohuë' capacaiso marë'.⁴ Mapachinara, tashinan pëiquë apo'motërin. Shonca saota sontaro'sa' acorin a'paicaiso marë'. Catapini, catapini ya'piri ni'sapi. Niyahuëretatona', tashirë chachin a'pairapi. "Pascoa na'huëhuachin, piyapi'sa' ni'tërantapaiquë Pitro ana'intarahuë," tënin hua'an yonquiaton.⁵ Pitro tashinan pëiquë ya'huapirinhüë', Quisoso imapisopita Yosë nontapi. Pitro marë' chiniquën Yosë nontapi.

Pitro tashinan pëi quëran cha'ërinso'

⁶ Tashiraya pochin hua'ani ana'intacaso' nisahuaso', Pitro huë'ësárin. Cato' sontaro'sari ahuancoanapipi. Cato' catinaquë tonpopi. Ahuënan quëran a'na sontarori nitonpotanpatërin. Inchinan quëran a'narinta' nitonpotanpatërin. Inapotahuatona', ya'ipi huë'ësapi. Ya'coanaquë cato' sontaro'sa chachin tashinan pëi' a'pairápirinahuë'.⁷ A'nanaya Sinioro anquëninën inaquë ya'notimarin. Huënaráchin a'pinin. Pitro pichianahuaton, ochinanin. "Manóton huënsëquë' pa'a," itërin. Napotihuachina, tanpain quëran catina inaora nii'quiritërin. Cato quëran chachin nii'quiritërin.⁸ "A'moanahuaton, sapatë' po'moquë'," itërin. Itohuachina, inaporin. "Aipi a'moransonta' a'mosahuaton, imaquico," itantarin.

⁹ Ina quëran pipihuachina, Pitrori imarin. "Co'ta'ma' anquëni ocoiarincohuë'. Topinan hua'narëso pochin ni'samarahuë," topirinhüë'.

¹⁰ Sontaro ya'natontarinso' na'huëtirin. Ina quëran a'nanta' na'cotiantarin. Pëianshinanquë huarë' canquirin. Inaquë panca ya'coana hua'na quëran nininso' ya'huëpirinhuë', inaora ni'soatërin. Pipirahuaton, a'na cachiquë pa'nin. Inaquë a'naroáchin anquëniri patërin.

¹¹ Naporo' Pitro no'tëquën yonquirin: “Co hua'narëso pochin ni'nahuë'. Siniro chachin anquëninën a'patimarinco nicha'ëincoso marë'. Irotisë, cotio hua'ano'sa', inapita yatëpapurinacohuë', nicha'ërinco,” tënin.

¹² Ina yonquiaton, Maria pëinënquë pa'nin. Coansha Marco a'shin inaso'. Inaquë na'a imapisopita niyontonahuatona', Yosë nontapi. ¹³ Paira tahuirinquë canconahuaton, ya'coananënquë pi'nitonin. Pi'nitohuachina, a'na nanon huë'nin, Rota itopiso'. ¹⁴ Pitro noninso' nohuanantahuaton, pa'yanin. Pa'yanaton, co ya'coana i'soataponahuë', ta'acontarahuaton, pëiquë ya'coantarin. Pitro aipiran huaniarinso' sha'huiconin.

¹⁵—Quëmaso' hua'yantëran, itopirinahuë'.

—Co hua'yantërahuë'. Tëhuëenchachin Pitro inaquë huaniarin, itohuachina:

—Co inahuë'. Anquëninën nimara, itopi.

¹⁶ Napoaso', Pitroso' ya'coana pi'niantarin. Naporo huarë' i'soatopi. Pitro quënanahuatona', pa'yanpi. ¹⁷ Inaso nipirinhuë' imirin quëran anquëtërin ama noncarocaiso marëhuë'.

—Siniro chachin anquëninën a'patimarinco. Tashinan pëi quëran ocoirinco. Iya Santiago sha'huitonco' nitochin. Ya'ipi imapisopitanta' sha'huitoco', itërin.

Ina quëran a'na parti pa'nin.

¹⁸ Tahuërihuachina, sontaro'sa' pa'pi pa'yanpi. “¿Intoacha Pitro pacaya?” nitopi. ¹⁹ Irotisëso nipir-inhuë': “Pitro maconquë',” itopirinhüë'.

“Capa huachi,” itohuachina, a'na a'na sontaro natanin. Co nitotohuachinarahuë', tēpacaiso marë' camaitërin. Napoaton sontaro'sa' Pitro a'paipisopita tēpapi. Ina quëran Irotisë Cotia quëran pipirahuaton, Sisariaquë pa'nin ya'huapon.

Irotisë chimininso'

²⁰ Irotisi hua'an ya'huërinquë nisha nisha piyapi'sa' huëcatona', cosharo' pa'anquipi. A'naquënso' cosharo' yapa'anpirinahuë', chiníquën no'huiton, co nohuantërinhuë' quëtacaso'. Tiroquë ya'huëpisopita, Sitonquë ya'huëpisopita, inapita no'huirárin. Napoaton niyontonahuatona', inaquë huë'pi. Po'oana quëran inpriatonën Pirasito itopiso' nontipi.

—Quëmari hua'an nontëquë' ama huachi no'huiincoisohuë'. Ina marë' coriqui quëchinquën, itopi.

—Noyahua', tosahuaton, pa'nin hua'anën nontacaso marë'.

²¹ —Sha'huitëquë' huënta'ina' nonchi, itërin. Niyontonpachinara, noyápiachin nitaparin. Hua'anëntacaso' shiranëinquë huënsërahuaton, piyapi'sa' nontarin. ²² Natanahuatona', pa'yatapi: “Ma noyanquëncha quëmaso paya. Co piyapi pochin nontërancoihuë'. Yosë chachin pochin nontarancoi,” itopi chiníquën nontatona'. ²³ Topinan piyapi niponahuë' natanahuaton hua'an nipa'yatërin. Yosëichin chinotacaso

nipirinhüë' naporinso marë', a'naroáchin Sinioro anquëninëni acaniorin. Chiníquën canioton, shonari pë'yarin. Parisitërarin quëran chiminin.

²⁴ Yosë nanamënso nipirinhüë' nahuinarin. Nisha nisha parti sha'huirápi ni'ton, na'a piyapi'sa' natëtona' imasapi.

²⁵ Pirnapi, Saono, inapitaso' nani yonquipi Antioquiaquë paantacaiso'. Imapisopita coriqui a'papiso' nani quëtonpi ni'ton, Quirosarin quëran pipirahuatona', paantapi. Coansha Marconta' quëpapi.

13

Pirnapi, Saono inapita a'chinacaso marë' a'papiso'

¹ Antioquiaquë na'a Quisoso imapisopita ya'huëpi. Na'a niyontonahuatona', Yosë chinotopi. A'natërápo quëmapi'sa' ansiano ya'conpi. A'naquënso' Quisoso nanamën sha'huitona', pënëntopi. A'naquëonta' imapisopita a'chintopi noya imacaiso marë'. Inapitaso': Pirnapi, Simon, Nosio, Manain, Saono, inanapo ya'huëpi. Simonso' yara piyapi. Nosioso' Sirini quëran huë'nin. Manainso', Cariria hua'an Irotisë pëinënquë so'sorinso'. ² A'na tahuëri co coshatatonaraihuë', Sinioro chinotopi. Napohuachinara, Ispirito Santori sha'huitërin: "Pirnapi, Saono inapita nohuantërahuë paatona', piyapi'sa' a'chintacaiso marë'. Ina marë' inapita acorahuatoma', a'paco' pa'ina'," itërin.

³ Napoaton co coshatatonaraihuë', inapita marë' chiníquën Yosë nontopi. Nani Yosë

rontohuachinara, sē'huamotorahuatona', acopi paatona' a'chinacaiso marē'. Ina quēran a'papi.

Chipri parti a'chinpiso'

⁴ Ispirito Santo nohuanton, Siriosiaquē pa'pi marē pa'tacaiso marē'. Ina quēran panca nanchaquē pa'sahuatona', Chipri parti canconpi. Panca so'ton inaso'. Inaquē na'a ninano' ya'huērin. ⁵ Saraminaquē nonshirahuatona', cotio niyontonpiso pēiquē pantarahuatona', Yosē nanamēn sha'huitopi. Nisha nisha niyontonpiso pēiquē sha'huitēra'piapi. Coansha Marconta' pa'nin catahuacaso marē'.

⁶ Inaquē sha'huirahuatona', ya'ipi Chipri parti pa'topi. A'chintēra'piapi. Inapoatona', Paposēquē huarē' canconpi. Inaquē a'na pēnoton quēnanconpi. Inaso' cotio quēmapi, Pariquisoso itopiso'. Inaso', nonpin nanan pēnēntona'pi ni'ton, piyapi'sa' nonpintarin. ⁷ Inaso' hua'an amiconēn. Hua'anso' Siriquio Paono itopi. Inaso' noya yonquirin. “Canta' Yosē nanamēn nata'in,” ta'ton, Pirnapi, Saono, inapita amatērin. ⁸ Pēnotonso nipirinhue' co nohuantērinhue'. Inaso' Crico nananquē Irimasē itopi. “Ama natēquēsohue',” toconin. ⁹ Saonoso' Noma nananquē Paono itopi. Ispirito Santori noyá ya'coancantērin ni'ton, pēnoton ni'sárin quēran itapon:

¹⁰ —Quēmaso' sopai pochin cancantēran. Yosēso' noya noya nipirinhue', yainimicotēran. Tēhuēnchachin nonpintēnquēn, pa'pi co noya quēmapinquēnhue'. Siniro no'tēquēn sha'huitopirinpohue', ¿onpoatonta' quēmari nonpintaton, a'napita anishacancantaran?

11 Apiramiachin Yosë nohuanton, co manta' quënantaranhuë'. Hua'quimiachin co pi'i quënanaranhuë', itërin.

Napotohuachina, a'naroáchin chitoro pochin ni'tërin. Somaraya pochin nicaton, co manta' quënantërinhuë'. Si'pínantápirinhuë', a'na piyapi nohuantërin matanparahuaton, quëpacaso marë'.
 12 Hua'ani ni'sahuaton, “Yosëri mini napotërin,” ta'ton, natërin. Siniro nanamën natanahuaton, pa'yanin. “Inaso' chiníquën nanan,” tënin.

Pisitia parti pënëntërinso'

13 Ina quëran Paonoso', ca'taninsopitarë chachin a'na parti pa'nin. Nanchaquë ya'conahuatona', marë pa'tantapi. Panpiria parti nonshirahuatona', a'na ninano Piriqi itopiquë pa'pi. Coansha Marcosó nipirinhuë', co huachi imátërinhuë'. Quirosarinquë ayamantarin.

14 Paonoso' Pirnapirë chachin paantapi. Piriqi na'huëtahuatona', aquë iratopi. Pa'sápatona', a'na Antioquiaquë canconpi, Pisitia parti ya'huërinso'. Chinoto tahuëri nipachina, cotio niyontonpiso pëiquë pa'pi. Inaquë ya'conahuatona', huënsëpi.

15 Cotio ansiano'sa' quirica nontapi. Moisésë iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita nani nontohuachinara, itapona':

—Achinicanamacoiso marë' yapënënpatamacoí iyaro'sa', sha'huitocoi nata'in, itërin.

16 Napotohuachina:

—Noyapa', carinquëmanta' pënëinquëma', ta'ton Paono huanirin. Huanirahuaton, imirin quëran tasatërin piyapi'sari ta'tatona' natanacaiso marë'.

—Natanco iyaro'sa'. A'naquëmanta' nisha piyapinquëma' nipomarahuë', Yosë chinotërama'. Canpitanta' natanco. ¹⁷ Iráca quëran huarë' israiro'sanpoa' Yosë chinotërëhua'. Iráca chachin shimashonënpoapita acorin piyapinënpita nicacaiso marë'. Iquipitoquë ya'huëapona', Yosë nohuanton, na'api. Ina quëran Yosëri chachin chiníquën nanantaton, catahuarin inatohua quëran cha'ëcaiso marë'. ¹⁸ Catapini shonca pi'ipi inotëro parti pa'pachinara, Yosëri nosoroaton, co ata'huantërinhuë'. Co yanatëpirinahuë', na'con catahuarin. ¹⁹ Ina nohuanton, Canaan parti pa'pi. Inatohua' nisha nisha piyapiro'sa' ya'huëpi, nisha nisha nananquë nonpisopita. Canchisé huënton ya'huëpirinahuë', co Yosë natëpihuë' ni'ton, ina nohuanton minsëpi. Inaquë chachin shimashonënpoapita ya'huëpi. Yosëri catahuarin ni'ton, ina no'pa' hua'anëntopi. ²⁰ Ya'ipi quëran catapini pasa a'natërápo shonca pi'ipi ninin.

Ina piquëran Yosë nohuanton, hua'ano'sa' ya'cona'piapi catahuacaiso marë'. Samoiro ya'conaquë huarë' inapopi. ²¹ Inaso' noya pënëntopirinhuë': “Copirno nohuantërai huachi,” topachinara, Yosëri Saono acorin. Inaso' Mincamin huënton quëmapi, Quisi hui'nin. Catapini shonca pi'ipi Saono hua'anëntopirinhuë', ²² Yosëri ocoirahuaton, Tapi acorin. Quisi hui'nin inaso'. Nóya quëmapi ni'ton, Yosëri noya ni'nin. “Tapiso' ca pochin cancantërin. Noya ni'nahuë. No'tëquën natëarincó,” tënin Yosë. ²³ Iráca chachin Yosëri sha'huitërin: “A'na tahuëri Tapi shiin nicha'ësarinquëma',” itërin shimashonëmapita. Iporaso' iyaro'sa', nani Quisoso a'paimarin

nicha'ëinpoaso marë'. Sha'huitërinso chachin a'paimarin. ²⁴ Co'huara Quisoso huë'shatërasohuë', Coansha pënëntarin. Na'a israiro'sa' pënënarin. "Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Ina quëran i'quë aporintaranquëma'," itërin. ²⁵ Coansha pënëntërinso' yatiquihuachina, no'tëquën sha'huirin. " 'Quëmaso' Cristonquën,' itopiramacohuë', co caso' inacohuë'. Nipirinhüë', ca piquëran huë'sarin. Inaso' noya noya. Co caso' maquëyancohuë' ni'to, co sapatën i'quirita'huaso tëranta' nanitarahuë'," itërin.

²⁶ "Canpoaso' iyaro'sa', Apraan shinpitanpoa' ni'tëhua', Yosë nanan a'patirínpoa' nicha'ëinpoaso marë'. Nisha piyapinquëmanta' Yosë chinotohuatama', nicha'ësarinquëma' canpitanta'. Napoaton ya'ipinquëma' sha'huitaranquëma'. ²⁷ Quirosarinquë ya'huëpisopitaso', co Quisoso nohuitopihuë': 'Yosëri a'paimarin,' co topihuë'. Co hua'ano'sa tëranta' napopihuë'. Pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' nani chinoto tahuëri natanpirinahuë', co yonquipihuë'. 'Quisoso tëpaquë',' itopi. Iráca ninorinso chachin yatëpapi. ²⁸ Co ma'marë tëranta' tëpacasohuë' nipirinhüë', Pirato sha'huitopi: 'Tëpaquë',' itopi. ²⁹ Ina quëran ya'ipi Yosë quiricanënquë ninorinso' nanihuachina, corosë quëran anohuararahuatona', na'pi naninquë po'mopi. ³⁰ Inaquë po'mopirinhüë', Yosëri ananpitan-tarin. ³¹ Nanpantarahuaton, a'na yoqui miria pochin ya'huantarahuaton, ca'tano'sanënpita ya'notëra'piarin. Co'huara chimiyantërasohuë', na'a Caririaquë ya'huëpisopitari ca'tanpi.

Quirosarinquë huarë' imapi. Quisoso
nanpiantahuachina, inapitarinta' quënanpi.
Quënanahuatona', ya'ipi piyapi sha'huitapi:
'Nanpiantarin mini. Quiyari ni'nai,' tosapi.

³² Quiyanta', iyaro'sa', noya nanan
sha'huitarainquëma'. Iráca Yosëri shi-
mashonënpopapita nontaton, sha'huitërin.

³³ Iporaso' nani Quisoso a'patimarinpoa'.
Shinpitanpoa' ni'tëhua', yonquirinpoa'. Quisoso
ananpitaantarahuaton, catahuarinpoa'
canpoanta'. Yosë quiricanëinquë iráca ninshitërin.
'Quëmaso' hui'nahuëinquën. Ipora chachin
acoaranquën hua'anëntamaso marë', tënin
Tapi. Sarmo catoquë naporin. ³⁴ Yosëri

ananpitaantacaso' ninorin. Co nonën
chanatarinhuë'. Iráca quiricanën quëran itërin:
'Tapi no'tëquën nontërahuë. Nosoroato, na'con
catahuarahuë. Canpitanta' inapochachin
catahuaranquëma', tënin Yosë. ³⁵ Napoaton Tapiri
ninshitarin. 'Quëmasáchin natëranquën ni'ton,
co nohuantaranhuë' nonëhuë chanatacaso',
itërin, Yosë nontaton. Sarmo quiricaquë
chachin naporin. ³⁶ Napoaponahuë', Tapiso'

Yosë natëton, piyapi'sa' catahuarin. Ina
quëran chiminin. Shimashonënpita pirayan
pa'pitopi. Nonën chanatërin. ³⁷ Quisososo
nipirinhue' Yosëri ananpitaantarin. Co nonën
chanatërinhuë'. Quisoso nonën chachin
ninoton, Tapi iráca ninshitërin. ³⁸⁻³⁹ Napoaton
iyaro'sa' sha'huichinquëma'. Quisosoíchin
nanitaparin oshanëma' inquitinquëmaso'. Iráca
pënëntërinso' Moisésëri ninshitopirinhue'. Ina
imapatama', co oshanëma' inquitarinquëmahuë'.

Nipirinhüé', Quisoso natëhuatëhua', oshanënpoa' inquitarinpoa'. Oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, inquitarinpoa'. Ina quëran Yosë noya ni'sarinpoa'. ⁴⁰ Nani natanamaco ni'ton, a'naroáchin, iyaro'sa', natëco'. Ni'cona ana'intochinquëma'. Iráca Yosë quiricanën quëran pënëntona'piro'sa' itapona':

⁴¹ 'Yosëri itërin: "Canpitaso' na'con tëhuaconama'.

Iso tahuëri'sa' ca nohuanto, na'con ma'sha onpoarama'. Yonquirahuëso' sha'huitarinëinquëma'.

Natanapomarahüé', co natëtaramahué'. Napoaton pa'yanatoma', yonquico'.

Chiníquën ana'intaranquëma' ni'ton, ta'huantarama'," ténin Yosë,' itopi.

Canpitanta' ni'cona inapochachin ana'intochinquëma', ténin Paono, pënëntaton.

⁴² Ina quëran niyontonpiso pëi quëran pipihuachinara, 'a'na chinoto tahuërinta' inapochachin a'chintaantacoi,' itopi. ⁴³ Piyapi'sa' noquitopirinahué', na'a cotioro'sari Paono imasapi. Nisha piyapi'santa' cotioro'sa pochin Yosë chinotopisopita imasapi. Imapachinara, Paono, Pirnapi catoari chachin a'chintantapi.

'Yosë inaora nohuanton, nosororinpoa', ta'toma', imamiatoco'," itopi.

⁴⁴ A'na chinoto tahuëri nanihuachina, ya'ipi ninanoquë ya'huëpisopita niyontonpi Yosë nanamën natanacaiso marë'. Caraíchin piyapi co pa'pihué'. ⁴⁵ Cotioro'saso nipirinhüé' notohuaro' piyapi ni'sahuatona', no'huitona', apiratopi. "Isopitaso' nisha piyapi'sa' ni'ton, co canpoa

pochin iráca pënëntërinso' natëpihuë'," ta'tona', no'huitopi.

“Paono co no'tëquën a'chininhuë'. Inaso' nonpintë'," itopi. ⁴⁶ Paonoso nipirinhüë' chiníquën cancantaton, co të'huarinhuë'. Pirnapinta' chiníquën cancantërin.

—Canpita'ton Yosë nanamën sha'huita'huanquëmaso' ya'huëpirinhüë', a'porama' ni'ton, canpitaora tëhuënëma quëran co nanpimiatamahüë'. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarai. ⁴⁷ Siniro sha'huitërincoi:

“Quëmaso' acoranquën nisha piyapi'sa' a'chintaton anohuitancoso marë'.

A'pintërëso pochin nanamëhuë anitotaran.

Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' a'chintëra'piapon cha'ëcaiso marë'," itërincoi, tënin Paono.

⁴⁸ Nisha piyapi'sa' natanahuatona', pa'yatopi. “Ma noyacha Yosë sha'huitërinpoa paya,” topi. A'naquën Yosëri huayonin ni'ton, natëtona', Quisoso imasapi ina nohuitatona', nanpimiatacaiso marë'. ⁴⁹ Ya'ipi ina parti Siniro nanamën nahuinin. ⁵⁰ Cotiरो'saso nipirinhüë' ninano' hua'ano'sa' nontopi. Sanapi'santa' chiníquën nanantopisopita nontopi, Yosë chinotopisopita nininso'. “Paono co noya quëmapihuë'. Pirnapinta' co noyahuë'. Co isëquë nohuantëraihuë'," toconpi. Napotatona', aparisitahuatona', a'papi. ⁵¹ “Nani sha'huitopiranquëmahuë', co nohuantaramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama,” itahuatona', Iconioquë pa'pi. ⁵² Patopirinhüë', nani a'chintopi ni'ton, Quisoso imapisopitaso'

noya cancantopi. Ispirito Santori noyá
ya'coancantërin.

14

Iconioquë a'chinpi'so'

¹ Paono, Pirnapi, inapita Iconioquë canconpachinara, inachachin niantapi. Inaquënta' chinoto tahuëri nanihuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conpi. Nóya a'chinpi ni'ton, na'a cotioro'sari natëpi. Na'a nisha piyapi'santa' Quisoso imápi. ² A'naquën cotioro'saso nipirinhüë', co yanatëpihuë'. Napoaton, nisha piyapi'sa' nontatona', anishacancantopi. "Quisoso imapisopita co noya piyapisahuë'," itopi. Napoaton a'naquën co yaimatonahuë', imapisopita no'huipi. ³ Hua'qui' inaquë Paono yacapatërin. Pirnapirë chachin inaquë ya'huëpi. Chiniquën cancantatona', Siniorori nosororinso' sha'huirápi. No'tëquën sha'huipi ni'ton, Siniorori catahuarin cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatacaiso'. Ina ni'sahuatona', "Tëhuënhachin Yosë catahuarinquëma'," itopi. ⁴ Ya'huëhuano'saso' nisha nisha yonquipi. A'naquën cotioro'sa pochin cancantopi. A'naquënso nipirinhüë' Paono, Pirnapi, inapita natëpi. ⁵ Cato chachin noya nipirinhüë', cotioro'saso' nisha piyapi'sarë' napopianachin yonquiatona', chinotopi ahuëcaiso'. Hua'ano'sarinta' no'huipi. Na'piquë yatëpapurinahuë', ⁶ natantahuatona', ta'api. Niconia parti pa'pi. Inaquë cato' panca ninanoro'sa ya'huërin. A'naso Nistra, a'nanta'

Tirpi itopi. ⁷ Inatohua' paatona', noya nanan sha'huiantarapi. Ya'cariyanta' a'chinapi.

Paono na'piquë të'yarapiso'

⁸ Nistraquë apia ya'huërin. Co nanitërinhuë' iratacaso'. Nasitërin quëran huarë' co onporonta' huanirinhüë'. ⁹ Paonori a'chintohuachina, nóya natanarin. Napohuachina, Paonori notëërin. “Iso quëmapi noya natëtërin. ‘Quisocristo nanitërin anoyatiincoso’,’ tëninso marë' anoyatarahuë,” tënin yonquinëquë. ¹⁰ Napoaton chiníquën itapon:

—No'tëquën huaniquë' iyasha, itërin.

A'naroáchin huanirahuaton, noya pa'sarin. ¹¹ Piyapi'sari ni'sahuatona', Niconia nananquë ninontopi:

—Yosëro'sa' isëquë o'matona', piyapi taraimapi, topi.

¹² “Pirnapiso' Sioso chinotërëhuaso',” nitopi. Paono na'con na'con a'chinin ni'ton, “Inaso' Irimisë chinotërëhuaso',” nitopi. (Inahuara nananquë ninontopi ni'ton, Paono, Pirnapi inapitaso' co natanpihuë'.) ¹³ Ninano intönquë Sioso moshapiso pëi' ya'huërin. Ina hua'anënso', ohuaca' masahuaton, yancoro'sa' sihuirin, apë'pëconotacaso marë'. Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Ninano ya'coanaquë quëparahuaton, inaquë yatëparin moshacaiso marë'. ¹⁴ Naporo huarë' Pirnapi, Paono, inapita nitotopi. Natanahuatona': “Tata Yosëichin chinotacaso' ya'huërin,” ta'tona', a'mopiso oshapi. Huancanachin ta'arahuatona', chiníquën nontopi.

15 —¿Onpoaramata' iyaro'sa'? Ama moshacoisohuë'. Tëhuë'nchachin co quiyaso' moshamacoiso ya'huërinhuë'. Quiyanta' piyapicoi, canpita pochachin ninai. Noya nanan sha'huita'huanquëmaso marë' huë'nai. Quisoso nanamën, iyaro'sa', a'chinchinquëma', natanco. Mamanshi topinan quëran mosharama'. Yosëso nipirinhüë' nanpirárin. Ama huachi mamanshi moshacosohuë'. Inapita naniantatoma', Yosë imaco huachi. Isoro'pa', inápaquë ya'huë'insopita, marëro'sa', ya'ipi ma'sharo'sa', inapita inari ninin. ¹⁶ Iráca piyapi'sa' co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, Yosëri tananpitërin inahuara yonquipiso' imacaiso marë'. ¹⁷ Nipirinhüë', nosoroatonpoa', nani ma'sha acotërinpoa' ina nohuitacaso marë'. Ina nohuanton, o'nanin. Ina nohuanton, ma'sha papotërin. Ina nohuanton, cosharo' ya'huëtërinpoa' ca'patëhua' noya cancantacaso marë'. Inapoaton, noya yonquirinpoaso' anitotërinpoa', itopi.

¹⁸ Napotopirinhüë', co a'naroáchin natëtopihuë'. Parisi quëran pochin natëtona', co huachi ohuaca' tëpatona inapita moshapihuë'.

¹⁹ Napoaponahuë', cotioro'sari huëcapairahuatona', anishacancantopi. A'naquën Antioquia quëran huë'pi. A'napitanta' Iconio quëran huë'pi. Huë'sahuatona', Paono, Pirnapi, inapita sha'huirapipi ni'ton, no'huipi.

No'huirahuatona', Paono mapi. Masahuatona', na'piquë të'yarahuachinara, chiminpirinhüë'. Ohuararahuatona', ninano intonquë të'yatonpi. “Nani chiminin,” ta'tona' inaquë patopi.

²⁰ Quisoso imapisopitari tancapitahuatona',

nocoaso', a'nanaya ni'tiintarahuatón,
 huaniantarin. Ninanoquë paantarin.
 Tahuëririnquë Tirpiquë pa'nin. Pirnapinta' pa'nin.

²¹ Inaquë noya nanan sha'huitohuachina',
 na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi. Nani
 a'chintohuachinara, Nistraquë ayamantapi.
 Ina quëran Iconioquënta' paantarahuatona',
 Antioquiaquë cancoantapi. ²² Cara ninanoquë
 chachin Quisoso imapisopita pënëna'piapi.
 "Ama iyaro'sa' Quisoso a'pocosohuë'.
 Imamiatoco'. A'napita aparisitarinënpoa'.
 Parisitacaso' ya'huërin. Parisitatëhua', Yosë
 hua'anëntërinquë ya'conarëhua'. Napoaton
 noya ahuantoco'," itopi. Pënënpachinara,
 achinicancanpi. ²³ Yapa'pachinara, a'naya
 a'naya Quisoso imapisopitaquë ansiano'sa'
 acora'piapi. Noya nipisopitaráchin acora'piapi. Co
 coshatatonaraihuë', inapita marë' Yosë nontopi:
 "Ya'ipi isopita, Sinioro, noya natërinënquën. Noya
 a'paiquë'," itopi. Cara ninanoquë chachin napopi.

Hua'qui quëran ya'huëpiquë paantapiso'

²⁴ Ina quëran paantapi. Pisitia parti
 na'huëtaantarahuatona', Panpiria parti
 cancoantapi. ²⁵ Piriquiquë Yosë nanamën
 sha'huiantarahuatona', Atariaquë pa'pi huachi.
²⁶⁻²⁷ Ina quëran nanchaquë huë'sahuatona',
 Antioquiaquë canquipi. A'papi quëran
 chachin canquiantapi. Canquirahuatona',
 Quisoso imapisopita ayontonahuatona', ya'ipi
 sha'huitopi. "I'hua chachin a'paramacoi.
 'A'na parti ya'huëpisopita noya nanan
 sha'huitonco'. Insëquësona pa'patama', Yosë

noya catahuainquëma', itohuatamacoira, pa'nai. Nani sha'huirai. Yosë nóya catahuarincoi. Ina nohuanton, nisha piyapi'santa' Quisoso natëtona', Yosë huëntonënguë ya'conpi," itopi. ²⁸ Inaquë hua'qui' ya'huëantapi. Imapisopitarë' ninontatona', noya ya'huëpi.

15

Quirosarinquë anoyatopiso'

¹ Ina quëran a'naquën quëmapi'sa' Cotia parti quëran canquipi. Quisoso imaponaraihuë', Moisësë pënëntërinsona' imasapi. Napoaton Antioquiaquë canquihuachinara, imapisopita nisha a'chintopi. "Íráca Moisësë pënëninpoa' marca niacotacaso'. Co ina natëhuatamahuë', co Yosë anoyacancantarinquëmahuë'," itopi. ² Paonoso', co ina pochin yonquirinhuë'. "Co niacotacaso' ya'huërinhuë'," ténin. Pirnapinta' inachachin yonquirin. Napoaton canquipisopitarë' ninontopi. "Co no'tëquën a'chinamahuë'," nitatona', chiníquën ninontopi. Napoaton imapisopitari itapona': "Quirosarinquë paco'. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita natanco'. ¿Ma'tama' sha'huichinënguëmapa'?" ta'tona', Paono, Pirnapi, inapita a'papi. A'napitanta' inapitarë' a'papi.

³ A'pahuachinara, pa'pi. Pinisia parti, Samaria parti, inaquëpita pa'sahuatona', sha'huirapiapi. "Nisha piyapi'santa' iráca yonquipiso' naniantatona', Quisoso imasapi huachi," itëra'piapi. Quisoso imapisopita natanahuatona', nóya cancantopi.

4 Quirosarinquë canconpachinara, ya'ipi Quisoso huëntonënguë ya'conpisopita noya nontopi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapitanta' noya nontopi. Ina quëran Paonori ya'ipi sha'huitërin: “Aquë iyaro'sa' pa'nai Quisoso nanamën sha'huita'huaiso marë'. Yosë noya catahuarincoi. Nisha piyapi'santa' Quisoso imasapi. Nisha nisha ninanoquë niyontonapi,” itërin. ⁵ Ina natanahuatona', a'naquën parisioro'sa' Quisoso imaponaraihuë', co noyahuë' natanpi. Napoaton huanirahuatona', tapona':

—Nisha piyapi'sa' yaimapachina', marca acotacaso' ya'huërin. Ya'ipi Moisësë iráca pënëntërinso' imacaiso' ya'huërin. Inapita a'chintoco' imaina', itopi.

⁶ Napoaton ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita niyontonpi nisha nisha yonquipiso' natanacaiso marë'. ⁷ Hua'qui' ninontohuachinara, Pitro huanirahuaton, itërin:

—Canta' iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Nani iráca Yosë acorinco nisha piyapi'sa' sha'huita'huaso marë'. Ina nohuanon, Quisoso nanamën sha'huitërahuë. Inapitanta' natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Ina nitotërama' canpitanta'. ⁸ Ya'ipi yonquirëhuasopita Yosë nitotërin. “Inapitanta' cancanëna quëran noya natërinaco,” ta'ton, Ispirito Santo aya'coancantërin. Canpoa' ya'coancantërinpoaso pochachin inapitanta' ya'coancantërin. ⁹ Ya'ipinpoa' napopianachin ni'ninpoa'. Nisha piyapi'santa' nosororin. “Quisocristoíchin imasarahuë,” topachinara, cancanëna' anoyatërin. ¹⁰ Iráca Moisësë nisha

nisha pënëntopirinhuë', shimashonënpoa' co nanitopihuë' ya'ipiya no'tëquën natëcaiso'. Canpoanta' co nanitaparëhuahuë'. ¿Ma'marëta' nipachin nisha piyapi'sa' imapachina', iráca pënëntopiso' a'chinacaso' nohuantërama'? ténahuë. Yosëri noya ni'pachina, co canpoari nisha sha'huicaso' ya'huërinhuë'. Quisoso imapisopita tananpita'hua', Yosë ana'into'huachinpoa'. ¹¹ Sinioro Quisoso natëhuatëhua', inaora nohuanton, nicha'ësarinpoa'. Nosoroatonpoa', oshanënpoa marë' chiminin ni'ton, anoyacancantërinpoa'. Inapochachin nisha piyapi'santa' anoyacancantërin, ténin Pitro.

¹² Ina natanahuatona', "No'tëquën nonin," ta'tona', ta'tápi. Ina quëran Pirnapi, Paono, inapitanta' sha'huitantapi: "I'hua pa'patoira, Yosë na'con catahuarincoi. Quisoso nanamën sha'huitohuatoira, na'a nisha piyapi'sari natëpi. Inapitanta' caniohuachinara, Yosë nohuanton, anoyatëra'piarai. Ni'sahuatona', 'Tëhuënchachin Yosëri catahuarin,' topi," ténin Paono.

¹³ Nani nontohuachina, Santiaconta' tapon:

—Natanco iyaro'sa'. ¹⁴ Iya Simon nani sha'huitërinpoa'. Yosë nohuanton, ina'ton nisha piyapi'sa' a'chintërin. A'chintohuachina, a'naquën imasapi, Yosëri huëntonënquë aya'conin. Inapitanta' piyapinënpita pochachin ni'sarin. ¹⁵ Inachachin pënëntona'piro'sa' ninshitërin. Iráca Yosë quiricanënquë ninshitaton, tapon:

¹⁶ "Yosë chachin naporin:

'A'na tahuëri huëantarahuë.

Tapi shinpita catahuaantarahuë. Inapitaso' nianiantërinaco ni'tona', pëi' mocarinso pochin nisapi.

Co noya cancantopirinahuë', cari anoyacancantaantarahuato, noya acoantarahuë.

¹⁷ A'napita piyapi'santa' nohuitiinacoso marë' napoarahüë.

Nisha piyapi'santa' nohuitohuachinaco, chinotarinaco.

Ca nohuanto, a'naquën imasarinaco,'

¹⁸ tënin Yosë. Iráca quëran huarë' yonquirin nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso'.

Ina yonquiaton, anitotërinpoa',” tënin pënëntona'pi.

¹⁹ “Napoaton nisha piyapi'sa' Yosë imapachina', noya nia'ahua', tënahüë. Co ya'ipi Moisësë pënëntërinso' a'chintacaso ya'huërinhuë'.

²⁰ Nipirinhüë', pi'pian pënënacaso marë' ninshitahua'. Nisha piyapi'sa' ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha Quisoso imapisopita tananpichina'. Naporahuatona', a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquitopihuë'. Ina noshanta' ama ca'inasohüë'. Naporahuatona', ama monshihuainasohüë', Inaíchin pënëanhuan'.

²¹ Iráca quëran huarë' Moisësë pënëntërinso' ya'huërin. Na'a ninanoquë a'chintapi. Nani chinoto tahuëri niyontopiso pëiquë nontopi. Napoaton ama inapita pinoinënpoaso marëhuë' ina pochin quirica a'patahua' Quisoso imapisopita pënënacaso marë',” itërin.

Pënënacaiso marë' ninshitopiso'

22 “Noyahua'. Ina pochin ninshitahua',” topi ya'ipiya. Ina quëran ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita yonquipi catoya'pi a'patacaiso marë'. “Paono, Pirnapi, inapita panantahuachina', inahuanta' ca'taina',” topachinara, “Inanta' noya,” topi ya'ipi imapisopita. Napoaton cato' quëmapi'sa' nóya nipisopita huayonpi paatona' sha'huitacaiso marë'. Anaso' Sirasë. Ananta' Cotasë. Parsapasë itopi anta'. 23 Ina quëran quirica ninshitopi Antioquiaquë ya'huëpisopita quëtontacaiso marë'.

“Iyaro'sa'. ¿Noya canpitanta' ya'huarama'? Noya quiyanta' ya'huarai. Quiyaso' ca'tano'sanënpitacoi ninshitarainquëma'. Ansiano'saro'coi chachin quirica a'patarainquëma', ni'co'. Co co-tioro'sanquëmahüë' nipomarahüë', canpitanta' Quisoso imarama' ni'ton, iyahuëipita pochin ni'nainquëma'. Ya'ipi imaramasopita Antioquiaquë, Siria parti, Sirisia parti, inatohua' ya'huëramasopita iso nanan chachin a'patarainquëma' nitotacamaso marë'. 24 I'hua a'naquën isëquëran pa'pachinara, nisha a'chintërinënuëma'. ‘Co Moisësë pënëntërinso' natëhuatamahuë', co Yosë huëntonënuë ya'conaramahuë', itërinënuëma'. Co quiyari a'papurahuë', pa'pi. Natanahuatoma', nisha nisha yonquirama'. Pirnapi Paonorë chachin huëcaton, nani sha'huitirincoi. Ipora huarë' nitotatoi, ninshitarainquëma'. 25 Napoaton niyontopatëira, catoya'pi sha'huitatoi, a'patarainquëma'. Pirnapi, Paonorë chachin ya'huëramaquë pa'pachina',

inapitanta' pa'sapi. Pirnapi, Paono cato chachin nóya quëmapi'sa', tënai, noya nosororai. ²⁶ Siniro Quisocristo nanamën sha'huipiso marë' na'con aparisitopi. A'naquëni no'huitona', pi'píshachin shitëpapi. ²⁷ Napoaton Cotasë, Sirasë inapita a'patarainquëma' yonquiraiso' sha'huitinquëmaso marë'. ²⁸ Nani iyaro'sa' ninontërai. Ispirito Santonta' no'tëquën anitotërincoi. Napopianachin yonquiatoi, ninshitarainquëma'. Co ya'ipi Moisésë pënëntërinso' natëcaso' ya'huërinhuë', tënai. Pi'pisha sha'huichinquëma' natëcamaso marë'. ²⁹ A'naquën ma'sha tëpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpítocho', tënai. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tëpapi. Co huënainën noya inquipirinhüë', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohüë'. Naporahuaton, ama monshihuancohuë'. Moisésë na'con pënëntopirinhüë', inaichin natëcaso' ya'huërin, tënai. Cotasë, Sirasë, inapitanta' inachachin pënënarinënuëma'. Natëhuatama' iyaro'sa', noya nisarama'. Nani huachi," topi quiricatatona'.

³⁰ Nani a'pahuachinara, pa'sahuatona', Antioquiaquë canconpi. Imapisopita niyontonpachinara, quirica quëtopi. ³¹ Nani nontohuachinara: "Ma noyacha pënëninpoa paya," ta'tona', nóya cancantopi. ³² Cotasë, Sirasë, inapitaso' pënëntona'piro'sa' ni'ton, hua'qui' Quisoso imapisopita pënënpi. Noya pënënpi ni'ton, noya noya imasapi. ³³ Hua'quimiáchin inaquë yacapatopi. Ina quëran ya'huëpi'pa' yapanantahuachinara: "Osharan paco'. Yosë

noya catahuainquëma'," itopi. [³⁴ Sirasëso nipirinhüè': "Co caso' pa'shatërapohüè'," ta'ton, co pa'ninhüè'.]

Naquërachin a'chinacaso marë' paantapiso'

³⁵ Paonoso' Pirnapirë chachin hua'qui' Antioquiaquë ya'huëpi. Siniro nanamën sha'huirápi. A'napitarë chachin a'chinápi.

³⁶ Nani hua'quimiachin ya'huëhuachinara, Paonori itërin:

—Huëquë' pa'a iyasha. I'hua na'a ninanoquë Siniro nanamën sha'huirë'. Paatë' Quisoso imapisopita nianta'a. ¿Onpoapita'mapa'? itërin.

³⁷ "Noyapa'. Pa'a nipachin. Coansha Marconta' quëpanta'a," itërin Pirnapiri.

³⁸ "Ama iya quëpa'asohüè'. I'hua pi'iquë Panpiriaquë canconpatëhuara, ya'huërin'pa' pa'mantarin. Co yacatahuarinpohüè'. Napoaton co nohuantërahuë'," itërin Paonori. ³⁹ Hua'qui' ninontopirinahuë', co napopianachin yonquia-tonahuë', nisha nisha pa'pi. Pirnapiso' Coansharë chachin nanchaquë pa'sahuaton, Chipriquë canconpi. ⁴⁰ Paonoso nipirinhüè' Sirasë nontërin ca'tanacaso marë'. Yapa'pachinara, Quisoso imapisopitari Yosë nontopi: "Isopita pa'pachina' Siniro, a'paiquë' noya pa'ina'. Nosoroaton, catahuaquë' noya a'chiina'," itahuatona', a'papi. ⁴¹ Ya'ipi Siria parti pa'tatona', nisha nisha ninanoquë pa'pi. Quisoso imapisopita pënëna'piapi chiniquën cancantacaiso marë'. Sirisia partinta' paantatona', inachachin pënëantapi. Quisoso nanamën sha'huitatona', imapisopita achinicanpanpi.

16

Timotionta' imatërinso'

¹ Ina quëran Tirpiquë pa'pi. Inaquë a'chinahuatona', paantapi. Paantarahuatona', Nistraquë canconpi. Inaquë a'na hui'napi quënanconpi, Timotio itopiso'. Inanta' Quisoso imarin. A'shinso' cotio sanapi. Quisoso imarin anta'. Pa'pinso nipirinhüë' Crico piyapi.

² “Timotio nóya quëmapí,” topi ya'ipi Quisoso imapisopita. Nistraquë ya'huëpisopita, Iconioquë ya'huëpisopitanta' napopi. ³ “Huëquë' api imaquico,” itërin Paonori.

“Noyahua', pa'i canta',” tënin anta'. Inaquë na'a cotioro'sa' ya'huëpi ni'ton, Paonori sha'huitohuachina, marca acotopi. Pa'pinso' Crico quëmapí ni'ton, napopi. ⁴ A'na ninanoquë, a'na ninanoquë pa'sahuatona', pënëna'piapi. Ca'tano'sa', ansiano'sa', inapita Quirosarinquë ya'huëpisopita ninshitopiso' sha'huirapi imacaiso marë'. ⁵ Napohuachina, Quisoso huëntonënuquë ya'conpisopita natëtona', noya noya imasapi. Naporahuaton aquë aquëtë na'asapi.

Ispirito Santo nohuanton, hua'narinso'

⁶ Asia parti Yosë nanamën yasha'huipirinhüë', Ispirito Santo co nohuantërinhuë' inaquë a'chinacaiso'. Napoaton Piriquia parti, Carasia parti inapita na'huëtopi. ⁷ Misia parti ya'caritonahuatona', Pitinia parti yapa'sapirinhüë'. Naquëranchin Ispirito Santori ya'copirin. “Co Quisoso nohuantërinhuë' inaquë a'china'huaiso',” ta'tona', co inatohua' pa'pihuë'.

⁸ Napoaton Misia parti na'huërahuatona',

Toroasëquë canconpi. ⁹ Inaquë Yosë nohuanton, tashi' Paono hua'narëso pochin quënanin. Masitonia piyapi huaniarin, quënanin. “Huëquë' isëquë. Nosoroatoncoi, catahuacoi,” itërin. ¹⁰ Ina natanahuaton, “Yosë nohuantërincoi inatohua' noya nanan sha'huica'huaiso',” ta'toi, manorai inatohua' paca'huaiso'.

Piriposëquë a'chinpiso'

¹¹ Marë yonsanquë ya'huërai ni'ton, nanchaquë ya'conai paca'huaiso marë'. Ya'conahuatoi, pipirai. Panca so'ton huancoanai' nininguë canconai, Samotrasia itopiso'. Inaquë huë'ëpatërai. Tahuëririnquë pantarahuatoi, Niaporisëquë canconai. Inaquë nonshirai. ¹² Nani Masitonia parti canconpatoira, ira pa'tatoi, Piriposëquë canconai. Inaso' panca ninano'. Copirnorì acorinso' ni'ton, inaquë na'a Nomaro'sa' ya'huëpi. Hua'quimiáchin inaquë ya'huërai. ¹³ Chinoto tahuëri nanihuachina, ninano quëran pipirahuatoi, ii' yonsanquë pa'nai. “Inaquë Yosë chinotapi,” ta'toi, inaquë pa'nai. Sanapi'sa' nani niyontonpi, quënanconai. Inaquë huënsërahuatoi, a'chintërai. ¹⁴ A'na sanapi inaquë Yosë chinotërin, Niria itopiso'. Tiatira quëran huë'nin. Inaso' tintañuan. Ma'maro' në'mëtë' pa'ton nininso' pa'anin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin ni'ton, Paonori a'chintohuachina, nóya natanin. Yosë nohuanton, a'naroáchin cancanën quëran huarë' yaimarin. ¹⁵ Quisocristo imarin ni'ton, aporintërin. Pëinënuquë ya'huëpisopitarë chachin aporihuanpi.

—Canta' Sinioro imarahuë ni'ton, huëco' pëinëhuëquë yacapacoi, itërincoi. Na'con sha'huitohuachincoira, inaquë huachi yacaparai.

¹⁶ A'na tahuëri yonsanquë paantarai Yosë chinota'huaiso marë'. Paasocoi, a'na nanon quënanconai. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, ninotërin. Ina sanapiso' a'napitari pa'anpi asacatacaiso marë'. Ninorinso marë' hua'anënpitaso', na'con canapi. ¹⁷ Nanonso' quënanahuatoncoi, imaquiarincoi. Imaritoncoi, chiniquën nonsarin ya'ipi piyapi'sa' natanacaiso marë'.

—Isopita quëmapi'saso' Yosë piyapinënpita. Yosë chini chiniquën nanantërinso' nohuitatona', natëpi. A'chintarinënuëma' canpitanta' nitotatoma' cha'ëcamaso marë', itëriarin.

¹⁸ Na'a tahuëri imatoncoi, naporárin. Pinatana-ton, Paonoso' no'huitëriporin. Tahuërëtahuatón, sopai itapon:

—Quisocristo nanan quëtërinco ni'ton, a'paaranquën. ¡Iso sanapi quëran pipimiatëquë! itërin. Naporo chachin pipimiatërin.

¹⁹ Hua'anënpitaso nipirinhüë' no'huitopi. “Co huachi ninorinhüë' ni'ton, co huachi canarëhuahuë',” ta'tona', Paono, Sirasëre chachin masahuatona', cachiquë quëpapi ninano hua'ano'sa' nontacaiso marë'. ²⁰ Inaquë quëparahuatona', coisëro'sa' itapona':

—Isopita quëmapi'saso' cotiuro'sa' ni'ton, a'chinatona', ninano' tapiapi. Nisha a'chintohuachinara, ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha yonquipi. ²¹ Canpoaso nipirinhüë' Noma

piyapinpoa' ni'ton, co inachintopiso' natëcaso' ya'huërinhuë', itopi.

²² Huanipapisopitanta' no'huitatona', Paono, Sirasë inapita ahuëpi. Coisëro'sarinta' camaipi. “Ai'nanpiratahuatoma', naraquë ahuëpico',” itopi. Napohuachina inapotopi.

²³ Chiníquën ahuëpitona', tashinan pëiquë po'mopi. Po'mohuachinara, tashinan pëi' hua'an itapona': “Noya a'paiquë', ta'ahuachina',” itopi. ²⁴ Ina natanahuaton, huancánachin po'morin. Nantëna' nontëquë acatëntahuaton, catinaquë niahuitërin.

²⁵ Yono tashi' nisahuaso', parisitaponaraihuë', co sëtöpihuë'. Cato chachin Yosë nontápi. Yosë chinotatona', cantarapi. Apiro'sa' natantapi.

²⁶ A'nanaya panca ocohua pa'nin. Tashinan pëi' achinicaso marë acotopiquë huarë', nacon nacontarin. Naporo' Yosë nohuanton, ya'coanaro'sa' nii'soatëra'piapi. Ya'ipi apiro'sa' catinanëna' nii'quiritopi. ²⁷ Tashinan pëi' hua'an capayatohuachina. Ya'coanaro'sa' nii'soatopinan ni'nin. “Ya'ipi apiro'sa' capa, nani ta'api,” ta'ton, sahuëninën ocoirahuaton, yanitëparin.

²⁸ Paonoriso nipirinhüë' a'naroáchin nontërin:

—¡Ama iyasha nitëpaquësöhuë'! ¡Co ta'araihuë'! itërin chiníquën nontaton.

²⁹ Ina natanahuaton: “¿Naporin ti?” tosahuaton, pa'yanin. “Nanparin quëshico ni'i,” itohuachina, piyapinënpitari quëpatopi. Manorahuaton, ya'conin. Pa'yanaton, ropa ropátarin. Paono pirayan isonahuaton, mosharin. ³⁰ Ina quëran cato chachin ocoirahuaton:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpo'i cha'ëca'huaso marë'? itërin.

31 —Quisocristoíchin nicha'ërinpoa'. Ina natëhuatan, cha'ë saran. Sa'an, hui'nanpita inapitarë'quën chachin cha'ë saran. 32 Ina toshuaton, Quisocristo nanamën a'chintërin. Ya'ipi pëinënquë ya'huëpisopita natanpi. 33 Tashinan pëi' hua'anso' noya natanahuaton, natërin. Tashi' nipirinhüë', quëparahuaton, nicarotopiso' pa'mopirin. Napohuachina, Quisoso imapi huachi ni'ton, ya'ipiya aporintërin. 34 Nani aporihuanpachinara, pëinënquë quëparin. Inaquë a'carin. Yosë natëtona', ya'ipiya noya cancantopi.

35 Coisëro'saso' nipirinhüë' co nitotopihüë'. Tahuërihuachina, sontaro'sa' amatahuatona', itopi: “Tashinan pëi' hua'an sha'huitonco' catoya'pi i'huara po'moraiso' ocoi'in pa'ina,” itohuachinara, pa'pi sha'huitapona'. 36 Ina natanahuaton, Paono itapon:

—Coisëro'sa' nanan a'patërinaco ocoia'huainquëmaso marë'. Napoaton noya pipico', itërin hua'ani.

37 Paonosonipirinhüë' sontaro'sa' itërin:

—Co po'oana quëran pa'saraihuë'. Quiyaso' Noma piyapicoi nipiraihuë', naraqüë hui'tonpirinacoi. Co coisëquë sha'huirapiponaracoihuë', cachiquë chachin napotërinacoi. Ina quëran tashinan pëiquë po'morinacoi. Noma piyapicoi ni'toi, co topinan ana'intinacoisohüë' nipirinhüë'. ¿Iporaso' po'oana quëran yaocoiantarinaracoi ti? ¡Co'chi nohuantëraihuë' paya! Sha'huitëquë' inahuara chachin hüë'ina'. A'ninquëchin ocoi'inacoi, itërin.

38 Sontaro'sa' paantarahuatona', coisëro'sa' sha'huitonpi: “Inapitaso' Noma piyapi'sa,” topachinara, pa'yanpi. Co topinan quëran Noma piyapi ahuëcasohuë' nipirinhüë', ahuëpi. 39 Napoaton tashinan pëiquë pa'sahuatona', noya nontopi. “¿Canpitanta' Noma piyapinquëma' ti?” itohuachina, “Inacoi mini,” tënin Paono. “Co'chi nitotëraihuë paya. Co nitotatoihuë' ahuërainquëma', co ahuëca'huainquëmasohuë' nipirinhüë',” itërin. Ina quëran noya ocoirahuatona', “A'na parti paco',” itopi. 40 Napotohuachinara, tashinan pëi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niria pëinënuë paantapi. Quisoso imapisopita niyontonpachinara, pi'pian pënëantapi: “Chiniquën cancantatoma', imamiatoco',” itopi. Ina quëran pa'pi huachi.

17

Tisaronicaquë a'chininso marë' no'huipiso'

1 Ina quëran Anpiporisë na'huëtahuatona', Aporonianta' na'huëtaantapi. Ina quëran Tisaronicaquë canconpi. Inaquë cotioro'sa' niyontonpiso pëi' ya'huërin. 2 Inachintërin nichinapon chachin cara chinoto tahuëri inaquë Paono Yosë quiricanën a'chinin.

3 —Quisocristo imaco' canpitanta'. Inaso' inápa quëran o'marin, Yosëri a'paimarinso'. Ina nohuan-ton, oshanënpoa marë' chiminin. Chiminpirinhüë', Yosë nohuan-ton, nanopiantarin. Iráca quiri-canën quëran ninorinso chachin naporin. Inaso' Cristo, Yosëri acorinso', tënin.

4 A'naquën natanahuatona', natëpi. Natëtona', imasapi. Na'a Crico piyapi'santa' imasapi.

Nisha piyapi'sa' niponaraihuë', Yosë chinotopi. Paono a'chininso' natanahuatona', Quisoso imasapi. Na'amiachin sanapi'santa' chiníquën nanantopisopita imasapi. ⁵ A'naquën cotioro'saso nipirinahuë', co yanatëpihuë'. “Na'a piyapi'sa' Quisoso imasapi,” ta'tona', apiratopi. Apiratatona', no'huipi. Cachiquë pa'sahuatona', no'huitërayaro'sa', chirotëro'sa', inapita itapona': “Huëco' Paono, Sirasërë chachin macatëhua' ana'intahua',” ta'tona', piyapi'sa' ayontonpi. No'huitëratona', Casono pëinënquë pa'pi. Inaquë Paono yacapatërin ni'ton, macacaiso marë' pa'pi. Ya'coana papaatahuatona', ya'conpirinahuë', ⁶ co Paono ya'huërinhuë'. Co ina quënanatonahuë', Casono mapi. A'napita Quisoso imapisopitanta' masahuatona', ninano hua'ano'saquë quëpapi.

—Paono ya'ipi parti pa'sárin. A'chintaton, notohuaro' piyapi'sa' anishacancantarín. Sirasënta' inachachin nisarin. Isëquënta' huë'pachinara, ⁷ Casonori pëinënquë aya'conin ni'ton, inaquë yacapapi. Isopitanta' imatona', co huachi Noma copirno natëtonahuë', nisha imasapi. “A'na copirno ya'huarin. Inaso' Quisoso,” toconpi, itopi.

⁸ Piyapi'sa' natanahuatona', aquë aquëtë' no'huitopi. Hua'ano'santa' no'huitatona', Casono, a'napita imapisopita inapita chiníquën pënëmpi. ⁹ Ina quëran coriqui ma'papi ama tashinan pëiquë po'mocaiso marëhuë'. Nani pahuërëtohuachinara, a'papi.

Piriaquë Yosë quiricanën na'con nontopiso'

10 Quisoso imapisopita pipirahuatona', ya'huëpi'pa' paantapi. Naporo' tashi' Paono, Sirasë, inapita Piriacquë a'papi. Inaquë canconahuatona', cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'pi a'chinacaiso marë'. 11 Inaquë ya'huëpisopitaso nipirinhüë' nóya yonquipi. Co Tisaronicaquë ya'huëpisopita pochinhüë'. Paonori a'chintohuachina, nóya natanpi. "Paonosos' no'tëquën a'chinamara," ta'tona', nani tahuëri Yosë quiricanën noyasha nontapi no'tëquën nitotacaiso marë'. 12 Naporahuatona', na'a cotioro'sa' natëpi. Na'amiachin Crico sanapi'santa' chiniquën nanantopisopita natëpi. A'naquën Crico quëmapi'santa' imasapi. 13 Napopiso', Tisaronicaquë nahuinin. Cotioro'saso' natantahuatona', "Piriacquënta' Paono Yosë nanamën a'chinarin," ta'tona', inatohua' pa'pi. Canconahuatona', Paono sha'huirapitona', piyapi'sa' ano'huitopi. 14 Napohuachinara, Quisoso imapisopitari a'naroáchin Paono a'papi. A'naquëni ca'tanatona', marë yonsanquë'pa' quëpapi. Sirasë, Timotio, inapitaso nipirinhüë' co pa'pihuë'. 15 Atinasë'pa' Paono ca'tanpi. Yapanantahuachinara, —Sirasë, Timotio, cato chachin sha'huitonco' manóton huë'ina', itërin Paonori. Napotohuachina, ya'huëpi'pa' panantapi.

Atinasëquë nisha nisha moshapiso'

16 Paonosos' nipirinhüë' Atinasëquë Sirasë, Timotio, inapita ninararin. Ninanos' conitaton, notohuaro' mamanshi quënanin. Inapita quënanahuaton, sëtërin. Inapoaton, napion

cancantërin. ¹⁷ Napoaton na'con pënëntërin. Niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cotioro'sa' pochin chinotopisopitanta' natanapi. Quisoso nanamën a'chintohuachina, ninontápi. Naporahuaton, nani tahuëriya cachiquë pa'nin. Inaquë a'naya a'naya huë'pachinara, nontarin. Nisha piyapi'santa' natanapi. ¹⁸ Inaquë nisha nisha yonquipiso' a'china'piro'santa' huë'pi. A'naquën ipicorioro'sa' itopi. A'naquëonta' istoicoro'sa' itopi. Paono quënanahuatona', ninontopi.

—Iso quëmapi pa'pi nona'pi. ¿Ma'ta' tēcapon naporin? itopi a'naquën.

—Ahuën. Nisha yosëro'sa' imacaiso marë' a'chinamara, topi a'naquën. “Quisoso chiminin. Ina quëran nanopiantarin,” tëninso marë' napotopi. ¹⁹ A'naquënso natanahuatona', Ariopaco itopiquë quëpapi. Inaso' hua'ano'sa' niyontoyantopiquë. Paono inaquë quëparahuatona', itopi:

—¿Ma nisha nanan chachinta' a'chinan? Yan-itotërai quiyanta'. ²⁰ Co onporonta' natanchinai-huë'. A'chintocoi quiyanta' nitochii, itopi.

²¹ Inaquë ya'huëpisopita nasha nanano'sa' pa'yatopi. Nisha nisha a'chinpiso' yanatanpi. Nisha piyapi'sa' huë'pisopitanta' yanatanpi.

²² Paono inaquë huanirahuaton, Atinasëquë ya'huëpisopita itërin:

“Natanco iyaro'sa' pi'pian sha'huichinquëma'. Canpitaso' ya'ipinquëma' na'con moshatërama', tënahuë. ²³ Cachiquë pa'patora, ya'ipi moshatëramaso' ni'nahuë. A'na artaro quënanahuë. Inaquë ninshitërama'. 'ISOSO YOSË

CO NOHUITOPIRĒhuahuĒ', MOSHAHUA', tĕnama' nin-shitatoma'. Co nohuitapomarahuĒ', mosharama'. Apira carinquĕma' a'chinchinquĕma', nohuitoco'.

²⁴ Ina Yosĕso' chini chiniquĕn nanantĕrin. Irāca isoro'pa', ya'ipi ma'sha isĕquĕ ya'huĕrinsonta' acorin. Inaso' hua'anĕnpoa'. Isoro'paquĕ ya'huĕrinsopita, ināpaquĕ ya'huĕrinsopita, ya'ipimiāchin hua'anĕntarin. Moshatopiso pĕi' piyapi'sari nipiquĕ co Yosĕ ya'huĕrinhuĕ'.

²⁵ Co piyapi ma'shanĕnpita nohuantĕrinhuĕ'. Co manta' pahuantĕrinhuĕ'. Inariāchin ya'ipi ma'shanĕnpoa' quĕtĕrinpoa'. Ina nohuanton, nanpirĕhua'. Ina nohuanton, cosharo', ma'sha, inapita ya'huĕtĕrinpoa'.

²⁶ Irāca a'na quĕmapira' ninin. Inaya quĕranchin ya'ipi piyapi'sa' na'api. Nisha nisha nipsisopita na'api ya'ipiro'paquĕ ya'huĕcaiso marĕ'. Co'huara ya'huĕyatĕrasĕhuahuĕ', yonquirinpoa'. Nisha nisha parti ya'huĕcaso marĕ' acorinpoa'. Onporosona nanpicahuasonta' yonquirin. Ina nohuanton, nanpirĕhua'. ²⁷ Ya'ipinpoa' acorinpoa' ina nohuitacaso marĕ'. Co quĕnanarihuarahuĕ', ina na'con yonquicaso' ya'huĕrin. Co inaso' aquĕ patĕrinpoahuĕ'. Co naniantĕrinpoahuĕ'.

²⁸ Ina nohuanton nanpiarĕhua', pa'nĕhua', ya'huĕrĕhua'. A'nara' cancan yonquina'pi ninshitaton, no'tĕquĕn naporin: 'Canpoaso' Yosĕ hui'ninpita pochin ninĕhua', tĕnin.

²⁹ Napoaton Yosĕnta' canpoa pochin nanpirārin anta'. Co inaso' mamanshi pochinhuĕ'. Mamanshiso nipirinhue' piyapi'sari inahuara yonquinĕna quĕran nipi. Oro quĕran, prata quĕran, na'pi quĕran, ina quĕranpita nipi. Ama Yosĕso'

mamanshi pochin cancantocosohuë'. ³⁰ Iráca co Yosë nohuitopihuë' ni'ton, co ana'intërinhuë'. Iporaso nipirinhüë', ya'ipi piyapinpoa' pënëninpoa': 'Co noyahuë' yonquiramaso' naniantatoma', casáchin chinotoco,' itërinpoa' Yosë. ³¹ A'na tahuëri co noyahuë' nipsisopita no'tëquën ana'intarin. Nani Quisoso acorin coisë pochin nicaton, ya'ipi piyapi'sa' no'tëquën sha'huitacaso marë'. Inaso' piyapi chachin ni'ton, chiminpirinhüë', Yosëri ananpitaantarín. Napoaton inaso', Yosëri acorinso', tënëhua',” tënin Paono.

³² “Ananpitaantarín,” tëninso marë', “Tëhuëenchachin ta'ma' ananpitëca,” ta'tona', tëhuapi a'naquën. A'naquënso nipirinhüë' co tëhuapihuë'.

—A'na tahuëri a'chintaantacoi, itopi.

³³ Ina quëran Paono pa'nin. ³⁴ A'naquënso nipirinhüë' natëtona', imapi. Quisoso natëpi. A'naso' Tionisio, Ariopaco hua'an nininso'. A'nanta' sanapi, Tamarisa itopiso'. A'napitanta' imasapi.

18

Corintoquë Paono a'chininso'

¹ Ina quëran Paono pipirahuaton, Corintoquë pa'nin. ² Inaquë a'na cotio quëmapi Aquiro itopiso' quënanconin. Inaso' Pontoquë nasitërin. Sa'inso' Pírisira itopi. I'huamiáchin Itaria parti ya'huëpi. Nomaquë chachin ya'huëpirinahuë', copirno Craotiori camaitohuachina, ya'ipi cotioro'sa' pipipi. Aquiroso' ina quëran pipirahuaton, Corintoquë huë'nin. Ina pëinënuquë Paono pa'nin ni'tapon. ³ Paonosos' në'mëtë' pëiro'sa' nina'pi. Aquironta' inaquë chachin sacatërin ni'ton, inaquë yacapatërin

nicatahuacaiso marë'. ⁴ Nani chinoto tahuëri cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë pa'sahuaton, cotioro'sa' a'chintërin. Cricoro'santa' a'chintaton: "Quisoso natëco' canpitanta'," itërin.

⁵ Ina quëran Sirasë Timotiorë chachin Masitonia parti quëran canquiipi. Canquihuachinara, Paono na'con na'con a'chinarin quënaimapi. Nani tahuëri cotioro'sa' Quisoso nanamën a'chintárin. "Inaso Cristo, Yosëri a'paimarinso'," itaton na'con pënënin. ⁶ Inapitaso nipirinhüë' no'huitona', Paono pinopi. Napoaton tananpitërin.

—Tëhuënychachin Yosë ana'intarinquëma'. Nani ya'ipi a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama'. Iporaso nisha piyapi'sa' a'chintarahüë huachi, tënin Paono.

⁷ Ina quëran co huachi cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë a'chintërinhuë'. Pipirahuaton, Tisio Costo pëinënquë pa'nin. Inaso' nisha piyapi niponahuë', Yosë chinotërin. Niyontonpiso pëi' pirayan ya'huërin. Ina pëinënquë pa'nin a'chinacaso marë'. ⁸ Cotio niyontonpiso pëi' hua'aonta' natanahuaton, natërin, Crispo itopiso'. Ina pëinënquë ya'huëpisopitanta' Quisoso imasapi. Na'a ya'huëhuano'sa' Quisoso nanamën natanahuatona', natëpi. Natëhuachinara, aporihuanpi. ⁹ A'na tashi' Yosë nohuanton, Paono hua'narëso pochin niantarin. Siniorori chachin itapon: "Ama të'huaton, copitëquësohüë'. A'chináquë'. ¹⁰ Carinquën catahuanquën. A'naquën no'huipirinënquëonta', noya a'paiaranquën. Co insonta' nanitapaponhuë' ma'sha onpotinquënso'. Na'a piyapi'sa' isëquë

yaimarinaco. Napoaton a'chintáquë'” itërin.
¹¹ Napotohuachina, inaquë a'na pi'ipi miria ya'huaton, Yosë nanamën a'chinárin.

¹² Ina quëran Cariono Acaya parti hua'anëntohuachina, cotioro'sari Paono no'huitona', niyontonpi. Ina masahuatona', hua'ano'sataquë quëpapi ana'intacaiso marë'.

¹³ —Moisësë iráca pënëincoiso pochin Yosë chinotërai. Iso quëmapiso nipirinhüë' nisha a'chinarin. Piyapi'sa' anishacancantarin, itopi.

¹⁴ Paonori yanontapirinhüë', hua'ani itapon:

—Canpita cotioro'sanquëma' co yanatanan-quëmahüë'. Paso' quëmapi co noyahuë' ninin naporini, nata'into huë'. Ihuatërin, ahuëtërin, inaporin naporini tëhuënchinsó', natanacaso' ya'huë'itonhuë'. ¹⁵ Nipirinhüë', nisha nisha nanan cotioro'sanquëma' ya'huëtërinquëma'. Nipënënamaso' quiricanta' ya'huëtërinquëma'. Co caso' nohuantërahuë' ina yonquica'huaso'. Canpita capini anoyatoco', itërin.

¹⁶ Itahuaton, a'parin. ¹⁷ Na'a piyapi'sari ni'sapi. Ni'sahuatona', cotio niyontonpiso pëi' hua'an mapi, Sostinisë itopiso'. Masahuatona', inaquë chachin ahuëpi. Carionori nicaponahuë', co manta' tënhüë'. Co ina yonquirinhüë'.

Antioquiaquë paantapiso'

¹⁸ Hua'qui' Paono inaquë ya'huantarin. Ina quëran Quisoso imapisopita nontahuaton, pa'nin huachi. Aquiro sa'inë chachin pa'pi anta'. Nanchaquë Siria parti yapantapirinhüë'. Sincriaquë canconahuaton, Paono noyá niya'itërin. Yosë sha'huitërinso' nanirin

ni'ton, naporin. Ina quëran nanchaquë ya'conpi. ¹⁹ Ipiisoquë canconpachinara, nonshipi. Aquiroso' sa'inë chachin inaquë quëparitërin. Paonoso' yapaantahuachina, cotio niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, a'chintërin. Cotioro'sarë' ninontopi. ²⁰ “Hua'qui' ya'huaton, a'chintaantacoi,” itopirinahuë', co nanitërinhuë'. ²¹ “A'na tahuëri Yosë nohuantohuachin, huëantarahuë,” tënin.

Ina quëran nanchaquë ya'coantarahuaton, paantarin. ²² Sisariaquë nonshiconahuaton, Quirosarinquë pa'nin. Ya'ipi Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' nontërin. Ina quëran Antioquiaquë paantarin. ²³ Hua'quimiáchin inaquë ya'huërin. Ina quëran naquëranchin yonquirin paaton nasha imapisopita nicacaso marë'. Carasia parti pa'sahuaton, pënëna'piarin. Naporahuaton, Piriquia partinta' pa'sahuaton, pënëna'piarin. A'naya a'naya ninanoro'saquë Quisoso imapisopita achinicancana'piarin. Achinicancanpachina, noya noya imasapi.

Aporosë Ipiisoquë pënëntërinso'

²⁴ Naporo' tahuëri'sa' a'na cotio quëmapi Ipiisoquë pa'nin, Aporosë itopiso'. Aricantriaquë nasitërin. Noyá nitotërin a'chinacaso'. Yosë quiricanën iráca ninshitopisonta' noya nitotërin. ²⁵ Siniro iranën anitotopi ni'ton, a'ninquëchin nanamën a'chintarin. Ya'ipi cancanën quëran a'chinin. Quisoso naporinso' no'tëquën a'chinaponahuë', Coansha aporintërinSORÁchin nitotërin. ²⁶ Cotioro'sa' niyontonpiso pëiquë ya'conahuaton, chiníquën cancantaton,

a'chinpirinhuë'. Pisisira, Aquiro, inapitari natanahuatona': "Co ya'ipi Quisoso nanamën nitochâtërarinhuë'," ta'tona', pëinënquë quëpapi. Inaquë ya'ipi Quisoso nanamën a'chintopi no'tëquën nitotaton, Yosë iranën pa'tacaso marë'. Ina natanahuaton, natërin. ²⁷ Ina quëran Acaya parti yapa'sarin a'chinacaso marë'. "Acaya parti a'chinchi, topirahuë'," topachina: "Noya iyasha. Noya paquë'," itopi Quisoso imapisopitari. Naporahuatona', quirica ninshitopi quëtontacaiso marë'. "I'huata, iyaro'sa'. Aporosë huë'pachin, noya nontoco'. Inanta' Quisoso imarin ni'ton, noya natanco'," itopi ninshitatona'. Quirica ma'patahuaton, Acaya parti pa'nin. Inaquë Quisoso imapisopita quënanconin. Yosëri catahuarin ni'ton, Quisoso imapi. Inapita quënanconahuaton, noya a'chintaton, achinicancanarin. ²⁸ Piyapi'sa' niyontonpachinara, Yosë quiricanën a'chinárin. "Iráca quëran huarë' Cristo o'macaso' ninopi. Iporaso' nani o'marin. Inaso' Quisoso," tënin. Quiricanën quëran anitotërin. Noya noya a'chinin ni'ton, cotioro'sa' co nanitopihuë': "Nonpiánin" ta'caiso'.

19

Ipisoquë Paono a'chininso'

¹ Aporosë Corintoquë ya'huaso', Paono huan-coro ira pa'tahuaton, Ipisoquë canconin. Inaquë na'amiáchin imapisopita quënanconin.

² —Quisoso natëhuatamara, ¿Ispirito Santo ya'coancantërinquëma' ti? itërin.

—Co Ispirito Santo nohuitëraihuë'. Co ina a'chintërinacoihuë', itopi.

³—¿Ma'ta' natëhuatamara aporihuanama'? itërin.

—Coansha pënëntërinso' natëtoi, aporihuanai, itopi.

⁴ —Coanshaso pënëntërin co noyahuë' yonquipisopita naniantacaiso marë'. Ina quëran aporintërin. Nipirinhue', co inasáchin sha'huirinhue'. “Ca piquëran a'na quëmapi huë'sarin, Yosëri a'paimarinso'. Ina imaco',” itërin anta'. Napoaton Quisoso imaco', itërin Paonori.

⁵ Ina natanahuatona': “Sinioro Quisoso imasarai. Ina natëarai huachi,” ta'tona', aporihuanpi. ⁶ Ina quëran Paonori së'huamotihuachina, Ispirito Santori ya'coancantimarin. Ina nohuanton, nisha nisha nananquë nonpi. Co nitotopirinhue', a'naroáchin nonpi anta'. Naporahuaton, Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso marë'. ⁷ Shonca catoya'pi pochin napopi.

⁸ Hua'qui' inaquë Paono ya'huërin. Cara yoqui pochin cotioro'sa' a'chintárin. Nani simana niyontonpiso pëiquë pa'nin. Co të'huatonhuë', a'chintárin. “Yosë yahua'anëntërinquëma'. Ina marë' Quisoso a'paimarin. Ina imaco',” itarin. ⁹ A'naquënso nipirinhue' co natantochináchinhue' cancantatona', co yanatëpihuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, no'huitopi. No'huitatona', —Co Quisoso nanamën imacaso' ya'huërinhuë', toconpi. Napoaton Paonori patërin. Quisoso imapisopita quëparahuaton, iscoira pëiquë pa'nin. Tirano a'chinquë paaton, nani tahuëri a'chintárin. ¹⁰ Cato' pi'ipi inaquë ya'huaton,

a'chinin. Siniro nanamën ya'ipi Asia parti nahuinin. Cotiuro'sa' natantopi. Na'a nisha piyapi'santa' natantopi. ¹¹ Yosë nohuanton, Paono nani ma'sha nanitaparin. Cania'piro'sa' së'huahuachina, a'naroáchin noyatopi. ¹² Panionën, a'morinso', inapita tëranta' quëparahuatona', cania'piro'sa' quëtonpachinara, a'naroáchin noyatopi. Sopairo'santa' pipipi.

¹³⁻¹⁴ A'naquën cotiuro'santa', sopairo'sa' yaa'papi. Paono nicatona', yanonanpi. A'naquënso' Isipo corto hua'an hui'ninpita napopi. Canchisë hui'ninpita chachin napopi. Co Quisoso imaponaraihuë', sopairi ya'coancantërinso' itapona': "Quisoso nanan quëtërincoi ni'ton, a'paarainquën. Ina nanamën Paononta' a'chinarin. Napoaton pipiquë huachi," itopirinahuë', ¹⁵ sopairi a'panirin: "Quisoso nohuitërahuë. Paononta' nohuitërahuë'. Canpitaso napoaponahuë', co nohuitëranquëmahuë'," itërin.

¹⁶ Ina toshuaton, quëmapi hua'yantërinsoari pashita'parin Inapotaton, canchisëya'pi chachin manin. Chiniquën ahuëaton, pë'shara'piarin. A'naya'piáchin niponahuë', canchisëya'pi minsërin. A'mopisonta' oshato oshatotërin. I'nanpirapi ta'api. ¹⁷ Ya'ipi ninanoquë nahuinin. Cotiuro'sa', nisha piyapi'sa', inapita natanahuatona', pa'yanpi. "Siniro Quisoso chini chiniquën nanantërin," topi.

¹⁸ Ina quëran na'amiáchin Quisoso imapisopita huë'pi. "Quiyanta' pënotopiraihuë'. Co noyahuë' ninaiso' a'poarai," itopi. ¹⁹ A'naquënso' pënoton quirica ya'huëtopi. Inapita a'porahuatona',

quëntapi ahuiquitacaiso marë'. Na'a piyapi'sa' nicasoi', ahuiquitopi. Pa'tërinso pichihuachinara: "A'natërápo shonca huaranca coriqui prata quëran nininso pa'tërin," topi. ²⁰ Pënotono'santa' pënotopiso' a'porahuatona', cancanëna quëran huarë' imasapi ni'ton, Siniro nanamën ya'ipi parti nahuinin. Na'con na'con imasapi.

²¹ Ina quëran Paono yonquirin a'napita imapisopita ni'coantacaso marë': "Masitonia parti ni'coantarahuë. Acaya partinta' nisha nisha ninanoquë imapisopita niantarahuë. Nani pënëantahuato, Quirosarinquë paantarahuë. Ina quëran Nomaquë'pa' paca'huaso' ya'huërin," tënin. ²² Timotio, Irasito, inapitari inaquë catahuapirinahuë', Paonori a'parin Masitonia parti imapisopita a'chintacaiso marë'. Inaso nipirinhüë', hua'quimiachin Asia parti quëparitantarin.

Artimisa moshapiso'

²³ Naporo' na'a piyapi'sa' Siniro imasapi ni'ton, mamanshi moshana'piro'sa' no'huitopi. ²⁴ Inaquë moshapiso' Artimisa itopi. Na'a mamanshi nina'piro'sa' ya'huëpi. Mamanshi pëia'huaro'sa' prata quëran nonanpi. Ina pa'anatona', na'con canapi. A'nara' Timitirio itopi. ²⁵ Inari ya'ipi piyapinënpita ayontonin. A'napita ma'sha nina'piro'santa' amatërin. Ya'ipi niyontonpachinara, itapon: "Ni'co', iyaro'sa'. Mamanshi ninëhua quëran na'con canarëhua'. ²⁶ Paonoso nipirinhüë' isëquë huëcaton, pënëntarin. 'A'naíchin Yosë ya'huërin. Piyapi'sari nipiso' co inaso' Yosëhuë', tosarín,

natanama' canpitanta'. Ya'ipi Asia partinta' nahuinin. Na'a piyapi'sa' natanahuatona', natëpi. Natëtona', mamanshi a'popi. ²⁷ Napohuachina', co huachi noya ni'sarinënpoahuë'. Co onpopinchin canarihuahuë'. Artimisaonta' naniantapi. Inaso' chini chiniquën nanantërin. Ya'ipi asiaro'sa' moshapiso'. Ya'ipi parti quëran nohuitopi. Aquëtë chachin Paono natëhuachina', co huachi moshato pëiquë huë'sapihuë'. Artimisa nóya nipirinhüë', co huachi moshaapihuë',” itërin.

²⁸ Natanahuatona', Paono chiniquën no'huipi. “¡Ma noyacha Artimiso paya! Ina chinotërehuaso',” tosapi chiniquën nonatona'.

²⁹ Ina quëran ya'ipi piyapi'sa' noncaropi. No'huitatona', Paono ca'taninsopita mapi, Acayo, Aristarico inapita itopiso'. Inapitaso' masitoniaro'sa'. Chiniquën masahuatona', huëntëntërahuatona', niyontonpiso i'iratëquë quëpapi. ³⁰ Paononta' piyapi'sa' nontapon yapa'pirinhüë', Quisoso imapisopitari to'shitëatona', ya'copipi. “Ama paquësohuë',” itopi. ³¹ A'naquën Asia parti hua'ano'santa' Paono amiconënpita ni'ton, nanan a'patopi. “Ama niyontonpiso i'iratëquë pa'insohüë',” itopi. ³² Piyapi'saso' noncaroápi. Nisha nisha nonsápi. Na'con na'con piyapi'sa' co nitotatonaraihuë', “¿ma'marëcha niyontonëhua' nicaya?” topi. ³³ Ina quëran cotio hua'ano'saso', Aricantro itopiso camaipi piyapi'sa' nontacaso marë'. Napoaton huancánachin huanirahuaton, anquirarin piyapi'sa' ta'tacaiso marë': “Co quiya tëhuëraihuë',” ta'caso' yonquipirinhüë', ³⁴ “inaso' cotio quëmapi,” ta'tona', co yanatanpihuë'.

“¡Ma noyacha Artimiaso paya! Ina chinotërëhuaso’,” tosapi chiníquën nonatona’. Cato’ ora pochin naporápi.

³⁵ Parisi quëran ninshitona’pi hua’ani atonirin. Atonirahuaton, itapon: “Tëhuëenchachin iyaro’sa’, Artimiaso’ chini chiníquën nanantërin. Inaso ya’ipiya quëran nitotopi. Iráca inápa quëran anotimarin. Iso ninanonënpoaquë chachin anotimarin ni’ton, canpoari a’pairëhua’. ³⁶ Ya’ipiya nitotopi ni’ton, ama huachi no’huitocosohuë’. Ama topinan quëran ahuëtocosohuë’. ³⁷ Isopita quëmapi’sa’ quëpiramahuë’. Co Artimisa sha’huirapipihuë’. Co moshato pëiquë ihuatopihuë’. ³⁸ Timitirio, mamanshi nina’piro’sa’, inapitari yasha’huirapihuachina’, coisëquë pa’ina’. Hua’ano’santa’ ya’huërapi. Inaquë quëparahuatona’, sha’huirapiina’. ³⁹ Aquëtë huarë’ nanan ya’huëhuachin, hua’ano’sa’ niyontopiquë natanco’. ⁴⁰ Ipora tahuëri topinan quëran noncaroarama’. Co manta’ onpocasohuë’ nipirinhüë’, naporama’. Ni’cona, copirno no’huihuachinpoa’. ⁴¹ Ya’huëramaquë paco’,” topachina, yanquëëpi.

20

Masitonia parti, Crisia parti, inaquëpita a’chiantarinso’

¹ Piyapi’sa’ nani yanquëëhuachinara, co huachi no’huitantapihuë’. Ina quëran Paono yapaantarín. Ya’ipi imapisopita amatahuaton, achinicancanin. Ina quëran “Pa’sarahuë huachi,” topachina, “Osharan paquë’,” itohuachinara,

Masitoniaquë pa'nin. ² Masitonia parti pa'taton, pënëna'piarin achinicanacaso marë'. Inapotaton, Crisia parti canconin. ³ Inaquë cara yoqui yacapatërin. Ina quëran Siria parti yapa'pirinhuë'. Nanchaquë yaya'conaso', cotioro'sari yatëpapiso' natantërin. Napoaton co inaquë pa'ninhuë'. “Masitonia parti paantarahuë,” ta'ton, ira pa'tërin. ⁴ Na'a piyapi'sari ca'tanpi. Sopatiro (Pirro hui'nin, Piriaquë ya'huërinso'), Aristarco, Sicono, (Tisaronicaquë ya'huëpiso'), Acayo (Tirpiquë ya'huërinso'), Timotio, Tiquico, Tropimo (Asia parti ya'huëpiso') inapita Paono ca'tanpi. ⁵ Inapitaso' quëchitërahuatona', Troasëquë ninarinacoi. ⁶ Pita tahuëri nanihuachina, Piriposë quëran pipirai. Naporo' nisha pan ca'sapi, co ahuëpocatopisohuë'. Nanchaquë ya'conahuatoï, marë pa'tërai. A'natërápo tahuëri quëran Troasëquë canconahuatoï, inapita quënanconai. Inaquë a'na simana ya'huërai.

Hui'napi inapa quëran anotërinso'

⁷ Tomio tahuëri nanihuachina, niyontonai Quisoso chiminso' yonquiatoï coshata'huaiso marë'. Naporo' Paonori a'chintarin: “Tashiraya pa'sarai,” ta'ton, yono tashiquë huarë' a'chinin. ⁸ Inapa pë'satë' pëiquë niyontonai. Inaquë na'a nanparin orotarin. ⁹ A'na hui'napi Iotico itopiso', huintanaquë huënsëápirinhuë', Paono hua'qui' a'chinpachina, inaso huë'ëi' iquitaton, iquëtërarin quëran anotërin. Cara pa'cotë quëran anotohuachina nohuararahuatona'

nimapirinuahuë', chiminin quënamapi. ¹⁰ Paononta nohuararahuaton, ipomarin.

—Ama pa'yancosohuë', nanpiarin, itërin piyapi'sa'.

¹¹ Ina quëran pëiquë nanpëonantarin. Quisoso chiminso' yonquiataona', coshatopi. Nani coshatohuachinara, ninontatona', tahuërianpitopi. Ina quëran pa'nin. ¹² Hui'napi nanopiantarinso' ya'huërinquë quëpantapi. Napoaton co sëtöpihuë'. Noya cancantopi.

Miritoquë pa'naiso'

¹³ Nani Paono sha'huitërincoi: “Canpita'ton potiquë paco'. Asoquë ninataco,” itohuachincoira, pa'nai. Inaso nipirinuahuë' ira pa'tërin.

¹⁴ Asoquë canconahuatoï, ninarai. Paononta' canconpachina, nanchaquë ya'conahuarincoi. Ina quëran Mitiriniquë canconai. ¹⁵ Tahuëririnquë Quio notënanquë na'huërai. Ina tashiraya Samosëquë canconai. Ina huënihuaninquë Miritoquë nonshirai. ¹⁶ “Nanitohuato, Quirosarinquë Pinticostisë tahuëri yana'huërahuë,” ta'ton, co Paono nohuantërinhuë' Asia parti hua'quicaso'. Napoaton manorahuatoï, co Ipiisoquë nonshiraihuë'.

Ansiano'sa' Ipiisoquë ya'huëpisopita pënënahuaton, patërinso'

¹⁷ Miritoquë nonshirahuaton, Ipiisoquë nanan a'parin. “Ya'ipi ansiano'sa' sha'huitëquë' huë'ina',” itërin. Sha'huitonpachinara, a'naroáchin huë'pi Paono nicacaiso marë'. ¹⁸ Huë'pachinara, Paonori itapon: “Iporaso' iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma', noya natanco. Ya'nan Asia parti

canquirahuë quëran huarë' nohuitëramaco. Ya'ipi ninahuëso' ni'nama'. Ya'ipiya nitotërama'. Co caso' chirorahuë'. Nani tahuëri pënënanquëma'.¹⁹ Quisocristoíchin natëto, Yosë marë' sacatërahuë. Co a'napita nocanahuë'. 'Caso' noya noyaco,' co ténahuë'. A'na tahuëri sëtato, na'nërahuë. Cotioro'sa' na'con chinotërinaco tëpainacoso marë'. Chiníquën aparisitërinaco.²⁰ Napotopirinacohuë', ahuantato pënënanquëma'. Co tē'huato, ta'tërahuë'. Quisoso nanamën no'tëquën sha'huitëranquëma' noya imacamaso marë'. Niyontonpatamara, a'chintëranquëma'. Naporahuaton, a'naya a'naya pëinëmaquënta' paato, a'chintantaranquëma'.²¹ Co cotioro'saráchin pënënahuë'. Cricoro'santa' pënënahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtantaco'. Siniro Quisoso natëco huachi. Inasáchin anoyacancantërinpoaso', itëranquëma'. Ya'ipinquëma' a'chintëranquëma'.²² Iporaso nipirinhüë' Ispirito Santo natëto, Quirosarinquë pa'sarahüë. Ma'sona onpotaponaco nimara, co caso' nitotërahuë'.²³ Nisha nisha ninanoro'saquë pa'patora, Ispirito Santo nohuanton, sha'huitëra'piarinaco: 'Quirosarinquë pa'patan, tashinan pëiquë po'moarinënquën, chiníquën aparisitarinënquën,' itërinaco.²⁴ Yatëpapirinacohuënta', co caso' tē'huatërahuë'. Co ina yonquirahuë'. Siniro Quisoso natëa'huasoáchin cancantërahuë. Iráca ina sha'huitërinco a'china'huaso marë'. 'Yosëri ya'ipi piyapi nosoroaton, anoyacancantacaso' nohuantërin. Ina noya nanan chachin a'chintonquë', itërinco. Napoaton paato, a'chintárahüë. Co chimina'huaso' tē'huatërahuë'.

25 Hua'qui' ya'huëramaquë pa'sápato, Yosë hua'anëntërinpoaso' a'chintopiranquëmahüë', apira pa'sarahuë huachi. Co huachi quënanaramacohüë'. 26-27 Ya'ipi Yosë yonquirinpoaso' nani sha'huitëranquëma'. Napoaton no'tëquën itëranquëma'. Insosona co natëhuachinahuë', ina marë' co Yosë ana'intarincohuë'. Inahuara tëhuënënaquë nina'intapi. 28 Canpitanta' ni'cona pi'pian tëranta' Yosë naniantotama'. Quisoso imapisopitanta' noya ni'co'. Ispirito Santo nani acorinquëma' hua'anën pochin nicacamaso marë'. Inapitanta' Yosë huëntonënguë ya'conpi. Quisoso chiminatón, aya'coninpoa'. 29 Nani pa'pato, co noyahuë' quëmapi'sa' huë'sapi. Canoniri ma'sha maninso pochachin yaocoiarinënguëma'. Pa'sápatona', anishacancantapi. Co nosoroarinënguëmahüë'. Ina nani nitotërahuë'. 30 A'naquëonta' Quisoso imaponaraihuë', a'porahuatona', nisha a'chinapona'. Yanonpintarinënguëma'. Inahua' imacamaso marë' napotarinënguëma'. 31 Napoaton iyaro'sa', ni'cona nonpin-tochinënguëma'. Cara pi'ipi catahuanquëma'. Tahuërirë chachin, tashirë chachin pënënanquëma'. Na'con nosororanguëma' ni'tón, na'nëto, a'naya a'nayanquëma' pënënanquëma'. Ina yonquiatoma', nipënëncó', nicatahuaco'. 32 Pa'pato, Yosë noya a'painquëma'. Quiricanën quëran nontarinquëma'. Ina quëran nosororinpoaso' anitotarinpoa'. Ina natëhuatama', achinicananarinquëma'. Oshaquëran noya noya cancantarama'. Quisocristo imarëhua' ni'tón, anoyacancantërinpoa'. Ina nohuantón,

a'na tahuëri ya'ipi sha'huitërinpoaso' noya acotarinpoa'. ³³ A'chintohuatëinquëmara, co aquëtë' coriqui yonquirahuë'. A'na piyapi coriquinën co nohuantaparahuë'. Co a'mopiso tëranta' noyapatërahuë'. ³⁴ Caora sacatonëhuë quëran coshatërahuë, ma'sha pahuantërinco' pa'anahuë. Ca'tanincosopitanta' quëtërahuë. Ina nitotërama'. ³⁵ Canpitanta' nonanco. Sacatoma', pahuantërinso' ma'sha quëtoco'. Sinioro Quisoso noninso' yonquico'. 'A'napita ma'sha topinan quëtohuachinquëma', noya cancantërama'. Nipirinhüë', canpitarinta' nosoroatoma', topinan quëtohuatama', noya noya cancantarama', tënin Quisoso," itërin Paonori.

³⁶ Ina tosahuaton, inapitarë chachin isonin. Napohuachinara, Yosë nontërin inapita catahuacaso marë'. ³⁷ Naporo' ya'ipiya sëtatona', na'nëpi. Paono iporahuatona', apinopi. ³⁸ "Co huachi quënanaramacohüë'," tëninso marë' na'con sëtopi. Ina quëran nanchaquë huarë' imapi.

21

Co të'huatonahuë', Quirosarinquë paantarinso'

¹ Imapisopita nani nontahuato, panca nanchaquë pipirai. Cosëquë no'tëërai. Tahuëririnquë Notasëquë canconai. Ina quëran Pataraquë canconahuato, nonshirai.

² Inaquë a'na nancha quënancoantarai, Pinisia parti yapa'sarinso'. Inaquë ya'conahuato, paantarai. ³ Chipri so'ton notërahuato, ahuënan quëran na'huëtërai. Pa'sahuato, Siria parti canconai. Tiroquë ma'sha oshicaso' ni'ton,

inaquë nonshirai. ⁴ Quisoso imapisopita quënanconahuatoi, inaquë a'na simana pochin yacapatonai. Ispirito Santo nohuanton, Paono pënëmpi: “Ama Quirosarinquë paquësohuë', aparisitochinën,” itopirinahuë'. ⁵ Simana nanihuachina, paantarai. Yapa'patëira, ninano yonsanquë huarë' imarinacoï. Sa'inarë chachin, hui'ninpitarë chachin ca'taninacoï. Nonshinanquë isonconahuatoi, Yosë nontërai. ⁶ Ina quëran imapisopita nontahuatoi, nanchaquë ya'coantarai. Ya'huëhuano'saso nipirinhüë' ya'huëpi'pa' paantapi.

⁷ Tiro quëran pipirahuatoi, Torimaitaquë canconai. Imapisopita nontahuatoi, a'na tahuërira' i'huatonai. ⁸ Tahuëririnquë pipiantarahuatoi, Sisariaquë canconai. Inaquë nonshirahuatoi, Pinipi pëinënquë yacapatonai. Inaso' iráca Quirosarinquë acopi ca'tano'sa' catahuacaso marë'. Canchisëya'pi acohuachinara, inanta' acopi. Iporaso huachi noya nanan sha'huirárin. ⁹ Catapini hui'ninpita ya'huëtërin. Nano'sa' niponaraihuë', co so'yapihuë'. Ispirito Santori catahuarin Yosëri anitotërinso sha'huicaiso'. ¹⁰ Inaquë hua'quimiáchin ya'huasocoi, a'na pënëntona'pi Cotia parti quëran o'marin, Acapo itopiso'. ¹¹ Huë'sahuaton, Paono sintoronën ocoirahuaton, inaora tanpaquën nantënë chachin nitonporin.

—Ispirito Santo nohuanton iyasha, ninorahuë. Quirosarinquë pa'patan, sintoronënquë nitonporahuëso pochachin cotioro'sa' tonpoarinënquën. Nisha piyapi'saquë yo'coaninënquën ana'intinënquënso marë', itërin. ¹² Natanahuatoi:

“Ama Quirosarinquë paquësohuë’,” itopiraihuë’. Inaquë ya’huëpisopitarinta’ inachachin napotopirinahuë’, co yanatërincoihuë’.

¹³ —¿Onpoatonta’ na’nëtoma’ asëtaramaco? Ama huachi na’nëcosohuë’. Inatohua’ pa’pato, yatonpoarinaco. Nipirinhüë’, yapa’sarahuë. Siniro Quisoso imarahuëso marë’ yatëpapirinacohüenta’, pa’sarahuë, itërincoi. ¹⁴ Hua’qui’ nontopiraihuë’, inachachin yonquirin ni’ton:

—Noyahua’. Siniro nohuantohuachin, paquë nipachin, itërai.

¹⁵ Ina quëran ma’shanëhuëipita taparahuatoi, Quirosarinquë paantarai. ¹⁶ Pa’patoira, a’naquën imapisopita ca’taninacoi. Mason pëinënquë quëparinacoi yacapata’huaiso marë’. Inaso’ Chipri quëran huë’nin, iráca imarinso’.

Santiago nontërinso’

¹⁷ Quirosarinquë canconpatoira, imapisopita nóya nontërinacoi. Huë’naiso marë’ noya cancantopi. ¹⁸ Tahuëririnquë Paono pa’nin Santiago nicapon. Quiyanta’ pa’nai. Ya’ipi ansiano’sa’ inaquë nani niyontonpi. ¹⁹ “Huë’cama, iyaro’sa’,” itahuaton, Paonori itantapon: “Nani hua’qui’ Quisocristo nanamën a’chinahuë. Nisha piyapi’sa’ a’chintëra’piarahuë. Yosë catahuarincoi ni’ton, noya natanatona’, na’a imasapi huachi,” itërin. Ya’ipi a’chininso’ sha’huitërin.

²⁰ Natanahuatona’, “Ma noyacha Yosëso’ ni’ton, nisha piyapi’santa’ imasapi paya,” topi a’naya a’naya. Ina quëran itantapi:

—Noya iyasha nipirinhüë’, isëquë na’a huaranca cotioro’sa’ Quisoso imaponaraihuë’,

Moisësë iráca pënëntërinso' yanatëpi anta'. "Inanta' natëcaso' ya'huërin," topi. ²¹ Inapitaso' nonpin nanan natantopi. "Paono nisha piyapi'sa' ya'huërinquë paaton, cotioro'sa' inaquë ya'huëpisopita nisha a'chintërin. 'Moisësë pënëntërinso' a'poco'. Ama huachi hui'namapita marca acotocosohuë', ténin Paono pënëntaton. Co nohuantërinhuë' iráca napopiso' natëcaiso'," topi, natantopi. ²² ¿Ma'ta' iporaso' onpoa'ahua' nonpintopiso' ama natëcaiso marëhuë'? Huë'nanso' onpopionta' piyapi'sa' nitotapona'. ²³ Nani yonquirai ni'ton, natancoi sha'huichinquën ma'sona nicamaso'. Catapini quëmapi'sa' isëquë ya'huëpi. Nani Yosë nontopi ma'sha nicacaiso'. ²⁴ Inapita quëparahuaton, catahuaquë' iráca pënëntërinso' natëcaiso marë'. Yosë chinotopiso pëiquë quëparahuaton, pahuërapitëquë' ma'sha Yosë marë' tēpacaiso'. Ina quëran niya'irapi. Inapotohuatan, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinëinquën. "Paononta' Moisësë pënëntërinso' natërin. Nonpin nanan natantërehua'," tosapi. ²⁵ Nisha piyapi'saso nipirinhue' nani ninshitërai. "Quisocristo imapatama', co ya'ipi iráca pënëntërinso' natëcamaso' ya'huërinhuë'. Isoíchin sha'huichinquëma' ama nicacamaso marëhuë'. A'naquën ma'sha tēpapi mamanshi moshacaiso marë'. Ina nosha tananpitoco'. Naporahuaton, a'naquën maconorahuatona', ma'sha tēpapi. Co huënainën noya inquipirinhue', ca'pi. Ina noshanta' ama ca'cosohuë'. Naporahuaton, ama monshihuancosohuë'. Cotioro'sacoi pënëntëraiso' na'con ya'huëpirinhue', inaíchin natëcamaso' ya'huërin," tēnai, nisha piyapi'sa' ninshitato,

itërin Santiacori.

Paono mapiso'

²⁶ Itohuachina, “Noyahua'. Napo'i nipachin,” itërin Paonori. Tahuëririnquë catapiniya'pi quëparin. Iráca pënëntërinso' natërahuatona', Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi. Ya'conahuatona', corto hua'an sha'huitopi: “Canchisë tahuëri huë'sápoi Yosë camaitërinso' natëtoi oshanëhuëi inquica'huaiso marë'. Tahuëri nanihuachin, ma'sha quësarai canpitari tëpatoma' ahuiquitamaso marë',” itopi.

²⁷ Canchisë tahuëri naniriahuachina, Yosë chinotopiso pëiquë paantapi. Inaquë a'naquën cotioro'sa Asia parti quëran huë'pisopitari quënanpi. Paono quënanahuatona', mapi. Ya'ipi piyapi'sa' ano'huitopi. ²⁸ “¡Huëco' iyaro'sa' catahuacoi! Iso quëmapi ya'ipi parti paaton, nisha a'chinarin. ‘Cotioro'saso' co no'tëquën a'chinpihuë'. Moisésë pënëntërinso' a'poco',’ tënin. Naporahuaton, Yosë chinotopiso pëi' co huachi noya ni'ninhuë'. Ni'cochi. Crico piyapi'sa' isëquë chachin ichiya'conin ni'ton, Yosë pëinën tapiarin. Co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhuë',” toconpi.

²⁹ I'hua Paonori Toropimo quëparahuaton, ninano' pa'tërin, cotioro'sari quënanpi. Ipiisoquë ya'huërin ni'ton, Crico piyapi inaso'. “Nisha piyapi nipirinhuë', Yosë chinotopiso pëiquë ichiya'conin,” tëcatona napopi.

³⁰ Natanahuatona', notohuaro' piyapi'sa' no'huitopi. Yosë chinotopiso pëiquë ta'arahuatona', Paono mapi. Masahuatona',

ocoicaiso marë' ohuararachinpi. Nani ocoihuachinara, ya'coana oncotopi. ³¹ Paono yatëparapiso', capitan hua'anso' natantërin. Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëpisopita yaniahuërapì, natantërin. ³² Natantahuaton, sontaro'sa', capitano'sa', inapita amatahuaton, quëparin. Ta'arahuatona', piyapi'sa' niyontonpiquë pa'sapi. Sontaro'sa' ya'caritërahuachinara, cotioro'sari quënanahuatona', co huachi Paono ahuëpihuë'. ³³ Capitan hua'ani canconahuaton, Paono maconin. “Cato' catinaquë tonpotanpatëquë,” itohuachina, a'na sontarori nitonpotanpatërin. A'na tanpain quëraonta' a'na sontarori inapotërin. Inapotohuachinara, capitanso' piyapi'sa' natanin: “¿Ma'ninta' iso quëmapì? ¿Ma'ta' onporinso'?” tënin. ³⁴ Napoaponahuë', chiniquën nonatona', nisha nisha sha'huitopi. Noncaroapi ni'ton, co nanitërinhuë' no'tëquën natanacaso'. Napoaton: “Sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaco',” itërin. ³⁵⁻³⁶ Quëpahuachinara, ya'ipi piyapi'sari imasapi. “Tëpachinaco',” itërapì. Pëi' nanpënanquë canconahuatona', na'con na'con no'huitona', yaahuëpi. Napoaton sontaro'sari Paono inápaquë pitëtërahuatona', quëpapi.

No'huitona'piro'sa' nontërinso'

³⁷ Pëiquë yaya'conpachinara, Paonori capitan itapon:

—Sinioro capitan, pi'pian nonchinquën topìrahuë', itërin.

—¿Crico nananquë nonan ti? itërin.

—Ina nananquë mini nonahuë, itërin.

38 —Iquipito piyapinquën ta'ma topirahuë'. Inaso' i'huamiáchin copirno no'huiton, catapini huaranca tirocoro'sa', inotëro parti quëparin, itërin.

39 —Co inacohuë'. Caso' cotio quëmapico. Tarsoquë nasitërahuë. Inaso' panca ninano', Sirisia parti ya'huërinso'. Ya'ipi piyapi'sa' nohuitopi. Isopita piyapi'sa' nonchi, topirahuë', itërin.

40 “Inta nipachin, nontëquë,” itërin. Paono nanpënanquë huanirahuaton, anqui anquita'parin. Piyapi'sari ni'sahuatona', copica topi huachi. Napohuachinara, Paonori cotio nananquë itapon:

22

1 “Natanco iyaro'sa', apiro'sa', pi'pian yanontëranquëma'. Caso co manta' onporahuë’,” tënin. 2 Cotio nananquë nonsarinso natanahuatona', aquë aquëtë ta'topi. Napohuachinara, itaantarin:

3 “Canta' iyaro'sa' cotio piyapico. Tarsoquë nasitërahuë. Sirisia parti nasitopirahuë', isëquë huëcato, hui'napitërahuë. Maistro Camariro a'chintërinco. Shimashonënpoa' pënëntërinso chachin ya'ipi a'chintërinco. Hua'huatapo quëran huarë' chiniquën Yosë yonquirahuë. A'naya tëranta' nisha yonqui huachinara, canpita pochachin no'huirahuë. 4 Iráca na'a Quisoso imapisopita aparisitërahuë. Yatëparahuë. Quëmapi'sa' tonporahuato, tashinan pëiquë po'morahuë. Sanapi'sa quëran huarë' inaquë po'morahuë. 5 Yanitotohuatama', corto hua'an chini chiniquën nanantërinsona' inachachin

sha'huitarinquëma'. Cotio ansiano'santa' nitotopi. Inapitaso' quirica ninshitërinaco iyaro'sa' Tamascoquë ya'huëpisopita quëtona'huaso marë'. Inatohua' pa'nahuë Quisoso imapisopita maca'huaso marë'. 'Tonporahuato, Quirosarinquë quëmaarahüë ana'intacaiso marë', ta'to,' pa'nahuë.

Quisosori ya'notërinso' sha'huiantarinsó'
(Hechos 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Pa'sápatoi Tamascoquë ya'caritërarai. Camotëchin nisahuaso', a'naroáchin inápa quëran huënaráchin huënaráchin a'pintërinco. ⁷No'paquë anotahuato, inápa quëran nontërinco' natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco?' itërinco. ⁸ '¿Inquënta' quëmaso' Siniro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, Nasaritoquë ya'huërahuëso'. Aparisitaranco,' itërinco. ⁹ Ca'tanincosopitanta' a'pininsó' ni'pi. Nipirihuë', nontërinco' co natanpihuë'. ¹⁰ '¿Ma'ta' Siniro onpo'iso?'' itërahuë. 'Huanirahuaton, ninanoquë paquë'. Inaquë a'na quëmapi sha'huitarinquën ma'sona nicamaso',' itërinco. ¹¹ Huënaráchin huënaráchin a'pintërinco ni'ton, co manta' quënantërahuë'. Napoaton ca'tanincosopita matanparahuatonaco, Tamascoquë quëparinaco.

¹² Ina ninanoquë chachin a'na quëmapi ya'huërin, Yosë noya chinotërinso'. Ananiasë itopi. Moisésë iráca pënëntërinso' no'tëquën natërin. 'Inaso' noya quëmapi,' topi ya'ipi cotioro'sa'. ¹³ Huëcapairahuatonco, nontiiirincó. 'Iya Saono. ¿Siniro nohuanton, noya

ni'tantaquë!' itërinco. Naporo chachin noya ni'taantarahuato, ina quënanahuë. ¹⁴ Ina quëran itaantarinco: 'Yosë chinotërëhuaso' nani huayoninguën nohuantërinso chachin nitotamaso marë'. Ina nohuanton, Quisoso ya'notërinquën. Noya noya inaso'. Nontërinquënso' natanan. ¹⁵ Yosë acoringuën ya'ipi piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Ni'nanso', natananso', inapita sha'huiaran. Ina marë' ya'notërinquën. ¹⁶ Napoaton ama hua'quiquësohuë'. Apiramiáchin huaniquë'. "Quisoso imasarahuë huachi," ta'ton, aporihuanquë'. Ina nontohuatan, oshanën inquitaringuën,' itërinco.

Nisha piyapi'sa' a'chintacaso marë' a'parinso'

¹⁷ Ina quëran Quirosaringuë paantahuatëra, Yosë chinotopiso pëiquë pa'nahuë. Inaquë Yosë nontasoco, hua'narëso pochin ni'nahuë. ¹⁸ Quisoso nontaantarinco. 'Manorahuaton, Quirosarin quëran pipiquë'. Ca nanamëhuë sha'huihuatan, co natëarinënguënhuë', itërinco. ¹⁹ 'Inapita Siniro nohuitërinaco. A'na parti a'na parti paato, ya'ipi niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuë. Inaquë imarinënguënsopita ahuërahuë. Tashinan pëiquë po'morahuë. ²⁰ Istipan quëma nanamën a'chininso marë' tëpahuachinara, canta' ni'nahuë. "Tëpaco'," itërahuë carinta'. Tëpatona'piro'sa' a'mopiso' ocoirahuatona', quëtërinaco, a'pairahuë. Ya'ipiya nohuitërinaco,' itërahuë. ²¹ 'Ina nipirinhüë', paquë'. Aquë yaa'paranquën nisha piyapi'sa' a'chintamaso marë', itërinco. Napoaton nisha piyapi'sa' a'chintarahuë," tënin Paono.

Capitan hua'ani maninso'

²² Piyapi'sa' noya natanapirinahuë'.
 “Nisha piyapi'sa' a'chintarahüë,” topachina,
 no'huitaantapi.

“Tëpachinaco'. ¡Pa'pi co noya quëmapihuë'!
 ¡Chiminchina'in!” itopi. ²³ Chiníquën nonsapi.
 No'huitatona', a'mopiso' pa'tan pa'tantahuatona',
 inápaquë mo'shiquëpita pa'satapi. Chiníquën
 no'huitohuachinara, cotioro'sa' inachintopiso'.

²⁴ Capitan hua'ani ni'sahuaton, sontaro'sa
 itapon: “Sontaro'sanpoa ya'huërëhuaquë
 quëparahuatoma', huihuico'. Ma'marësona
 no'huipiso', sha'huichinpoa',” itërin. ²⁵ Inaquë
 quëparahuatona', tonpopi huihuicaïso marë'.
 Tonpopirinahuë', capitan inaquë huaniarin
 ni'ton, Paonori itapon:

—Caso' Noma piyapico nipirahuë', yahuihuira-
 maco. Co napotamacoso ya'huërinhuë'. Co coisë
 nitotopirinhüë', ¿yahuihuiramaco ti? itërin Paonori.

²⁶ Ina natanahuaton, capitan hua'an
 sha'huitapon pa'nin.

—¿Ma'ta' ipora onpoapon? Paso' quëmapi Noma
 piyapi nipirinhüë', yahuihuitëran. Ni'quëna
 copirno no'huihuachinquën, itërin.

²⁷ Napotohuachina, capitan hua'ani
 huëcapairahuaton:

—¿Quëmaso' Noma piyapinquën ti? itiirin.

—Inaco mini, itërin Paonori.

²⁸ —Na'con pahuërëtrato, Noma piyapi
 ya'conahuë', itërin capitan hua'ani.

—Caso nipirinhüë' nasitërahuë quëran huarë'
 Noma piyapico. Tatahuë Noma piyapi ni'ton,
 canta' inapochachin ninahuë, tënin Paono.

29 Ina natanahuatona', co huachi huihuipihuë'. Capitan hua'aonta' pa'yanaton, të'huarin. Noma piyapi nipirinhüë', catinaquë tonporinso marë' copirno të'huatërin.

Cotio hua'ano'sa' Paonori sha'huitërinso'

30 Tahuëririnquë capitan hua'ani yanatantërin. “¿Ma'marëta' cotioro'sari sha'huirapipi?” ta'ton, sontaro'sa' sha'huitërin Paono ocoicaiso marë'. Naporahuaton, ya'ipi cotio hua'ano'sa' amatërin. Corto hua'ano'sa' chini chiniquën nanantopisonta' amatërin. Nani niyontonpachinara, inaquë Paono quëparin natanacaiso marë'.

23

1 Paono ya'conahuaton, hua'ano'sa' notëërahuaton, itapon:

—Ipora iyaro'sa' pi'pian nonchinquëma' natanco. Hua'huatapo quëran huarë' noya ninahuë. Yosë ni'sárinco, co manta' onporahuë', itërin.

2 Naporo tahuëri'sa' Ananiasë itopiso', corto hua'an chini chiniquën nanantërinso' nizarin. Inari huanipapisopita itapon:

—Ahuëananco', itërin. Napohuachina, huani-parinsoari ahüëananin. Napotihuachina, Paonori itapon:

3—Quëmaso' nonpintëinquën. ¡Yosë ahüëarinquën quëmanta'! “Moisësë pënëntërinso' natëto, ana'intarahüë,” taponahuë', ¿onpoatonta' sha'huitëran ahüëincoso'? Moisësë chachin pënëninpoa' ama topinan quëran piyapi ahüëcaso marëhuë', itërin.

4 —Corto hua'an chini chiníquēn nanantērinso nimirinhuē', ¿no'huiton, nonapiran ti? itopi.

5 —Co'chi iyaro'sa' nohuitatorahuē', naporahuē' paya. Tēhuēnchachin Yosē quiricanēn quēran pēnēnipoa'. “Co hua'anēnpoa' nonapicaso' ya'huērinhüē',” tēnin, itērin Paonori.

6 Cotio hua'ano'sa' huē'pisopita co napopi-anachin yonquipihuē'. Patoma satorioso'sa', patomaso', parisioro'sa'. Ina yonquiaton, Paonori itantarin:

—Caso' iyaro'sa', Parisioco. Shimashonēhuēpitanta' parisioro'sa' chachin. “Yosē ananpitaantarinpoa',” tēnahuēso marē' isopita sha'huirapirinaco, itērin.

7 Ina natanahuatona', parisioro'sa', satorioso'sa', inahua capini nino'huipi. Nisha nisha yonquipi. 8 Satorioso'saso' co natētona'piro'sahuē'. “Co Yosē ananpitaantarinpoahuē'. Co hua'yanēnpoa' ya'huētērinpoahuē'. Co anquēniro'sa' tēranta' ya'huēpihuē',” toconpi. Parisioro'saso' nimirinhuē' natēpi. “Hua'yanēnpoa' ya'huētērinpoa' ni'ton, Yosē ananpitaantarinpoa'. Anquēniro'santa' ya'huērin,” topi. 9 Napoaton ninontatona', noncaroapi. Parisio maistro'sa' huanirahuatona', chiníquēn nonpi.

—Iso quēmapiso' noya, tēnai. Co manta' onporinhuē'. Anquēni noninso' natamara. Hua'yani a'na nontomara, tēnin a'naquēn. Napohuachinara, satorioso'sa' no'huitopi.

10 Chiníquēn nino'huitona', niahuēraipi. Napoaton capitan hua'ani sontaro'sa' camairin.

—Maconco' tēpahuachina', itērin. Napotohuachina, sontaro'sa' pa'pi. Paono

osërëconahuatona', sontaro'sa' ya'huëpiquë quëpaantapi.

¹¹ Naporo' tashi' Siniorori ya'notimarahuaton, Paono itapon: “¡Ama të'huatonhuë', chiníquën cancantëquë! Quirosarinquë nanamëhuë nani sha'huiran. Inapochachin Nomaquënta' paaton, sha'huiantamaso' ya'huërin,” itërin.

Paono yatëpapiso'

¹² Tahuëririnquë a'naquën cotioro'sa' chinotopi Paono tëpacaiso'. “Ama huachi ca'ahuasohuë'. Ama o'oahuasohuë'. Paono tëpaquë huarë' ca'ahua'. Co tëparihuarahuë' ca'patëhua', Yosë ana'inchinpoa',” nitopi. ¹³ Catapini shoncaya'pi pochin napopi. ¹⁴ Naporahuatona', paatona', cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapita nontopi.

—Nani huachi anoyatërai. Co huachi coshataraihuë'. Paono tëpaquë huarë' coshataantarai. Yoscoarë' tëpaarai, tënai. ¹⁵ Napoaton capitan hua'an sha'huitoco' Paono quënta'in. “Tashiraya yanontantarai no'tëquën nitota'huaiso marë',” itoco'. Quiyaso nipirinhüë' na'pitatoi, ninaarai. Ya'caritohuachin, a'naroáchin masahuatoi, tëpaarai, itopi.

¹⁶ Paono apia'huainso nipirinhüë', yatëpapiso' natantërin. Inaso', oshin hua'huin. Natantahuaton, sontaro'sa' ya'huëpiquë paaton, Paono sha'huitërin. ¹⁷ Sha'huitohuachina, a'na capitan amatërin.

—Iso hui'napi hua'anëinquë quëpaquë' nanan sha'huichin, itërin.

¹⁸ Napohuachina, hua'anëinquë quëparahuaton, itonin:

—Sontaro'sa' ya'huëpiquë Paono amatërinco. “Iso hui'napi hua'anënuë quëpaquë' nanan sha'huichin,” itërinco ni'ton, quënahüë, itërin.

¹⁹ Capitan hua'ani matanparahuaton, amashamiachin quëparin ama piyapi'sari natanacaiso marëhuë'.

—¿Ma'ta' yasha'huitërancoso'? itërin.

²⁰ —Cotio hua'ano'sa' nani chinotopi Paono amatacaiso marë'. “Tashiraya Paono quënantaquë' nontanta'ii. Naporinso', aquëtë huarë' yanitotërai,” itarinënuë. ²¹ Nipirinuë', ama natëquësohuë'. Catapini shonca na'con piyapi'sari chinotopi tëpacaiso marë'. Po'oana quëran ninarapi tëpacaiso marë'. Co huachi coshatapihuë'. Co o'osapihuë'. Paono tëpai huarë' coshatacaiso' yonquipi. Iporaso' quëma ninarinën nohuantopiso chachin nitamaso', itërin.

²² —Sha'huitërancoso' api, ama insonta' sha'huitëquësohuë', itahuaton hui'napi a'parin.

Paono a'na parti quëpapiso'

²³ Ina quëran cato' capitano'sa' amatërin.

—Apira ma'sha tapaco' Sisariaquë pacacamaso marë'. Cato pasa sontaro'sa' sha'huitonquë' pa'ina'. Cahuarioquë pa'na'piro'santa' canchisë shonca quëpaquë'. Nansahuano'sa' cato pasa quëpaquë'. Ya'ipi tapatëquë' yayonotashirahuaso' pacacamaquëma'. ²⁴ Cato' cahuario quëpaco' Paono paacaso marë'. Noya a'pairahuatoma', hua'an Huirisë quëtonco', itërin. ²⁵ Ina quëran quirica ninshitërin hua'an quëtacaiso marë'.

26 “Sinioro hua'an Huirisë. ¿Noyanquën quëmanta'? Ca Craotio Nisiasëco ninshitaranquën, ni'quë'. Quëmaso' chiníquën nanantëran ni'ton, pi'pian sha'huichinquën.

27 Iso quëmapi a'pataranquën, cotioro'sari mapiso'. Yatëpapurinahuë', quënanahuato, sontaro'sa' a'parahuë osërëtaçaiso marë'. Inaso' Noma piyapi ni'ton, osërëtërahuë.

28 ‘¿Ma'marëta' sha'huirapipiso?’ ta'to, cotio hua'ano'saquë quëparahuë nitota'huaso marë'. 29 ‘Cotio pënëntërinso' co natërinhuë’, toconpi. Inaíchin sha'huirapipi. Co manta' onporinhuë'. Co chiminacaso' ya'huërinhuë'. Coni tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë'.

30 Ina quëran cotioro'sa' chinotopi tëpacaiso', natantërahuë. Napoaton a'naroáchin a'patëranquën. Cotioro'santa' nani sha'huitërahuë ya'huëranquë paatona' sha'huirapicaçaiso marë'. Nani huachi,” itërin, ninshitaton.

31 Ina quëran sontaro'saso' natërahuatona', Paono quëpapi. Tashi' nipirinhüë', Antipatërisë'pa' quëpapi.

32 Tahuëririnquë sontaro'saso' ya'huëpiquë panantapi. Cahuarioquë pa'na'piro'saichin Paono quëpapi.

33 Sisariaquë canconahuatona', quirica hua'an quëtonpi. Paononta' yo'conpi.

34 Hua'anso' quirica non-tahuaton, itapon: “¿Inso partita' hua'huatëranso'?” itërin. “Sirisia parti hua'huatërahuë,” itërin Paonori.

35 —Sha'huirapirinënsopita canquihuachina', ya'ipiya natanarahuë, itërin. Ina tosahuaton, sontaro'sa' camairin Paono quëpacaiso marë'.

—Hua'an Irotisë pëinëncuë quëparahuatoma', a'paico' ta'ahuachin, itërin.

24

Hua'an Huirisëquë sha'huirapipiso'

¹ A'natërápo tahuëri nanihuachina, corto hua'an chini chiníquën nanantërinso' canquirin, Ananiasë itopiso'. A'naquën cotio ansiano'sari ca'tanpi. Nonapina'pi hua'aonta' huë'nin, Tirotoro itopiso'. Huirisë ya'huërinquë huë'sahuatona', Paono sha'huirapipi. ² Paono quëntahuachinara, Tirotorori itërin:

—Ipora sinioro hua'an, pi'pian nonchinquën natanco. Ma noya quëmaso' hua'anëntërancoi. Noya yonquiaton, na'con catahuanancoi ni'ton, sano ya'huërai. ³ Ina marë' ya'ipicoi noya ni'nainquën. “Yosparinquën,” itërainquën. Quëmaso' tëhuëncachin chiníquën nanantëran.

⁴ Apira pi'pisha yanontaranquën, noya natanco. Co hua'qui' nontaranquënhuë'. ⁵ Iso quëmapi Paono itopiso' pa'pi co noyahuë', tënai. Ya'ipi parti paaton, piyapi'sa' nisha nisha ayonquirin. A'chinpachina, cotioro'sa' nino'huipi. Ya'ipi parti naporin. Nisha imarin. Nasarinoro'sa' itopiso' imaton, na'a piyapi'sa' a'chintarin imacaiso marë'. ⁶ Yosë chinotopiso pëinta' yatapirin. Nisha piyapi'sa' inaquë ichiya'conin, co inapitaso' ya'conacasohuë' nipirinhüë'.

Naporo' quiyari manai. [Quiya coisëquë yaquëpapiraihuë' ana'intacaso marë'. ⁷ Capitan hua'an Nisiasëso nipirinhüë', notohuaro' sontaro'sa' quësahuaton manin. Osëretërincoi.

⁸ “Noma hua'an ya'huërin'pa' paatoma',

sha'huirapico'," itërincoi. Napoaton isëquë huë'nai.] No'tëquën sha'huirapiarai. Quëmari Paono natanquë' inachachin sha'huichinquën, itërin Tirotorori.

⁹ Cotioro'sa' huë'pisopitanta' inachachin napotopi. "No'tëquën sha'huitërinquën," itopi. ¹⁰ Ina quëran hua'ani imirin quëran tasatërin Paono nontacaso marë'. Napotohuachina, Paonori itërin:

—Na'a pi'ipi sinioro hua'an quëma hua'anëntërancoi. Napoaton noya cancantato, nontaranquën. ¹¹ I'huamiáchin Quirosarinquë paantarahuë Yosë chinota'huaso marë'. Shonca cato' tahuërichin nisarin pa'nahuëso'. Anapita natanpatan, inachachin sha'huitarinënuquën. Co hua'quiyatërarahuë'. ¹² Yosë chinotopiso pëiquë pa'patora, co insonta' no'huirahuë'. Niyontonpiso pëiquënta' noya pa'nahuë. Co cachiquë tëranta' chiníquën a'chinahuë'. Piyapi'sa' niyontonpachinara, co sha'huitërahuë' nino'huicaiso'. ¹³ Topinan quëran nonpinapirinaco. Na'con sha'huirapipirinacohuë', ni'nincoso chachinso co ya'huërinhuë'. ¹⁴ "Nisha imarin," topi. Inaichin no'tëquën nonpi. Tëhuëinchachin Quisoso nanamën imarahuë. Nipirinhüë', Yosë no'tëquën chinotërahuë. Shimashonëhuëpita chinotopiso chachin chinotërahuë canta'. Ya'ipi Yosë quiricanën natërahuë. Iráca pënëntërinso', pënëntona'piro'sa' ninshitopiso', inapita yonquirahuë. ¹⁵ "Yosë no'tëquën nontërinpoa'," ta'to natërahuë. "A'na tahuëri ya'ipi piyapi'sa' ananpitaantarahuë. Noya piyapi'sa', co noya piyapi'sahuë', ya'ipi ananpitaantarahuë," tënin Yosë. Ina tahuëri caso' ninarahuë. Isopitanta'

ina ninarapi. ¹⁶ Napoaton nani tahuëriya Yosë no'tëquën yanatërahuë. Piyapi'santa' co yanonpintërahuë'.

¹⁷ Iráca Quirosarinquë ya'huëpirahuë'. Na'a pi'ipi a'na parti pa'nahuë quëran i'huamiáchin inaquë paantarahuë. Sa'ahuaros'a' nosoroato, coriqui quëta'huaso marë' pa'nahuë. Ma'sha Yosë quëta'huaso marënta' pa'nahuë. ¹⁸ Iráca pënëntërinso' natëto, Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpirahuë', co manta' onporahuë'. Co piyapi'sa' ayontonahuë'. Co ca nohuanto nino'huipihuë'. Inaquë cotioros'a' Asia parti ya'huëpisopita quënaninaco. ¹⁹ Inapita mini isëquë huë'sahuatona', sha'huirapiitonacohuë', co huë'pihuë'. ²⁰ I'hua cotio hua'ano'sa' niyontonpachinara, amatërinaco. Isopita nataninaco. Ma'sona onporahuëso' sha'huichinën. ²¹ Naporo' isoíchin napotërahuë. “Yosë ananpitaantarinpoa' ténahuëso marë' ipora sha'huirapirinaco,” itërahuë, ténin Paono.

²² Ina natanahuaton:

—Noyahua'. Nani natananquën. Capitan hua'an Niasasë o'mahuachin, iso nanan yonquiantarahuato, sha'huichinquëma', ténin hua'an. Quisoso nanamën a'chinpiso' noya nitotaton, co aquëtë' yanataninhuë'.

²³ Ina quëran capitan sha'huitërin: “Paono noya a'paiquë' ama ta'ainsohuë'. Nipirinhüë', ama tonpoquësöhuë'. Nipayarinsopita huë'pachina', noya ya'coina'. Ma'sha pahuantohuachin, quëchina',” itërin.

²⁴ Hua'quimiáchin quëran Huirisë sa'inë chachin huëantarahuaton, Paono amataantarín. Sa'inso'

cotio sanapi, Torosira itopi. Paono huë'pachina, itapon:

“Quisocristo imaranso' sha'huitocoi noya ni-tochii,” itohuachina, “Tëhuë'nchachin Quisocristo imarahüë. ²⁵ Yosë sha'huitërinpoa' noya cancantacaso marë'. Ina catahuarinpoa' co noyahuë' yonquirehuasopita naniantacaso'. A'na tahuëri coisë pochin nicon, ya'ipi piyapi'sa' natanarin. Co noyahuë' nipsisopita ana'intarin,” tënin Paono. Napotihuachina, hua'an pa'pi pa'yanin.

—Nani huachi. Iporaso' paquë'. A'na tahuëri yanontaantahuatënquën, amataantaranquën, itërin.

²⁶ “Paono pahuë'rëaponco pipicaso marë' nimara,” ta'ton, hua'quí quëran hua'quí quëran amataantarin nontacaso marë'. Na'aro' Paono nontopirinhüë'. ²⁷ Cato' pi'ipi nanihuachina, nisha hua'an ya'coantarin, Porsio Pisto itopiso'. Huirisëso' pipirin huachi. Pipiponahuë', co Paono ocoirinhüë'. “Cotioro'sa' no'huihuachinaco,” ta'ton, co ocoirinhüë'.

25

Hua'an Pistoquë sha'huirapiantapiso'

¹ Nasha hua'an canquirin huachi, Pisto itopiso'. Sisariaquë huëcaton, cara tahuëri i'huatërin. Ina quëran Quirosarinquë pa'nin. ² Inaquë pa'pachina, cotio hua'ano'sa', corto hua'ano'sa', inapitari Paono sha'huirapipi.

³ “Quirosarinquë quënantaquë', natanta'ii, top-iraihuë',” itopi. Nani chinotopi na'pirahuatona', iraquë tëpacaiso marë'. ⁴ Napotopirinhüë', co hua'an nohuantërinhuë'.

“Inca. Co yaquëntarahuë'. Sisariaquë a'pairapi. Co hua'qui quëranhuë' inaquë canta' paantarahuë,” tēnin. ⁵ —Napoaton pa'pato, caraíchin hua'anguëma' huëco' pa'ahua', tēnahuë. Paono co noyahuë' nipachin, inaquë sha'huirapico', itërin.

⁶ Inaquë shonca tahuëri pochin i'huatantarahuaton, Sisariaquë paantarin. Tahuëririnquë coisë shiranëinquë huënsërahuaton, Paono amatërin. ⁷ Cotioro'sa' Quirosarin quëran nani o'mapi ni'ton, Paono huë'pachina, ahuanapanirahuatona', na'con sha'huirapiapi. Nisha nisha sha'huirapipirinahuë', co ni'ninso chachin ya'huërinhuë'. ⁸ Ina quëran Paonori itërin:

—Íraca quëran huarë', siniro hua'an, noya ninahuë. Co manta' onporahuë'. Moisésë pënëntërinso' cotioro'sari natëhuachinara, co ina marë' no'huirahuë'. Yosë chinotopiso pëinta' co tapirahuë'. Co nisha piyapi ichiya'conahuë'. Noma copirnonta' natërahuë. Co onporonta' piyapi'sa' sha'huitërahuë' ina no'huicaiso'. Topinan quëran sha'huirapirinaco, itërin.

⁹ Noya natanpirinhuë', hua'an co no-huantërinhuë' cotioro'sari no'huicaiso' ni'ton, Paono itërin:

—¿Nohuantëran Quirosarinquë paacaso'? Inaquë sha'huirapihuachinën, cari natanpato, sha'huitaranquën, itërin.

¹⁰ —Co nohuantërahuë'. Quëmaso' Noma copirno acorinquën ni'ton, nontaranquën. Sha'huirapirinacoso' isëquë anoyatacaso' ya'huërin. Co manta' cotioro'sa' on-potërahuësokuë', nitotëran. ¹¹ Tëpatona'pi,

copirno no'huina'pi, inapita tēpacaso' ya'huërin. Ina pochinco canta' naporini, tēpainacoso' nohuanchitohuë'. Nipirinhüë', nonpinapihuachinaco, co cotioro'saquë yocancoso' ya'huërinhuë', tēnahuë. Noma copirno chachin yanontarahüë. Ina nataincoso' ya'huërin, itërin Paonori.

¹² “Noma copirnososo' chini chiniquën nanantërin ni'ton, co topinan a'parëhuë',” ta'ton, coisënënpita nontërin. Nani nontohuachina, Paono itantarin:

—Noma copirno chachin yanontëran ni'quëhuarë', ina ya'huërin'pa' a'paaranquën, nontonquë', itërin.

Acripa hua'an canquirinso'

¹³ Hua'quimiáchin quëran a'na hua'an chiniquën nanantërinso' canquirin, Acripa itopiso'. Sisari-aquë huë'nin Pisto nicapon. A'na sanapinta' huë'nin, Pirinisa itopiso'. ¹⁴ Hua'qui' inaquë yacatarin ni'ton, Pistori itërin:

—Tashinan pëiquë a'na quëmapi ya'huëarin, Paono itopiso'. Iráca Huirisëri po'morinso'.

¹⁵ I'hua Quirosarinquë ya'huasoco, cotio hua'ano'sa', ansiano'sa', inapitari na'con sha'huirapipi. “Chiniquën ana'intëquë',” itërinaco.

¹⁶ Ina itohuachinacora, cari itapo: “Noma piyapicoi co topinan quëran ana'intëraihuë'. Cato ya'pi ma'sha nionpotohuachinara, cato chachin coisëquë pa'sapi. Sha'huirapihuachina, a'nanta' a'panitacaso' ya'huërin. Ina quëran coisëri noya nitotaton, tēhuëna'pi no'tëquën ana'intarin. Ina pochin Noma piyapicoiso' ninai,” itërahuë. ¹⁷ Napoaton isëquë huë'pachinara, co

hua'quirahuë'. Tahuëririnquë coisë shiranëinquë huënsërahuato, Paono amatërahuë. ¹⁸ Ina quëran cotioro'sari sha'huirapipi. Panca tëhuëmara ni'ton, sha'huirapiapi, topirahuë', co ina pochin sha'huirapipihuë'. ¹⁹ “Paono co quiya pochin Yosë chinotërinhuë'. Nisha imarin. A'na quëmapi Quisoso itopiso' chiminaponahuë', nani nanpiantarin,” toconin, topi. Inaíchin sha'huirapipi. ²⁰ Cotioro'sa' moshapiso' co pi'pisha tëranta' nitotërahuë'. Napoaton Quirosarinquë yaquëpapirahuë' aquëtë' natanta'huaso marë'. “Inaquë sha'huirapiinën,” itopirahuë', co nohuantërinhuë' ²¹ “Noma copirno chachin yanontarahuë. Ina nataincoso' ya'huërin,” tënin. Napoaton tashinan pëiquë po'moantorahuë. Nanitohuato, Noma copirno nontacaso marë' a'paarahuë, tënin Pisto.

²² —Carinta' nata'in, tënin Acripa.

—Noyahua'. Tashiraya chachin natanaran, itërin Pistori.

²³ Tahuëririnquë Acripaso' Pirinisarë chachin huë'pi. Noyasha nitaparahuatona', natanacaiso pëiquë ya'conpi. Capitano'sa', ninano' hua'ano'sa', inapitanta' ya'conpi. Naporahuatona', Paononta' amatopi. ²⁴ Huë'pachina, Pistori itapon:

—Noya siniro hua'an huë'nan. Canpitanta' iyaro'sa', noya huë'nama'. Ya'ipinquëma' yanontaranquëma', natanco. Iso quëmapi ni'co'. Ma'sona onpomara. Ya'ipi cotioro'sari no'huipi. Quirosarinquë sha'huirapipi, isëquënta huëcatona', sha'huirapipi, chiníquën nonapitona'. “Co noya quëmapihuë'. Atëpatëquë',” itërinaco.

²⁵ Natanpirahuë', co manta' onporinhuë'.

Co tëpacaso' ya'huërinhuë', tënahuë. “Noma copirno chachin yanontarahüë,” itërinco marë' inaquë yaa'pahirahuë', co nanitërahuë' topinan a'paca'huaso'. ²⁶ Quiricanta' yaa'pahirahuë'. Co nitotërahuë' ma'sona onporinso' ninshita'huaso'. “¿Ma'ta' Noma copirno ichi?” ta'to, Paono amatërahuë natanamaso marë'. Quëmarinta', siniro hua'an, noya natantariquë'. Nani natanpatan, catahuaco ninshichi, topirahuë'. ²⁷ Co topinan a'pacaso' ya'huërinhuë'. Ma'sona onporinso' ninshitahuato sha'huirapicaso' ya'huërin, tënahuë, itërin.

26

Hua'an Acriparinta' Paono nataninso'

¹ Ina quëran hua'an Acripari Paono itapon:

—Inta noniquë nipachin. Ma'sona onporanso' sha'huitocoi pa'poyainquën, itërin.

Itohuachina, Paonori anquitahuaton, itapon: ² “Noya siniro hua'anpa', noya cancantato, nonchinquën natanco. Cotioro'sa' nani na'con sha'huirapirinaco ni'ton, cari no'tëquën sha'huitaranquën. ³ Quëmaso' cotioro'sa' a'chininso' noyá nitotëran. Nisha nisha inachintopiso' ya'ipiya nitotëran. Ama no'huitatonhuë', noya natanco.

Co'huara imashatëraponhuë', Paono naporinso'

⁴ Hua'huatapo quëran huarë' ya'huërahuëso', Quirosarinquënta' ya'huërahuëso', inapita ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. ⁵ Caso' Parisioco. Quiyaso' cotioro'sa' imapiso', no'të no'tëquën natërai. Ya'ipi cotioro'sa' nitotopi. Nohuantopi naporini,

inachachin sha'huichitënënquënhuë'. ⁶⁻⁷ Iráca shimashonënpoapita nontaton, Yosëri itërin: 'A'na tahuëri nicha'ësaranquëma', nanpimiatarama', itërin. Ya'ipi cotioro'sa' ina ninapi, shonca cato' huënton chachin ninarapi. Nani tahuëri tashirë chachin ina chinotatona', naporapi. Canta' ina ninarahuë. Ina marë' sinioro hua'an, cotio hua'ano'sa' sha'huirapirinaco. ⁸ A'na tahuëri Yosë ananpitaantaripoa', tënai. ¿Onpoatomata' canpitaso' co ina yanatëramahuë? tënhuë.

Paonori Quisoso imapisopita aparisitërinso'

⁹ Canta' iráca co Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' imarahuë'. Ina imapisopitanta' no'huirahuë. Aparisita'huaso' ya'huërin, topirahuë'. ¹⁰ Quirosarinquë ya'huasoco, Quisoso imapisopita tashinan pëiquë po'morahuë. Cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco po'moa'huaso marë'. Yatëpahuachinara, carinta': 'Tëpaco', itërahuë. ¹¹ Niyontonpiso pëiro'saquë ya'conahuato, na'aro' aparisitërahuë. Quisoso a'pocaiso marë' naporahuë. Chiníquën no'huito, nisha piyapi'sa' ya'huëpiquë huarë' paato, aparisitërahuë.

Paono ya'nan imarinso'
(Hechos 9.1-19; 22.6-16)

¹² A'na tahuëri cotio hua'ano'sa' nanan quëtërinaco Tamascoquë paca'huaso marë'. Quisoso imapisopita maca'huaso marë' pa'sapirahuë', ¹³ camotëchin iratërasoco, inápa quëran chiníquën a'pintimarincoi. Pi'i quëran chini chiníquën a'pintërincoi. Huënaráchin huënaráchin ni'nhuë. Ca'tanincosopitanta'

ni'pi. ¹⁴ Ya'ipicoi no'paquë anotasocoi, Quisoso nontërinco. Cotio nananquë nontërinco, natanahuë. 'Saono, Saono, ¿onpoatonta' aparisitaranco? Ni'quë'. Cahuario yaa'pahuatëra, nara'huaya inëshin nininguë ohuanë'. Cahuariori no'huitaton to'tahuachina, aquë aquëtë' iquitërin. Inapochachin quëmanta' no'huiranco ni'ton, aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaran,' itërinco. ¹⁵ '¿Inquënta' quëmaso' Sinioro?' itërahuë. 'Ca Quisosoco, aparisitarancoso'. ¹⁶ Iporaso nipirinhüë' huaniquë'. Nani acoranquën piyapi'sa' sha'huitamaso marë'. Nani ni'nanco. A'na tahuëri nohuantërahuëso' a'notaranquën. Ya'ipi sha'huiráquë'. ¹⁷ Cotioro'sa' yatëpahuachinënquën, nicha'ësanquën. Nisha piyapi'sa' ya'huëpiquë a'paaranquën. Inapitanta' yatëpahuachinënquën, nicha'ësanquën. ¹⁸ Nisha piyapi'santa' a'chintëquë' nanamëhuë nitochina'. Somaraya pochin cancantatona', co nohuitërinacohüë'. Nanamëhuë a'chintohuatan, nohuitarinaco. Iporaso' tashi pochin cancantopi. Nohuitohuachinaco, tahuëri pochin cancantapi. Iporaso' sopai hua'ani camaihuachina, natëpi. A'na tahuëriso' Yosë natërapí. Natëtonaco, imapachinaco, oshanëna' Yosëri inquitarin. Ya'ipi natërinacosopita nasha cancan quëtarahuë. Yosë piyapinënpita chachin nisapi,' itërinco.

Paonori natërinso'

¹⁹ Napoaton, sinioro hua'an, Quisoso inápa quëran ya'notimarinco ni'ton, a'naroáchin imarahuë. Ya'ipi sha'huitohuachincora, no'tëquën natërahuë. ²⁰ Tamascoquë ya'huëpiso'ton sha'huitërahuë. Ina quëran Quirosarinquënta'

sha'huiantarahuë. Ya'ipi Cotia partinta' inachachin sha'huiantarahuë. Nisha piyapi'santa' a'chintërahuë. 'Co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuërëtaantaco'. Tëhuëenchachin imapatama', noya nisarama', itërahuë. ²¹ Ina marë' cotioro'sa' no'huirinaco. Yosë chinotopiso pëiquë masahuatonaco, yatëpaperinacohuë', ²² Yosëso' catahuarinco, cha'ërahuë. Napoaton ipora huanta' natërahuë. Ya'ipi piyapi'sa' hua'ano'sa quëran huarë' sha'huitarahuë. Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopiso chachin a'chinarahuë: ²³ Yosë nohuanton, Cristo chiminapon. Chiminaponahuë', Yosëri ananpitaantarin. Ina'ton nantantarin. Ina quëran a'chintapon tahuëri pochin cancantacaiso marë'. Co cotioro'saráchin nicha'ësarinhüë'. Nisha piyapi'santa' nicha'ësarín, topi ninshitatona' ténin.

Hua'aonta' imacaso' Paono nohuantërinso'

²⁴ Ina pochin nontahuachina, Pistori chiníquën itërin:

—¡Paono, quëmaso' hua'yantëran! Na'con quirica nontaton hua'yantëran, itërin.

²⁵ —Co'chi siniro hua'an hua'yantërahuë' paya. No'tëquën nonahuë. Sano yonquiato, nontaranquëma'. ²⁶ Ya'ipi sha'huitëranquëmaso' hua'an Acripa nani nitotërin. Co po'oana quëran napopihuë'. Ya'ipi piyapi nitotopi. Inanta' nani natantërin. Napoaton co tē'huatohuë', ina nontarahuë. ²⁷ ¿Quëmanta' siniro hua'an, pënëntona'piro'sa' ninshitopiso' natëran pa'? Natëran ténahuë caso', itërin Paonori.

28 —Pi'pian nontopirancohuë' a'naromarëáchin quëma pochin canta' Cristo ima'i, ¿topiranhüë' ti? itërin Acripari.

29 —Pa'pi nohuantërahuë ca pochachin nicamaso'. Ya'ipinquëma' natanamacosopita ca pochachin nicacamaso' nohuantopirahuë'. Catinaquëachin tonpoinëmaso' co nohuantërahuë'. A'naroáchin imarama naporini, noya niitonhuë'. Hua'qui quëran imapatamanta', noya chachin niitonhuë', itërin Paonori.

30 Ina natanahuaton, hua'an huanirin. Pisto, Pirinisa, ya'ipi inaquë huënsëpisopitarë chachin huanipi. 31 Pipirahuatona', inahuara capini niontopi.

—Iso quëmapi co manta' onporinhuë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Co tashinan pëiquë tëranta' po'mocaso' ya'huërinhuë', nitopi.

32 Ina quëran Acripari Pisto nontaton itapon:

Co Noma copirno chachin nontapon yapa'ninhuë' naporini, ocoicaso' ya'huë'itonhuë', itërin.

27

Nomaquë Paono a'papiso'

1 Ina quëran Pisto yaa'parincoi. A'napita apiro'santa' yaa'parin. Noma copirno Itaria parti ya'huërin ni'ton, Noma sontaro'sa' capitan Orio itopiso' nontërin inatohua' quëpacaiso marë'. “Paono, apiro'sa', inapita quëpaco',” itohuachina, “Noyahua'. Quëpa'i nipachin,” tënin. 2 Inaquë panca nancha ya'huërin, Atramitio quëran huë'ninso'. Asia parti yapa'sarin. A'naya a'naya ninanoquë yachinpirinso'. Inaquë ya'conahuatoi,

pipirai. Aristarconta' ca'tanincoi. Inaso' Tisaronicaquë ya'huërin, Masitonia parti nininso'.³ Tahuëririnquë Sitonquë nonshirai. Inaquë Paono nosoroaton, capitani itërin: “Nipayaransopita ya'huërinquë yapa'patan, noya paquë',” itërin. Pa'patoira, pahuantërincoisopita quëtërinacoi.⁴ Ina quëran pipirahuatoi, Chipriquë canconai. Ihuan niquëran pitarincoi ni'ton, coninan pa'tërai.⁵ Ina quëran Sirisia parti, Panpiria parti, inapita pirayan na'huërai. Inapoatoi, Nisia parti canconai. Miraquë nonshiconai.

⁶ Inaquë capitán a'na nancha quënanin, Aricantria quëran huë'ninso'. Itaria parti yapa'sarin ni'ton, inaquë ichiya'conincoi. Panca nancha inaso'.⁷ Pipirahuatoi, sacai' pa'nai. Oshaquëran paatoi, na'a tahuëri quëran Quintoquë canconai. Ihuan nacapiatoi, panca so'ton Crita itopiso' tahuitonai. Sarmona ya'cariya pa'nai.⁸ Inaquë yonsai' pa'tërai. Sacai' pa'sahuatoi, Noya Nonshinano'sa' itopiquë canconai. Ya'cariya a'na ninano' ya'huërin. Nasia itopiso'.

⁹ Hua'quirai ni'toi, o'napi tahuëri'sa' naniriarin. Naporo quëran huarë' huëhuëpiro' marë pa'tacaso'. Napoaton Paonori itapon:

¹⁰ —Ama siniororo'sa' pa'ahuasohuë', ma'sha onpohuatëhua', tënahuë. Pa'patëhua', nancha tapiarëhua'. Ma'sharo'santa' a'paitarihua'. Piyapinpoanta' chimiitochináchin, itërin.

¹¹ Capitanso nipirinhüë' co natëtërinhuë'. Nancha hua'anën, nancha quëpana'pi, inapita manorapi: “Pa'ahua',” itohuachinara, “Noyahua',”

pa'ahua' nipachin,” tēnin capitan. ¹² “Iso nonshinanquē co noyahuē' o'napi na'huēanatacaso'. Pinisiquē tēranta' canconamarēhua'. Inaquē o'napi na'huēanatahua’,” topi. Napoaton manorapi. Pinisiso' Crita parti ya'huērin. Nonshinanēn quēran pi'i pipirinsō parti notēērin.

Panca ihuani maninso'

¹³ Ihuan ahuēnan quēran huisohuantahuachina, “Iporaso' noya pacacaso’,” topachinara, pipirai. Crita yonsai' pa'tērai. Noya pa'sapiraihuē', ¹⁴ shiarahuaton, panca ihuan manincoi. Pi'i pipirinsō parti quēran huēcaponahuē', norti parti amasha yonsanin. ¹⁵ Chiníquēn mapachincoira, co nanitēraihuē' no'tēca'huaiso'. Ihuansa' topinan quēpaconincoi. ¹⁶ Marē huancoanai' so'ton ya'huērin, Caota itopiso'. Co pancanayahuē'. Inataquēchin co ihuan chiníquēn pa'ninhuē' ni'ton, ina yonsan yoranai. Ina pa'tasocoi, sacai' niponahuē', poti quēparaiso' a'sonai ama ihuani oshitēcaso marēhuē'. ¹⁷ Ohuararahuatona', nanchaquē po'mopi. Ina quēran caporinquē nancha so'quētopi ama ya'quirapicaso marēhuē'. Ina ya'cariya panca sa'mairo' ya'huērin. Inotērachin ninin, Sirti itopiso'. Nohuitatona', ama inaquē pacacaso marēhuē' panca nē'mētē' ótēnpiso', a'pamapi. Inapotohuachinara, ihuansa' topinan quēpaconincoi. ¹⁸ Tahuērinquē co'sacairi chiníquēn ayanpon yanpontárin. Chiníquēn ihuai' ni'ton, pē'pētoro'sa' quēpapiso' inquitopi. ¹⁹ Ina tashiraya nancha ma'shanēnpitanta' inquitopi. ²⁰ Ina quēran na'a tahuēri co pi'i quēnanaihuē'. Tayoranta' co ya'norinhuē'.

Intohuaso' quëparincoi nimara. Co nitotëraihuë'. Chiníquën ihuantarin ni'ton: “Tëhuëñchachin chimiitarihua'; co cha'ësarihuahuë',” topiraihuë'.

²¹ Nani hua'qui' co coshatëraihuë'. Chiníquën ihuan manincoi ni'ton, co nanitëraihuë'. Co huachi chiniraihuë'. Paonoso' huancánachin huanirahua-ton, itapon:

—Natanco iyaro'sa' no'tëquën sha'huichinquëma'. Ni'co'. Critaquë quëparitacaso marë' sha'huitopiranquëmahuë', co natëramacohuë' ni'ton, huë'nëhua'. Co huë'nëhuahuë' naporini, co ma'sha onpo'itërihuahuë'. Co ma'sha aya'itonhuë'.

²² Iporaso nipirinhüë' chiníquën cancantoco'. Co inquënpoa tëranta' chimiitarihua'huë'. Nanchasáchin ayatarihua'. ²³ Caso' Yosë natërahuë. Inasáchin imarahuë. Ina nohuanton, achin tashi' anquëninën ya'notimarinco.

²⁴ Ya'notimarahuatonco, itërinco: “Ama Paono të'huaquësohuë'. Co chimiitaranhuë'. Yosë nohuanton, a'na tahuëri Noma copirno ya'huërin'pa' cansaran copirno chachin nontamaso marë'. Yosë nontëran ni'ton, ya'ipi nanchaquë nisaramasopita nanpiarama'. Co a'nayanquëma tëranta' chiminapomahuë',” itërinco anquëni. ²⁵ Napoaton iyaro'sa' chiníquën cancantoco'. Tëhuëñchachin Yosë natërahuë. Co inaso' nonpintërinpoahuë'. Sha'huitërincooso chachin co a'nayanpoa tëranta' chimiitarihua'huë'.

²⁶ Nipirinhüë', a'na so'tonquë ihuai' të'yatarinpoa', itërincoi Paono.

²⁷ Nani cato' simana naniriahuaso', Atriatico marëquë yanponarai. Ipora huanta'

ihuai' quëparárincoi. Yono tashi pochin nisahuaso': "No'pa' ya'cariarëhua'," topi nancha quëpana'piro'sa'. ²⁸ Napoaton caporin quëran tantiarin. "Cara shonca saota mitro anpotërinso'," tënin. Amashamiachin pa'sahuatoi, inapochachin tantiantarin. "Cato shonca canchisë mitroíchin anpotërinso'," tënin. ²⁹ "Na'piquë ya'parapihuatëhua'," ta'tona', huanconën quëran catapini hua'na moto' të'yaitopi ama pacacaso marëhuë'. "¿Onporohuarëcha tahuërirë'poya?" ta'tona', moshatopi. ³⁰ Nancha quëpana'piro'saso nipirinhue' yata'ananpitonacoi: "Hui'nimotën quëran a'na hua'na moto' të'yaitahua'," niitatona', ta'acaiso marë' poti i'quë yatë'yatantapi. ³¹ Napohuachinara, Paonori nicon, capitan, sontaro'sa', inapita itapon:

—Isopita ta'ahuachina', co canpitanta' cha'ëpomahuë', itërin.

³² Napotohuachina, sontaro'saso' manorahua-tona', caporin nishitëtopi. Inapotohuachinara, poti i'quë anotërin huachi.

³³ Tahuëri ya'caritohuachina, Paono itantarincoi:

—Iporaso', iyaro'sa', nani cato' simana pa'yanatoma', co coshatëramahuë'. ³⁴ Napoaton coshatoco huachi chiniamaquëma'. Co chimiitarihuahuë'. Co manta' onpoarihuahuë', itërincoi.

³⁵ Itahuatoncoi, pan manin. Ya'ipiya ni'tërantapaiquë, Yosë nontërin. "Yosparinquën Tata Yosë," itahuaton, së'panin. Ina quëran coshatarin. ³⁶ Napohuachina, ya'ipicoi chiniquën cancantatoi, coshatërai. ³⁷ Cato pasa canchisë

shonca saotaya'picoi nanchaquë ya'huërai.
³⁸ Nani ya'ipiya natëhuachinara, trico quëparaiso'
 inquitopi. Inapotohuachinara, nancha
 niotëintarin.

Nancha quëran cha'ëpiso'

³⁹ Tahuërihuachina, no'pa' quënanpirinahuë',
 co nohuitopihuë'. Coninanquë inotë' quënanpi.
 “Nanitohuatëhua', paso' inotëquë chinpia'ahua',”
 nitopi. ⁴⁰ Napoaton hua'na moto' nishitëtatona',
 i'quë a'paitopi huachi. Naporo chachin
 no'soratën i'shiritopi. Ina quëran hui'nin
 quëran panca në'mëtë' inapaquë pë'tënpi.
 Ihuan quëpahuachincoira, inotëquë pa'sarai.
⁴¹ Pa'sapiraihuë', sa'mairo' ni'ton, hui'nin quëran
 ya'tararin. Co huachi yapa'ninhuë'. Huanconën
 quëran co'sacairi chiniquën opotaton, nipaatërin
 huachi.

⁴² “Huëco' apiro'sa' tëpa'ahua', yonatona'
 ta'ahuachina',” topi sontaro'sa'. ⁴³ Capitanso
 nipirinhüë' nohuantërin Paono cha'ëcaso'.
 Napoaton “Ama tëpacosohüë'. Ya'ipinpoa'
 pa'ahua'. Nitoyonpatama', canpita'ton niitatoma',
 yonsaiquë paco'. ⁴⁴ Ina quëran a'naquëmanta'
 nontë' së'quërahuatoma', yonsaiquë paco'. Capa
 nontë' nipachin, nancha ma'shanënpitaquë
 tëranta' së'quërahuatoma', paco huachi,” itërin
 capitani. Naporahuatoi, cha'ërai. Ya'ipicoi
 yonsaiquë canconai.

28

Paono Martaquë naporinso'

¹ Ya'ipicoi cha'ërahuaato, no'paquë nonshiconai. Ya'huëhuano'sa natanatoi: “¿Ma'ninta' iso parti?” itohuatëira, “Marta,” itopi, itërinacoi. ² Ya'huëhuano'sa' noya nosororinacoi. O'natatoi, sëhuënai ni'ton, a'pëtopi. “Huëco' napëntiico',” itërinacoi. ³ Paono ihuë masahuaton pënquë acoapirinhüë', ya'huan pipirahuaton quëtëimirarin. ⁴ Naquëimirarinso', ya'huëhuano'sari ni'pi. “Iso quëmapi tëpatona'pi ipora. Napoaton yosëro'sa' nohuanton, ma'sha onpoarin i'huërëtacaso marë'. Marë quëran cha'ëponahuë', chimianin,” nitopi.

⁵ Paonoso nipirinhüë' imirin pa'tanahuaton, ya'huan pënquë të'yatërin. Co manta' onporinhüë'.

⁶ “Apira pomatarin. A'naroáchin anotahuaton, chiminapon,” tëcatona' hua'qui' ni'sapirinhüë', co manta' onporinhüë'. Napoaton “Co ipora tëpatona'pihuë'. Yosë pochin niponahuë', piyapi taramara,” nitopi.

⁷ Ina ya'cariya a'na hua'an ya'huërin, Popirio itopiso'. Noya quëmapi ni'ton, pëinënquë ahuë'ëtërincoi. Noya nontërincoi. Cara tahuëri cosharo' quëtërincoi. ⁸ Pa'pinso nipirinhüë' chiniquën caniorin. Apira apira saporin. Nani hua'qui' chi'chirárin. Paonori nicapon pa'nin. Së'huamotorahuaton Yosë nontohuachina, a'naroáchin noyatërin. ⁹ Napohuachina, na'a cania'piro'sa' huë'pi. Inapitanta' anoyatërin. ¹⁰ Ina marë' nóya ni'ninacoi. Naporahuaton, ma'sha nicanarinacoi. Hua'qui inaquë ya'huërai. Yapa'patëira, pahuantërincoiso' quëtërinacoi.

Nomaquë canconinso'

¹¹ Nani cara yoqui nisahuaso', yapa'nai huachi. Inaquë nisha nancha ya'huërin. Aricantria quëran huë'pirinhuë', inatohua' o'napi na'huëanatërin. Ina hui'nin motëncuë catopia'hua mamanshiro'sa' ya'huërin. Castoro, Porosi inapita itopiso'.
¹² Inaquë ya'conahuatoï, paantarai. Siracosaquë nonshirahuatoï, cara tahuëri inaquë i'huatërai.
¹³ Ina quëran yonsai' pa'tahuatoï, Niquioquë canconai. Tahuëririnquë pinëhuëi parti quëran ihuan huë'sahuaton, quëparincoi. Cato' tahuëri quëran Potioriquë canconpatëira, nonshirai.
¹⁴ Inaquë imapisopita quënanconai. "Huëco' ni'quicoi," itohuachinacoira, inaquë a'na simana yacaparai. Naporahuatoï, Nomaquë ya'caritërai huachi. ¹⁵ Ya'caritohuatëira, Quisoso imapisopita inaquë ya'huëpiso' natantahuatona', huë'pi. "Apiyo niyontonpiso," itopiquë a'naquën nacapirai. Naporahuaton, Tres Tapinasëquë canconpatëira, a'napitanta' quënancoantarai. Imasapi anta' ni'ton, nacapiaponacoï huë'pi. Inapita Paono quënanahuaton, Yosë nontërin: "Yosparinquën," itërin. Naporahuaton, chiniquën cancantërin. ¹⁶ Ina quëran Nomaquë chachin canconai. Capitanso' pa'sahuaton, prisoro'sa' quëparin tashinan pëiquë po'mocaiso marë'. Paonosonipirinhuë' co inaquë po'mopihuë'. "Nohuantohuatan, quëmaora ya'huëquë'," itopi. Napoaton a'na pëiquë ya'huërin. Nipirinhuë', a'na sontarori a'pairarin ama ta'acaso marëhuë'.

Nomaquë Paono pënëntërinso'

¹⁷ Cara tahuëri quëran cotio hua'ano'sa' amatërin. Inaquë huë'pachinara, Paonori itërin:

—Nani iyaro'sa' isëquë huë'nahuë. Pi'pian nonchinquëma', ta'to, amatëranquëma' huë'nama'. Topinan quëran iyaro'sa' sha'huirapirinaco. Canta' cotio quëmapico ni'to, co a'napita cotioro'sa' no'huirahuë'. Shimashonënpoapita napopiso' yonquiato, co pinorahuë'. Nipirinhüë', Quirosarinquë pa'patora, maninaco. Masahuatonaco, Noma hua'ano'saquë yo'coninaco ana'intinacoso marë'. ¹⁸ Hua'ano'sa' natanahuatonaco, “Co manta' onporinhüë' ni'ton, co tëpacaso' ya'huërinhuë'. Ocoi'i,” topi. ¹⁹ Cotioro'saso nipirinhüë' co nohuantopihuë'. Napoaton “Noma copirno chachin yanontërahuë,” itërahuë. Co yaocoirinacohüë' ni'ton, isëquë huarë' huëca'huaso' ya'huërin. Co cotioro'sa' sha'huirapica'huaso marë' huë'nahuë. Co no'huirahuë'. ²⁰ Napoaton amatëranquëma'. Yanohuitëranquëma'. Huëco' ninontahua'. Ya'ipi israiro'sanpoa' ninarëhuaso marë' catinaquë tonpoimiratërinaco, itërin.

²¹ —Co'chi iyasha manta' nitotëraihuë' quiyaso paya. Cotia parti ya'huëpisopita co quirica a'patiirinacoihuë'. Huë'pachinaranta', co a'naya tëranta' nonapirinënquënhüë'. ²² Nipirinhüë', yanatanainquën. “Quisoso imapisopita co noyahuë’,” topi natantërai. Ya'ipi parti napopi. Napoaton sha'huitocoi. ¿Ma'ta' quëma a'chinan? ²³ A'na tahuëri huënantahuatoi, sha'huitocoi nitochii, itopi.

—Noya iyaro'sapa'. Naporo' tahuëri huënantaco' ya'ipinquëma' sha'huichinquëma', itohuachina, pa'pi. Ina quëran tahuëri nanihuachina, na'aya'pi huë'pi. Paono ya'huërinquë niyontonpi

natanacaiso marë'. Tashiramiachin huë'pi.
Huë'pachinara, Paonori a'chintárin.

—Yosë yahua'anëntërinpoa'. Na'con no-
huantërin huëntonënquë chachin aya'coinpoaso'.
Ina marë' hui'nin a'paimarin. Inaso' Quisoso
itopi. Quiricanën quëran ina na'con ninopi.
Moisësë pënëntërinso' ninshitaton, ninorin.
Pënëntona'piro'santa' ninopi, itërin. Quiricanën
quëran na'con a'chintërin. A'chintaton,
chiníquën pënënin Quisoso natëcaiso marë'.
A'chintochináchin i'huatërin. ²⁴ Natanahuatona',
a'naquën natëpi. A'naquënso nipirinhüë' co
natëpihuë'. ²⁵ Nisha nisha yonquiatona', yapipipi.
Yapipihuachinara, Paonori itaantarin:

—Ma no'tëquën iyaro'sa' Ispirito Santori
nontërin shimashonënpoa' pënënacaso marë'. Ina
nohuanton, Isaiasë ninshitaton, naporin:

²⁶ “Paaton, piyapi'sa' sha'huitonquë':

'Natanapomarahüë', co natëtaramahuë'.

Nicapomarahüënta', co tëhuënhachin
quënanaramahuë', itëquë'.

²⁷ Isopita piyapi'sa' co natantochináchinhuë' can-
cantopi.

Në'huëya pochin cancantatona', co yanatantopi-
huë'.

Tanshirinso pochin cancantatona', co
yaquënanpihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënaintonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancanëna quëran
natëchitonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imari-
naco naporini,

anoyacancanchitohüë', itërin Yosëri,” tënin.

²⁸ Napoaton sha'huichinquëma' nitotoco'. Yosëri nisha piyapi'sa' nani sha'huitërin cancanëna' anoyatacaso marë'. Inapitaso' natërapì, tënìn Paono. [²⁹ Ina itohuachina, nisha nisha ninontahuatona', pipipi.]

³⁰ Ina quëran cato' pi'ipi Paono inaquë ya'huërin. A'nantërinso' pëiquë ya'huëhuachina, na'a piyapi'sari nicapona' huë'pi. Huë'pachinara, noya nontërin.

³¹ “Yosë hua'anëntërinquë ya'conco' canpitanta',” itërin. Sinioro Quisocristo naporinso' a'chintárin. Co të'huatonhuë', na'con a'chinin. A'chinpìrinhuë', co insoari tëranta' atonìrinhuë' ni'ton, Quisoso nanamën nahuinin. Nani ninshitëranquën huachi.

Yosë nanamën
New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7